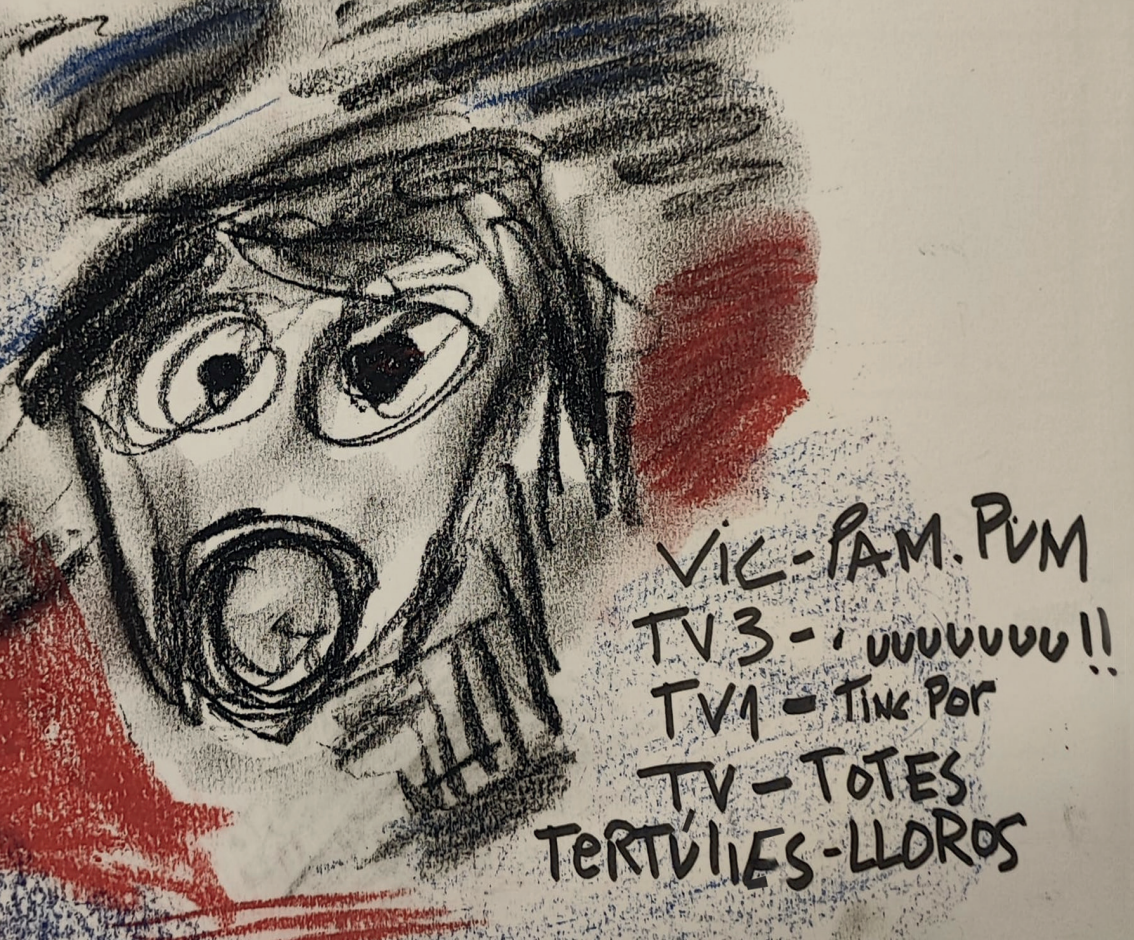

RADIO TRINCHERA, ESCARRUTXES I CAPSIGRANY

**Recull d'articles d'opinió, curiositats
 lingüístiques i poemes**

NAN ORRIOLS / ESTHER PUJADAS / GABRIEL SALVANS

RADIO TRINCHERA,
ESCARRUTXES
I CAPSIGRANY

**Recull d'articles d'opinió,
curiositats lingüístiques i poemes**

NAN ORRIOLS
SERPENTS
CINQUANTA HORES

ESTHER PUJADAS
CURIOSITATS LINGÜÍSTIQUES

GABRIEL SALVANS
POEMES

Els articles 'El serpent', les curiositats lingüístiques i els poemes han estat publicats al *Diari de Manlleu* i al blog laresistencia.cat entre el gener de 2023 i el desembre de 2024. Els articles 'Cinquanta hores' han estat publicats a *El 9 Nou* entre el maig de 2023 i el desembre de 2024.

Primera edició: febrer de 2025

- © dels "Serpents" i les "Cinquanta hores": Nan Orriols
- © de les curiositats lingüístiques: Esther Pujadas
- © dels poemes: Gabriel Salvans
- © de la portada i els dibuixos: Nan Orriols
- © disseny i compaginació: Toni Casassas

Revisió lingüística:
EP, Serveis d'Assessorament Lingüístic
Tel. 620 258 238 - 08560 Manlleu
www.estherpujadas.cat
info@estherpujadas.cat

Edita: calsiller.cat

Editorial
CAL SILLER

DL: B 3584-2025
Imprès a Maideu, SL - 17500 Ripoll

ÍNDEX

NAN ORRIOLS	
<i>SERPENTS</i>	17
Malversació	18
Jutges, tertulians i analistes	19
Cadaqués i Formentera	20
4.000 milions d'anys	21
Memòries (I)	22
Memòries (II)	23
Memòries (III)	25
Memòries (IV)	26
Vic, carrers i tallats	27
Criticar	28
Aurora Picornell	29
Cafè de la Vila	30
Triops. Dietari 2018	31
Idiotes	32
Sense vergonya	34
Avaries	36
Sant Jordi (I)	37
<i>Devaneres</i>	38
Rector de Vallfogona	39
Eleccions	40
Realitat	41
Univers	42
Aigua	43
Pessoa	44

Revolució	45
Rodalties	46
Rates	47
Junqueras	48
Yolanda Díaz	49
Patum	50
Sumar	51
Agost	52
Seleccions nacionals	53
Radio Trinchera	54
ERC	55
Festa de la Rosa	56
Futbol femení	57
Xavier Trias	58
Magopop	59
Reis, reines i princeses	60
Extinció	61
Jefferson, any 1802	62
Verí	63
Pedestals	64
Cap d'Any	65
Girona Futbol Club	66
Najat El Hachmi	67
2024	68
Gao Xingjian	69
Odes	70
Barcelona, <i>ciudad de ferias y congresos</i>	71
Notícies de la televisió	72
Eternitat	73
<i>Reyes Católicos</i>	74

Catalunya vella	76
Amor/odi	77
Bon govern	78
Pasqua abans de Rams	79
Roses, llibres i mentides	80
Incompetència + inconsciència	81
Sant Jordi (II)	82
Nova Planta	83
Són de l'Espanyol	84
Trens internacionals i de Rodalies	85
Estabornit	86
Guantánamo	87
Serrat	88
Ocells	89
Vocació de servei	90
Extraterrestres	91
$155 + 155 = 310$	92
Modelets de por	93
President	94
Dretes i esquerres	97
Pocavergonyes	99
Abusos municipals	100
Moderats	101
Inexplicable	102
Incendis i inundacions	103
Roure monumental	104
Amagar-se	105
Ramon Casanova	106
Martina de Montgrony	107
Jubilacions patriòtiques	108

29 de maig de 1953	109
Camaleó	110
Barcelona	111
La Ricarda i l'aeroport	112
Confuci	113
Creuers intel·ligents	114

NAN ORRIOLS	
<i>CINQUANTA HORES</i>	115

Tarzan	116
Rata	118
Tintorerres	120
Notes d'estiu	121
Marca España	123
Toni Coromina	125
Clima tropical	127
No cal viatjar	129
Any nou	131
Sant Valentí	133
Aitana Bonmatí	134
Montserrat Caballé	135
Dies electorals	137
Mosca tse-tse	138
Font Gran	140
Agost meravellós	141
Sàpiens	143
Bolets	144
Despertar-se al Ripollès	145
Coll d'Ares	146

ESTHER PUJADAS
CURIOSITATS LINGÜÍSTIQUES 149

Extrema(da)ment	150
Folgar i derivats	151
Eixarcolar	152
Guilles i guineus	153
Moquem-nos!	155
Estantís	156
Perdre l'oremus	158
Tocar el voraviu	159
Per quins set sous...?	160
De gorra	161
Bernat	162
Fer patxoca	163
Creuar els dits	164
Perdre la xaveta	165
Guanyar-se les garrofes	166
Lloques, polles i més	167
<i>Atxura</i>	168
Tocar el dos	169
Somiar truites	170
Baladrer	171
Drapaire	172
<i>Xargai</i>	173
Cocó	174
Empassar-se un gripau	175
<i>Ni de peu ni assentats</i>	176
Tenir bona o mala pinta	177

Deixatar	178
Xarbotar	179
Rampoina	180
A qui tria i s'enganya, Sant Pere l'escanya	181
Llebrer, llebrera	182
Tocar el botet	183
Entornar, entornar-se i entornar-se'n	184
Va de nombres	185
<i>D'escallimpada</i>	186
Xibeca	187
Una mica d'anatomia	188
A tres quarts de quinze	190
Xiruca	191
Infern	192
Gelós, sí. <i>Gelos</i> , no	193
Tirar capellans	194
Muntar un sidral	195
Fer catúfols	196
Ni <i>jarana</i> ni <i>txàtxara</i>	197
Estimar	198
Més sobre guilles i guineus	199
<i>Acopi?</i>	200
No <i>apretem!</i>	201
Flingantada	202
Fer un dia de gossos	203
Estaquirot	204
República bananera	205
Estireganyar i esbocar	207
Enfaristolar-se	208
<i>Amaneïos</i> i cancanetes	209

És temps de faves	210
Càntir nou fa l'aigua fresca	211
Aigua del Carme	212
Què borines?	213
Ratafia	214
Pesar figues	215
Agafallós	216
Pasqua Granada	217
Anar com unes debanadores	218
Sempre plou quan no hi ha estudi	219
Pomes i préssecs	220
N'hi ha per a llogar-hi cadires	221
Enllefernar	222
Ulls (I)	223
Ulls (II)	224
<i>Escarrutxes</i>	225
De gom a gom	226
Treure de polleguera	227
Pasta i més	228
<i>Xoriçar xoriços</i>	229
Mots amb el dígraf <i>ny</i>	230
Fer un sant Hilari	231
<i>Ensenallar-se</i>	232
Afluixar la mosca	233
<i>Trompinar</i>	235
No busqueu tres peus al gat	236
Cantar les quaranta	237
Tenir més moral que l'Alcoià	238
Donar peixet	239
Va de cucs	241

L'any de la picor	242
Estar pioc	243
Fer peça	244
Carregar els neulers a algú	245

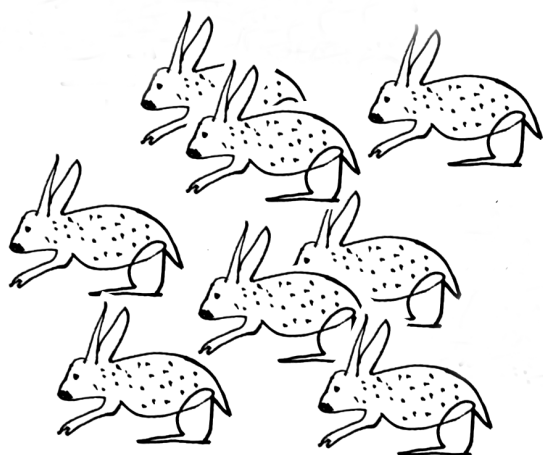
GABRIEL SALVANS

<i>POEMES</i>	247
---------------	-----

Salt del Mir	248
Aire	249
La motxilla	250
Focus	251
IV	252
IX	253
XV	254
XVIII	255
Febrer	256
L'esquelet	257
Pallassa	258
Aparador de cal Jorba	259
Pell d'ànima	260
Solitari	261
Poema	262
Cucaina	263
Groc	264
Infinits	265
4 d'abril	266
Celebrem els quatre-cents anys del rector de Vallfogona. D'aquí a quatre-cents més, qui sap qui escriurà mots al món, si ens perdona	267

Carrer Estret	268
Fageda	270
Amb música de Beethoven	271
Port bo	272
Terra endins	273
Queralt	274
Estima'm	275
Ahir	276
L'arròs	277
El meu os	278
Mitjanit	279
<i>Nou poemes per a una oració_3</i>	280
Enlloc	281
Xiuxiueig	282
Baf	283
Vora el Ges	284
Llambregada	285
Després del sis	286
Porta endins	287
Vaig i vinc	289
Arcàngel	290
Xaranimaru	291
XXI_ El Món	292
Sal de mar	294
Manlleu	295
Sonet a la vida	296
Faves i pèsols	297
Vermell x4	298
Fulles a l'herba	299
Dedicat	300

Temps de flors	301
Camino	302
Bassal	303
Marinera	304
Lo Parot	305
De debò	306
El contrabaix	307
Davant del Casino	308
Broix	309
Nin Non	310
Capsigrany	311
Parmentier	312
Octubre	313
Gàbia	314
Fulls en blanc	315
Voldré voler	316
Cançó per a tu	317
Desguàs	318
Paleta de colors	319

NAN ORRIOLS

SERPENTS

MALVERSACIÓ

No entenc res. Diuen que volen regular el delictes de malversació: que si robes a l'Estat i et quedes els diners, ets un lladre. Però si el que fas és gastar uns diners del pressupost d'una partida en una cosa diferent però no te'n beneficies, llavors la pena es redueix fins a un màxim de quatre anys de presó.

Però, els sous dels milers d'assessors contractats pels partits polítics... són malversació o no? Les portes giratòries dels senyors Montilla, Aznar, Duran i Lleida... són malversació o no? Com es va fer milionari Felipe González? Els privilegis de molts funcionaris de molts ministeris que gaudeixen d'apartaments... són malversació o no? El rei emèrit i la monarquia dels Borbons, en general, són malversació o no?

L'AVE que han tancat i les autopistes rescatades, què són? Aquí no jutjaran mai ningú. Estan engegats per Puigdemont i les despeses del referèndum. Són molt mala gent. Només volen venjança.

JUTGES, TERTULIANS I ANALISTES

Els jutges no volen plegar. Volen continuar gaudint de privilegis franquistes. Deia Josep Pla que la justícia no existeix però els jutges, sí. Sempre ha estat així. El jutge sempre és de part, perquè la justícia no existeix. No pot existir.

Veig per la televisió tertúlies amb analistes i personatges que, alguns, conec personalment. Res del que diuen pot tenir interès, no aporten res. Vomiten a favor de qui els paga. Són sofistes que es jubilaran repetint les mateixes barbaritats. És per aquest fet, i per cap d'altre, que Sòcrates es va prendre la cicuta.

CADAQUÉS I FORMENTERA

Tinc amics i família que tenen per costum passar uns dies a Cadaqués, a Port de la Selva o a Formentera. Tinc amics que s'autodefineixen d'esquerres; que, fent posturetes, diuen que Cadaqués «els atrapa», que hi troben molta energia, llum i llibertat. De fet, fa molts anys que no he estat a Cadaqués, i a Formentera no hi he estat mai.

Un dia, un conegut em va ensenyar una fotografia de «la colla de Cadaqués» i vaig veure que tots anaven amb espadenyes de set vetes. No crec en la gent que s'implanta cabells. No crec en les operacions d'estètica. No crec en els que queden «atrapats». Cal ser molt dropo per deixar-se «atrapar». Si pots ésser lliure parlant amb una pedra, o callant, per què deixar-te atrapar?

4.000 MILIONS D'ANYS

Expliquen que, al planeta Terra, la vida va aparèixer al mar fa uns 4.000 milions d'anys; i els primers homínids, els nostres antecessors, fa 200.000 anys.

Els homínids vam desenvolupar una certa intel·ligència evolutiva que ha servit, fonamentalment, per fer tot tipus de barbaritats.

Vam inventar déus, religions, dictadures, jutges, campionats mundials de futbol, poetes, diputacions, monarquies, repúbliques, guillotines, granges de porcs, purins, pizzes i ramadans, Nadals, bombes i míssils.

Els meus amics escriptors i poetes no paren, com jo, de fer el ridícul. Ara bé, si els pessebres repartits per totes les ermites i cims ja són un homenatge al fum-fum, no sé com definir el delit que tenen moltes poblacions d'homínids de fer pessebres vivents.

MEMÒRIES (I)

Volia escriure sobre la filosofia de l'absurd. Ho faré un altre dia. Em passa que, escoltant els catòlics Salvador Illa i Oriol Junqueras, he tingut temptacions de fer-ho. Diré, però, que quan surten aquests personatges a la televisió, encara que sigui un instant, les nines i els nins ploren, i els moixos marxen escapats.

Ah!!! Memòries, sí sí. Cal llegir, encara que sigui un minut, Pere Quart, i recordar-lo:

«Els savis,
caçadors i cuiners d'idees mortes,
desemboliquen i emboliquen
la troca de llurs filosofies;
i alguns, tímidament, pretenen de guiar-nos
per laberints de suro
amb l'esquella de les paraules bambes.
Però no saben res de res.»

(Del llibre *Vacances pagades*)

MEMÒRIES (II)

El canonge Collell va escriure un magnífic llibre que porta per títol *Memòries d'un noi de Vic*. Si el busqueu el podreu trobar, perquè el Patronat d'Estudis Osonencs el reedita. Aquest llibre es va publicar el 1908. Collell hi explica un Vic impossible d'imaginar ara:

«De les barbicanes penjaven uns carmells de glas, com unes espases; essent precis senyalar, per toch de pregó, una hora al matí per fer-los caure de les teulades, sense perill dels que poguessin transitar per sota.»

«...y encara no haviau dat quatre passes, que'us topavau ab la gatzara de la matança del porch, que's feya al mitx del carrer devant de la porta de la casa que se'l havia de menjar.»

El llibre, excel·lent. El canonge, no tan excel·lent...; coses de capellans. Una làpida de marbre que podeu veure a l'exterior de l'església de la Pietat de Vic en defensa de Catalunya ens recorda Collell:

«No captem el dret de viure,
dret que no es compra ni es ven;
poble que mereix ser lliure,
si no li donen, s'ho pren.»

Bé, ara tenim la “taula de negociació”, i el cardenal Omella té un concordat firmat amb la monarquia dels Borbons perquè cap canonge no esrigui com Jaume Collell i Bancells. Ells, els Borbons i els hereus del franquisme, sí que van entendre allò de «si no li donen, s’ho pren».

MEMÒRIES (III)

El 1994, el Centre Excursionista de Catalunya va celebrar actes amb motiu del centenari del naixement de Josep Maria de Sagarra. El meu silenciós mestre Ramon Cotrina recitava Sagarra de memòria. Cal llegir Sagarra, no fa cap mal.

Diu una targeta d'invitació que el grup de rapsodes Sinalefa recita fragments d'*El comte Arnau* (...) el dijous 10 de març a les 19.45 h. Diria, però, que ningú no es molesti a anar-hi; que és millor llegir Sagarra a casa o fent la travessa del canal de Panamà, que Sagarra descriu en dos magnífics llibres, *La ruta blava* i *Entre l'Equador i els tròpics*.

Bé, ara també ha fet 600 anys de la *Disputa de l'ase*, d'Anselm Turmeda. No puc explicar-ne gaire res perquè els 'Serpents' són petits, però si llegiu el llibre no us perdeu el moment en què una mosca demana permís a l'ase per parlar amb els fills d'Adam.

MEMÒRIES (IV)

Centenaris, mil·lenaris, aniversaris, recordatoris i garrotades. La Primera Guerra Mundial... la primera? La Segona Guerra Mundial... la segona? La Guerra de Cuba. La Batalla de Tetuan guanyada pel general Prim, fill de Reus, amb un batalló de voluntaris catalans amb barretina.

Evidentment, hauríem de recordar que al general Prim el van assassinar a Madrid, i podríem recordar Hiroshima i Gernika i el bombardeig de Granollers, i els assassinats franquistes i de la FAI, d'ETA i dels GAL de Felipe González, que va començar la seva carrera política essent pobre i ara és ric, com molts hereus del franquisme.

Cal recordar que fa molts anys feia fred, nevava i plovia. Recordar, recordar, recordar... Memòria i més memòria. Recordar Borbons, jutges i polítics de dretes i d'esquerres, tots franquistes, que simulen una democràcia únicament i exclusivament per continuar robant els més pobres i enriquir els més rics. Sí, memòria. Els de Podemos i la Colau, també.

VIC, CARRERS I TALLATS

Carrer Morgades: camino absent de pensaments i curiositats lingüístiques i, també, de 'Serpents'. Faré un tallat.

—Què fas, que no et veiem mai?

Bla, bla... dono mitges explicacions. Em parlen de morts, de vius malalts i de moribunds.

—Adéu, adéu!

Faré un tallat.

Unes noies de mitjana edat que conec també em pregunten. Dic que sí i que no, però també dic que i tant! Riem. Elles encara somien en el príncep blau, però que tingui un punt de bomber. Dic que, jo, encantat d'apagar foc!

—Sí, però tu no ets un príncep blau.

—Ah, no? I com ho sabeu? La dita diu: «Si res no li escau, foteu-li blau». Bon dia!

Res, el tallat haurà d'esperar...

CRITICAR

Feia dies que tenia ganes de criticar el poeta Joan Margarit, perquè no podia entendre que, després d'escriure el llibre *Casa de misericòrdia*, acceptés premis i honors del règim feixista monàrquic espanyol. Però no ho faré, perquè ell, ja finat, no em podria contestar el perquè de la contradicció.

Sempre he pensat que els poetes són molt carrinclons, que no saben escriure prosa, que són incomplets. Conec poetes molt bones persones, però... guarda't d'un recital poètic: et poden estabornir!

Això només és un comentari; avui, res de criticar a ningú, ni vius ni morts. Tot, de bona fe, que no entenc gaire què vol dir, perquè la fe no és res més que un monstre que habita al PSC-PSOE i ERC.

AURORA PICORNELL

Sempre procuro viure amb els ocells, i estimo molt més la quitxalla que els poetes. Poc m'interessa l'obra pública i, encara menys, els aeroports. Dels jutges, del cardenal Omella i de l'Oriol Junqueras, i dels Borbons, el franquisme i el feixisme —que per mi ho governa i ho destrueix tot—, no en voldria saber res, com d'ERC, el PSOE i el PP.

Aurora Picornell Femenias, modista de professió, sindicalista i feminista, es va convertir en una dirigent del Partit Comunista d'Espanya a Mallorca i va col·laborar en publicacions antifeixistes. Després del cop d'estat de 1936, fou detinguda i torturada i, la vigília del dia de Reis de 1937, fou afusellada junt amb altres companyes. Tenia 24 anys.

La guerra la va guanyar el feixisme, que, a Espanya, el 2023 encara governa.

CAFÈ DE LA VILA

Taules, cadires, senyores amb senyors esmorzant —o dinant, qui sap?— *bocates* de pernil o formatge o biquinis, nom inventat per un il·luminat de dues peces. Xupa-xups, mames amb canalla, diaris del dia i de la setmana passada. Salutacions de vius i morts de got de vi i *carajillo*. Tertúlia de futbol.

Entra un home desconegut que deixa una esquila a la barra:

—Qui és?

—En Ramon Fuster.

—Òndia, encara em va arreglar una porta la setmana passada!

Tothom, astorat. Ningú no sabia que estava malalt.

—Un infart. Avui hi som i demà, no. Com és la vida!

—Ei! Els hereus estaran contents...

—I tant! Tant treballar per a res. Sí, els hereus estaran contents.

TRIOPS. DIETARI 2018

Amb en Toni Casassas hem anat a pedalar a Banyoles rodant l'estany. Hem parat per veure el comunidor de Porqueres i encara hem escoltat les veus del passat que foragitaven tempestes i dimonis.

El dia, núvol. Poca gent. Fa temps que el monstre del llac va marxar per caus amagats i ara viu al clot d'Espolla. S'ha multiplicat i s'ha reduït molt. És petit i té tres ulls. Ja vivia al període triàsic i se'l considera un dels animals vius més antics del planeta.

Sí, millor monstres petits de tres ulls que dimonis escopits per litúrgies de capellans de capell negre amb borla. Triops, tres ulls. Els petits monstres mantenen intacta la innocència de les estrelles.

IDIOTES

A Grècia s'utilitzava la paraula *idiotes* per referir-se a aquells que no s'ocupaven de les seves obligacions públiques i sí dels seus interessos privats. També tenien un déu que representava els insensats.

Els sofistes, els periodistes de partit i pàtria, els tertulians comprats per un sou públic per ràdios i televisions, també els que pontifiquen des dels diaris espanyolistes com *La Vanguardia*, *El País*, *El Mundo*, *ABC*, etc. viuen astorats perquè Clara Ponsatí ha tornat, i ho ha fet de manera que la seva detenció fos visible. Diuen que pot tornar perquè, gràcies als pactes d'ERC (Junqueras) amb el Govern, no la poden empresonar. Diuen que torna perquè... i més i més perquè. Diuen, diuen, diuen..., que diria el president Pujol. Uns, desesperats. Altres, empenyats. Els uns, perquè ha tornat i no la poden empresonar. Els altres, perquè diuen que ha muntat l'espectacle premeditadament.

Cal recordar que, de la moció de censura de Vox presentant de candidat un avi excomunista de quasi 90 anys de nom Ramon Tamames, també van dir que va ser un espectacle. I el president Sánchez aprofita la moció per tenir visibilitat a pocs mesos de la campanya per a les eleccions municipals.

En fi, Espanya no és un espectacle: és un estat
espectacle, amb jutges caducats i amb rei, aquest sí,
fugit enllà enllà. Molts catalans, no volem discutir
res. No volem tenir raó en res. Només volem votar.
Volem democràcia. Volem decidir sí o no marxar
d'Espanya. Res més. Només això. Sí, el meu vot és
sí, marxar de l'espectacle.

SENSE VERGONYA

Cert és que voldria escriure de coses boniques que viuen refugiades al cim de les muntanyes.

M'agradaria parlar de Josep Grau, Josep Esteve, Ramon Cotrina, Ricard Torrents i dels isards i cabirols. Però no: impossible.

Duran i Lleida, nou president de la patronal espanyola de supermercats (Mercadona, Dia, Lidl).

També formava part del Consell d'Administració d'Aena i ara és conseller de la

societat Bloco de Onze Aeroportos do Brasil.

Portaveu parlamentari del catalanisme, abandona el partit que liquida Ramon Espadaler, que ara també viu del sou de diputat al Parlament de Catalunya amb el PSOE-PSC del catòlic Salvador Illa.

Parlar de Roca i Junyent és perdre el temps; el podeu veure a Madrid amb el rei el Dia de la f ranquista militar Constitució Espanyola. Veure a la televisió el diputat Rufián amb Jose Montilla parlant dels que es consideren més o menys catalans, sense que Rufián li preguntí com ha fet els diners i de quantes portes giratòries gaudeix, és escandalós. Segurament Gabriel Rufián acabarà fent el mateix.

Bé, la llista de personatges que ens escupen a la cara i que, sense cap vergonya, trituren la democràcia i la poca esperança que queda per als ciutadans que

treballen, per a la quitxalla i per als encara
represaliats pels de «*Por Dios, por la patria y el rey*»,
és molt llarga. *España* és un país que ha fet fallida,
però ja se sap que, a les despulles pudents i
podrides, hi mengen els voltors.

AVARIES

El mòbil, l'haig de reiniciar cada dia perquè queda bloquejat. El vaig canviar per un de molt bo, boníssim. A la botiga em van passar, evidentment cobrant, tota la informació del mòbil vell al nou: vaig perdre la meitat dels contactes que tenia.

Vaig canviar el televisor perquè em van instal·lar, obligatòriament, la fibra òptica. M'agrada veure el Barça femení, però tinc aparells i comandaments molt complicats. Molts dies, quan aconseguixo veure el partit, les mosses del Barça ja guanyen per 4 a 0.

Però el pitjor de tot és la bici elèctrica: bateria de 750 W, suspensió extra, frens de quatre pistons i un preu impossible d'anomenar. La goma de la tapa de l'endoll per carregar-la no s'aguanta, sempre és a terra. Un desastre! Sort en tinc d'una cinta adhesiva quadribarrada que, en ser quadribarrada, ho aguanta tot...

SANT JORDI (I)

Aquesta nit he tingut un somni: he pogut veure amb claredat que el drac es menjava sant Jordi, i després encara he pogut veure com, a cops de cua, enllestia les parades dels autors mediàtics protegits per TV3, TV1, TV2, TV8 i el Palau de la Generalitat, la Diputació i els ajuntaments. Visca el drac!!!

He cridat en somnis que ja vestia una americana de color fúcsia del professor Sala i Martín. Molts estudiants i canalleta cridaven «Visca el drac!», «Visca Catalunya!», mentre el drac repartia roses de tots colors per a tothom.

També he somiat, però podria passar, que la festa de Sant Jordi desaparegués i en diguéssim la Festa del Drac i les Roses, i que, de llibres, en compréssim tot l'any.

DEVANERES

En un llibre de poesia de Jacint Sala i Codony de l'any 1985, Joan Margarit escriu en el pròleg que la poesia no es pot descriure amb prosa. De fet, es tracta d'embolicar la troca com fan molts personatges de vanitat. Margarit ha anat tota la vida com unes *devaneres*: ara castellà, ara català. Sap greu que un home que va ser capaç d'escriure *Casa de misericòrdia* acabés acceptant premis, honors i pedestals dels hereus dels criminals feixistes que afusellaven els pares dels fills que després acollia la Casa de Misericòrdia.

L'amic Gabriel Salvans em demana que parli de prosa i de poesia. En Gabriel és un poeta matemàtic. Per ell, la poesia cal relacionar-la amb números, cartes del tarot o amb un número exacte de sonets. Res a dir. Només dic que Federico García Lorca, home de prosa i poesia, era un dibuixant excel·lent. Té una obra poètica que ell anomena *Dibujos poéticos*, amb uns dibuixos tan bonics que responen a totes les preguntes.

Acabo. Sense prosa ni poesia, el 19 d'agost de 1936 els feixistes van assassinar García Lorca, i amb ell, Gabriel, la nostra poesia i prosa.

RECTOR DE VALLFOGONA

*En record dels 400 anys de la defunció de Francesc
Vicent Garcia i Ferrandis, rector de Vallfogona de
Riucorb, primer gran escriptor de la literatura catalana
barroca*

Recordat rector,

Avui tot és diferent. Els homes i les dones, tots
plegats, estem molt trastocats.

Tenim aparells que volen com els ocells i, per
Setmana Santa, qui no viatja és un desgraciat.
Tothom té una excusa per fer-ho, ja sigui per marxar
dels problemes o per «fer el merda», ja que tot ve de
lluny i és complicat.

I avui ja tothom sap que «caga el bisbe, caga el papa
i de cagar ningú no se n'escapa».

ELECCIONS

Les eleccions, amb campanyes curtes i amb aparicions de polítics que fan basarda. No puc amb Salvador Illa. No puc amb Oriol Junqueras. Volen imposar les seves raons amb mentides i més mentides. Salvador Illa ha viscut sempre de l'erari públic i ens diu que no ens hem de queixar i que hem d'anar per feina. És un penques.

Junqueras me'l miro diferent. Ha volgut negociar amb l'Estat i li prenen el pèl cada dia. Va negociar sortir de la presó i ho paguem tots nosaltres. El veig trastocat. Però, una cosa que no aguanto de tots dos és que siguin catòlics. Ei!, si fossin de qualsevol altra secta diria el mateix.

REALITAT

Expliquen que a l'Antàrtida es fon el gel. Que les temperatures pugen i pugen i que, si no parem de consumir coses innecessàries, tot anirà a pitjor. Els anuncis d'aigua pura del Pirineu i del Montseny mostren aigua embotellada en plàstic.

No plou, i diuen que es perdran les collites. Els bombers ja treballen fora de temporada. El mar s'escalfa i aviat hi tindrem més plàstics que peixos.

Però els parlaments no hi fan res. Només es preocupen de prometre el que no podran complir. Tot, per guanyar les eleccions i cobrar de l'erari públic.

Els Borbons continuen, i l'Opus Dei dels senyors Fernández Díaz o Salvador Illa, també. Sí. Tranquils que acabarà plovent, però plouran ganivets de punta.

UNIVERS

Això de la creació de l'univers en sis dies i un altre per descansar, no us ho cregueu, no és veritat. Ara, ja superada la creença, fem festa els dissabtes i aprofitem celebracions estranyes per fer ponts de tres i fins i tot quatre dies. El pont de la Constitució i la Puríssima és el més divertit de tots. I és que el nom és masoquisme en estat pur.

AIGUA

Fa un any que tenim poques pluges, però fa més anys que estem governats pels més mediocres. A la Terra gairebé som vuit mil milions i tenim la mateixa aigua de quan érem sis mil milions. Camps de golf, turisme, creuers i milions de parcs, jardins i piscines van deixant l'agricultura sense aigua.

A Catalunya tenim la mateixa infraestructura sanitària que fa uns anys i som dos milions més d'habitants. Les administracions augmenten el nombre de funcionaris i apugen els impostos, però el resultat és només un increment galopant de la burocràcia.

En fi, una solució seria que tots fóssim buròcrates, tots vestits iguals i parlant esperanto. Tot arribarà...

PESSOA

Llegir Fernando Pessoa a vegades trasbalsa, a vegades emociona... i a vegades no l'entenc. Pessoa, un home que també era Alberto Caeiro, Álvaro de Campos o Ricardo Reis, em fa pensar que tots hauríem de tenir altres personalitats amb noms diferents. Mai, però, no va firmar amb un nom femení.

Tots sabem que Víctor Català era Caterina Albert i Paradís i que va escriure la novel·la *Solitud*, que aquests dies de Sant Jordi no trobareu enlloc, tot i que és una obra cabdal del modernisme.

Sí, tots hauríem de tenir més d'una personalitat. Jo ho provaré, i segur que signaré com a Marilyn. A en Toni Casassas no li veig, però a l'Esther Pujadas li quedaria bé Santiago Rusiñol.

REVOLUCIÓ

Si un dia l'Estat no pagués les pensions, seria un desastre: faria un *corralito* i ens paraltzaria els comptes corrents. Disminuiria el consum i l'Estat ingressaria menys IVA i menys impostos dels carburants. Els escombriaires i el personal sanitari farien vaga i els carrers s'omplirien de deixalles i els hospitals estarien tancats.

El president del Govern diria que hem d'estalviar per pagar el deute de l'Estat, però diputats i ministres continuarien anant en cotxe oficial i, evidentment, cobrant el sou, igual que el personal de l'Exèrcit i de la Guàrdia Civil. I llavors esclataria una revolució i seria molt, però que molt, bonic.

RODALIES

Per mi és clar que els sistemes electorals de termini curt actualment són un desastre, perquè els polítics només miren a quatre anys vista i només pensen en ells mateixos i a perpetuar-se al poder en un càrrec públic.

Una de les coses que costa d'entendre és l'obsessió de l'Estat espanyol a no traspasar la gestió de Rodalies a Ferrocarrils de la Generalitat. Les incidències són constants i, per justificar-se, fins i tot s'inventen tempestes amb llamps que no han existit mai. Avui, trens parats a l'R3 entre Manlleu i Torelló. El Ripollès i la Cerdanya, també sense tren.

La ministra catalana del PSOE explica que Rodalies no es pot traspasar perquè és una opció estratègica de l'Estat espanyol. Hem d'entendre que Catalunya i la Generalitat no som Estat espanyol. Gràcies per l'aclariment. Però, qui són aquests personatges que pugen als trens de Rodalies i voten el PSOE i partits espanyols? Suposo que, si mai s'emmirallen, el mirall es trencarà de l'espant. Ja sabem que el masoquisme és una opció de l'*Homo sapiens* que agrada molt...

RATES

Les rates van aparèixer a l'Àsia fa cinc milions d'anys, però van començar a conviure amb els humans fa 10.000 anys. Van conquerir el món sencrer viatjant en vaixells. Són molt llestes, crien molt i mai no mengen res que vegin que ha matat una altra rata.

Adaptades a totes les ciutats i a tots els governs, ja siguin municipals, comarcals o estatals, les rates saben perfectament bé que les eleccions es repeteixen cada quatre anys i que la democràcia, com els verins, només els farà pessigolles que només serveixen per adaptar-se millor.

La intel·ligència artificial no podrà acabar amb les rates, però pot acabar amb tots nosaltres. Darwin explica que no són les espècie més intel·ligents i valentes les que sobreviuen, sinó les que s'adapten millor. I els sàpiens? Més dèbils que mai...

JUNQUERAS

No podem convertir l'independentisme en una guerra de religions. Això no va de catòlics contra reformistes, de martiritzats contra ateus. Vostè, historiador i vaticanista, amb la seva actitud dogmàtica intransigent, que només canvia no per convicció sinó per estratègia, perjudica molt el que més estimem: la nostra llengua, la nostra terra i la nostra gent.

Molts no s'atreveixen a demanar-li que plegui, que torni a casa i deixi per a altres persones la direcció del partit, persones que tenen clar que no es pot pactar res amb l'Estat espanyol, que no cal cap diàleg. Només, sí, només, cal crear les condicions per a una revolta. Cap país no s'allibera del seu botxí sense una revolta. Torni a casa, Sr. Junqueras, i farà feliç molts independentistes.

YOLANDA DÍAZ

Als partits comunistes-leninistes, qui té el poder aplica el que s'anomena «centralisme democràtic», que no té altra funció que la d'eliminar els opositors a la direcció. Yolanda Díaz elimina sense contemplacions Irene Montero, Pablo Echenique i d'altres. Fa el mateix que va fer Pablo Iglesias amb Íñigo Errejón, que ara dona suport a Yolanda Díaz.

Aquest és el partit de la Sra. Colau, el Sr. Asens, etc. De fet, tenen incorporat el que ells creuen els beneficis de l'economia planificada i no suporten res que tingui a veure amb la iniciativa privada. Això sí, volen el rendiment econòmic de les empreses. Pensen que, si no es poden nacionalitzar, que paguin impostos, i com més millor. No val la pena patir gaire, perquè al final del camí ens trobarem tots al cel. Així sia.

PATUM

A la Patum canten *Els segadors*. La festa és un desordre ordenat magnífic: el salt de Plens, el ball de l'Àliga, les Guites... La Patum ens fa lliures, independents. La Patum és l'anima d'un poble, i no veureu que la retransmetin per cap canal estatal de TV ni tampoc de TV3, no. La Patum és independentista.

A la TV espanyola veureu els Sanfermines, sense cap música i amb molta violència i maltractament animal. És una festa d'alcohol i collons. És una festa de què només poden estar orgullosos aquells a qui els agrada la violència. En fi, la Patum i els Cavallets o *San Fermín amb dos cojones*.

SUMAR

Actitud eufòrica de Yolanda Díaz, que es manifesta sempre amb uns *amaneios* d'agraïment als seus votants revolucionaris. Ella ja té clar que vol viure de la revolució, encara que això comporti acceptar una monarquia franquista o que la Sra. Colau voti amb el PP per tal de salvar l'Ajuntament de Barcelona de les terribles urpes de l'independentista Sr. Trias. Passades unes setmanes després de les eleccions, els únics cartells que queden als fanals de Ripoll són els de la Sra. Díaz, com passava amb els de Che Guevara i Fidel Castro a Cuba. Molts *amaneios* i molta més cara dura.

AGOST

Sense pluges, temperatures rècord i els aeroports, plens. Milers de creueristes. Les platges, a vessar. Els governs monàrquics de Madrid volen que el Corredor Mediterrani passi per Madrid però que no passi pel Mediterrani. És complicat d'entendre, però no volen que valencians i catalans estiguem ben comunicats. Tenen pànic, allò de «Com més cosins, més endins». De fet, l'única cosa del mes d'agost que té un cert interès és que els jutges estan de vacances.

SELECCIONS NACIONALS

Les seleccions nacionals de qualsevol esport no tenen cap sentit. Les competicions han de ser de clubs o en representació individual, com passa en molts esports. Eliminar les seleccions nacionals seria avançar cap a la normalització de la concòrdia. També s'haurien d'eliminar l'espectacle de les banderes i els himnes nacionals.

Però això no passarà, i les televisions i els locutors continuaran predicant que bandera, himne i selecció representen quelcom més que un esport. Aquest és l'absurd de tot plegat, ja sigui en nom d'una monarquia, una dictadura o una república.

RADIO TRINCHERA

Gràcies a l'aplicació gratuïta Radio Garden escolto Radio Trinchera, de Guantánamo. Música excel·lent i lletres i ritmes impossibles d'escoltar aquí. De fet, tal com deien els de Buena Vista Social Club, «esta revolución es eterna».

A Guantánamo, com a Baracoa —«*pedazo de cielo que cayó al mar*»—, poden viure amb poc i ser feliços. El problema és que, per la dictadura cubana, «poc» a vegades és res.

ERC

Va fer més feina un minut del president Puigdemont des de Brussel·les que totes les taules de diàleg i sermons d'Oriol Junqueras —*Gloria in Excelsis Deo*— negociant beneficis personals i pactant humilitat com un rendit.

Esquerra ha d'exigir a Oriol Junqueras i Marta Rovira que es retirin. D'acord amb els seus estatuts, el seu mandat està més que caducat. No poden predicar matí i tarda que són ells qui tenen pactada una amnistia i no sé quantes coses més. ERC és un partit imprescindible a Catalunya, i s'ha d'acabar d'una vegada aquest ressentiment permanent contra Junts i Puigdemont. Seria bo que Junqueras és retirés. «Algú ho havia de dir!»

FESTA DE LA ROSA

Pedro Sánchez i Salvador Illa —ave Maria Puríssima— fan els parlaments de la trobada socialista de la Festa de la Rosa. Sánchez necessita els vots de Junts per ser investit president i parla de convivència i de diàleg, de mirar endavant. Sempre diu que els límits els marca la Constitució «espanyola», no fos cas que penséssim en alguna altra constitució que permet referèndums dia sí dia també, com la suïssa.

El que costa d'entendre és que, a Catalunya, el PSOE tingui tants vots, tenint en compte que el maltractament de l'Estat també afecta els seus votants. El míting continua i gairebé tots els assistents marxen amb cotxe oficial i xofer. Mai no viatgen amb Rodalies.

FUTBOL FEMENÍ

El Barça aposta pel futbol femení i ho guanya tot, a la Lliga i a Europa. Espanya es presenta a la Copa del Món de futbol femení i moltes jugadores no volen participar-hi perquè no volen col·laborar amb una Federació Espanyola gestionada per uns personatges impresentables, masclistes i corruptes que no creuen en el futbol femení. Les jugadores —no totes— finalment participen en aquest torneig i el guanyen. Llavors comença un espectacle en què el president de la Federació es toca els testicles, morreja una jugadora i organitza un espectacle típic d'Espanya.

Les jugadores es planten, i són elles qui posen les condicions per continuar. Seran elles les que canviaran la legislació de totes les federacions. La burla s'ha acabat, i ho fan amb criteri. Només Espanya i Xipre obliguen les jugadores a participar en la selecció. Espero que siguin elles qui obliguin a canviar la normativa. Crec que ho faran. L'exemple d'aquestes jugadores i de la seva lluita té molts suports, però no veig que tinguin el de la selecció masculina de futbol.

XAVIER TRIAS

Al Congrés del Diputats, a Madrid, els dos grans partits s'acusen de no estimar ni defensar l'Espanya monàrquica i la meravellosa Constitució, feta sota la vigilància de jutges franquistes, militars i monarquia. Tot va començar malament. Tot va ser fer trampes al solitari.

Xavier Trias manifesta que el cop d'estat del 23-F estava inspirat per la monarquia, el Partit Socialista i, evidentment, els partits de dretes. Diu que el resultat d'aquell esdeveniment va servir per aprovar la LOAPA, Llei orgànica d'harmonització del procés autonòmic, aprovada el juny de 1982 amb els vots del PSOE i d'UCD. Cal recordar que el cop d'estat va ser el 1981.

Trias denuncia fets concrets. Es tractava de reduir Catalunya, de prendre-li competències. La monarquia, PSOE-UCD, jutges i militars, com sempre, contra Catalunya, contra la llengua, contra el mar, la muntanya, el vent, la lluna i el sol. Volen els nostres diners, però ens neguen l'existència.

MAGOPOP

Sense preguntes dels periodistes, Pedro Sánchez i Yolanda Díaz expliquen amb abraçades i petons els acords entre el PSOE i Sumar. Tot, per al nostre benestar. Sánchez sap que moltes de les coses firmades són fum. Díaz també ho sap, però no s'ho vol creure. El pacte inclou viatjar amb tren en els trajectes curts i res d'avió. Evidentment, habitatge social, millora del finançament de totes les comunitats, reduir les hores de treball setmanal, etc. I tot això, perquè siguem més feliços.

Els dos partits es manifesten constitucionals, però ningú diu que als Borbons no els ha votat ningú, i que la Constitució i la monarquia en realitat són una herència del franquisme. És divertit veure el sidral que ha muntat la periodista catalana Àngels Barceló per donar suport al Pacte de la Felicitat. Per acabar, la Sra. Colau diu que li han ofert ser ministra del govern que s'haurà de constituir, però que, malgrat que hi han insistit molt, ho ha refusat.

Haig de reconèixer que el Pacte de la Felicitat ha de ser boníssim, perquè aquests dies de finals d'octubre ja he vist la femella de pit-roig que em saludava. M'ha dit que venia d'Escòcia. Suposo que ha vingut amb tren per estalviar. Ja l'hi demanaré.

REIS, REINES I PRINCESES

Fa uns dies vam poder veure l'espectacle de la jura de bandera de la princesa d'Espanya a l'Acadèmia Militar de Saragossa. El rei, satisfet; amb desfilades, generals i coronels farcits de medalles, bandes musicals i l'himne de l'Acadèmia General Militar cantat: «Honor y gloria de la raza, tus cadetes España serán y a la grandeza de tu historia, laureles nuevos sumarán», i això continua.

Costa d'entendre que al Pacte de la Felicitat de Pedro Sánchez i Yolanda Díaz no es parli d'aquests festivals, i que la senyora de la Cadena SER no en digui res. I si la princesa es volgués casar amb un negre, un xinès, un marroquí o un paquistanès? I si la princesa fos lesbiana i es volgués casar amb una noia catalana? Perquè, com diuen i repeteixen, «todo cabe dentro del marco constitucional».

EXTINCIÓ

El nostre planeta ha patit cinc grans extincions. Amb la tercera van desaparèixer el 70 % de les espècies de la Terra. La sisena extinció és la nostra, que ja ha començat. Ja sigui per la intel·ligència artificial, per la Guàrdia Civil o perquè quedarem tots socarrimats, ens agradi o no, això s'acaba.

A molts, l'extinció els atraparà anant a Terra Santa amb avió. D'altres, menjant calamarsos i musclos al vapor. La Rosalia podria fer l'himne dels extingits. És el que ens toca i ens mereixem. De fet, som tan dropos que encara no hem entès que, per saber que la merda fa pudor, no cal ficar-se el dit al cul.

JEFFERSON, ANY 1802

Thomas Jefferson va ser un dels fundadors de la nació americana. Tal com va anunciar a la Declaració d'Independència respecte a la Gran Bretanya, tenien plena consciència que posaven en risc el seu patrimoni i la seva vida. Van afirmar que no pensaven enviar més diners ni pagar més impostos perquè no tenien retorn. Van dir prou i van fundar la nació que, de moment, per bé i per mal, és la més poderosa del planeta que aviat, cansat de tots, ens farà fora per imbècils.

Però Jefferson també deia que les institucions bancàries privades i les seves empreses són més perilloses per a les nostres llibertats que els millors exèrcits preparats per al combat, i que, si es permet que els bancs controlin la moneda, només es crearà inflació. De fet, això és el que ha passat durant anys i és la causa de les grans crisis econòmiques. La banca no està feta per servir la gent; està feta per servir els especuladors i els lladres. Jefferson ja ho tenia clar el 1802. Per què van desaparèixer les caixes de Manlleu, Manresa, Penedès...?

VERÍ

Llegint la història de com Isabel de Castella va arribar a regnar amb Ferran d'Aragó t'adones que està farcida de falsificacions de documents i de verí. Molts van morir enverinats: el germà d'Isabel la Catòlica, el rei Enric de Castella, Felip el Bell... El bisbe Carrillo era expert en verins i falsificacions i les lluites internes a la cort eren constants.

Morta Isabel, Ferran d'Aragó veu el desastre que representa la unitat amb Castella i demana al rei de França una princesa per casar-s'hi i amb qui tenir fills, hereus de la Corona d'Aragó. Del matrimoni de Germana de Foix amb Ferran II el Catòlic va néixer un fill, Joan, que va morir poc després, el 3 de maig de 1509. Si hagués sobreviscut, hagués estat l'hereu de la Corona d'Aragó.

La cort castellana va defensar la unitat, i Ferran II el Catòlic la volia trencar. Tot el que veiem actualment ve de lluny. A l'acte d'obertura de les corts, el rei Felip VI va dir allò de «La unidad de España, dentro de la diversidad». El verí continua i la falsificació de documents, també. Què hi farem! Ara, per «salvar España», resen el rosari. Amén

PEDESTALS

En Ramon Cotrina —membre del Grup de Vic de poesia junt amb l'Antoni Pous i en Grau Jofre, entre d'altres, que van treballar sense recursos per defensar la nostra llengua— va ser el meu mestre. M'explicava que, estant al seminari de la Gleba, va anar a Manlleu a comprar el primer llibre a can Contijoch. En Cotrina, junt amb en Torrents, en López i en Puntí, van lluitar per aconseguir l'actual Universitat de Vic.

Sempre em deia que llegís “Cohèlet” o “Eclesiastès” de la *Bíblia*. Era per fer-me entendre que cal viure sense vanitat, que cal servir la societat de manera dolça i que anar amb un pedestal a l'esquena i enfi-lar-t'hi perquè tothom et reconegui com a persona sàvia i de la Viquipèdia no serveix per a res. Tenia raó. Ara veig molts pedestals, alguns d'amics meus. Em sap greu. D'altres compren el pedestal pensant que un dia s'hi podran enfi-lar, però el pedestal ja el tenen. Els regalaré l'escala.

CAP D'ANY

Un any sense pluges, sense bolets. Un any, això sí, amb el pregó de la Mercè i fent actes de reconeixement als millors esportistes. També amb premis literaris, la celebració —com cada any— de La Marató de TV3, sopars de Nadal per als més necessitats, el Gran Recapte, etc. Dotze mesos més repetint i repetint el que fem cada any i criticant el que hauríem de fer millor i no fem mai.

Com cada any, guerres i misèria, odi i venjança. I aquest any, també amb una comissió encapçalada per l'eurodiputada del PP Dolors Montserrat per informar que la immersió lingüística no respecta els drets dels castellans. En fi, seria millor que l'informe el fes directament la Guàrdia Civil...

GIRONA FUTBOL CLUB

M'agrada que l'equip de Girona de futbol guanyi partit rere partit. Diuen que té el pressupost més minso de Primera Divisió i que el seu estadi és el més menut de tots els clubs d'aquesta categoria. M'agrada que el seu entrenador madrileny del barri de Vallecas decidís aprendre el català i que visqui feliç a Girona amb els seus jugadors. Ho entenc i m'agrada. Es fan estimar.

El meu mestre Ramon Cotrina, poeta del Grup de Vic que va impartir milers de classes en català i va ser cofundador de la Universitat de Vic, em deia sempre que si una prosa o un poema el llegeixes i no l'entens, que el tornis a llegir; i que si continues sense entendre'l, és que no diu res. A en Cotrina avui li agradaria veure el Girona.

Això del Girona s'entén, però una novel·la que no he entès mai —i que molta gent del món de les lletres diuen que tampoc l'entenen— és *Canto jo i la muntanya balla*, de la Irene Solà. Premiada i presentada arreu, no l'he poguda acabar de llegir. Què me'n diria en Cotrina, enamorat de Dant i de Verdaguer i que em suggeria que llegís "Cohèlet" per entendre els desastres que neixen de la vanitat? Segurament trobaríem la resposta a l'Estadi Municipal de Montilivi.

NAJAT EL HACHMI

En un article al diari *El País*, la catalana Najat El Hachmi escriu: «Los catalanes, ya saben, son una raza superior donde las haya, así que la única explicación posible a los nefastos resultados del informe PISA es la sobrerrepresentación de *nouvinguts*». La Najat ha guanyat diversos premis escrivint en català, i la seva obra també ha estat traduïda a diferents idiomes. Va arribar a Vic i va escriure, crec, el seu primer llibre, *Jo també soc catalana*.

És una llàstima que no defensi la seva independència intel·lectual i que escrigui perquè el personal d'*El País* i del PSOE estiguin contents i feliços. Ella sap que, des que va arribar a Catalunya de criatura des de Nador, hem passat de sis a vuit milions d'habitants. Feminista i lliure, ha d'entendre que quan el servilisme es converteix en dogma es perden totes les llibertats. Llàstima, Najat, però m'agradaves molt més quan deies «jo també soc catalana»...

2024

Només de pensar que aquest any continuaran els mateixos tertulians a totes les ràdios i televisions d'arreu del país, entenent que al país dels castellans i Borbons passa el mateix, provoca un pànic que se'm faria insuportable si no fos perquè ja no n'escolto cap.

Tinc un amic que m'informa i em recorda que els tertulians Sergi Sol, Joan López Alegre, els del programa d'en Xavier Grasset i els dels mitjans de Madrid —inclosos l'Enric Juliana i els de les tertúlies de futbol—, continuaran analitzant, pontificant i anestesiant el personal a cops d'amnistia, jutges caducats, ministres perpetus o Borbons exiliats.

Podria passar que la fi del món o el judici final ens agafés a tots amb calçotets o tanga. O, encara millor, en pilotes. Seria més divertit.

GAO XINGJIAN

Gao Xingjian, de 83 anys, és un xinès premi Nobel de Literatura que viu a França. He llegit una entrevista que li van fer el 2011 on diu amb contundència que «l'ésser humà és estúpid, i hem de ser conscients d'aquesta realitat». Hi explica que es pot ser feliç tot i que sapiguem que el desastre el tenim a sobre. Parla del desastre de les religions, que sempre s'han aprofitat de la debilitat de l'ésser humà i de la por de morir.

Llegir-lo et porta a un món filosòfic que s'entén. Explica que, de vida, només en tenim una, i que depèn de nosaltres que la gaudim i siguem conscients de la realitat. Tancar els ulls només porta al desastre. Diu que no podem canviar aquest món i que cal sortir dels «-ismes».

Any nou, vida nova. Recordeu: res d'«-ismes». És millor el pa amb tomàquet.

ODES

Bonaventura Carles Aribau, 'Oda a la pàtria'. Jacint Verdaguer, 'Oda a Barcelona'. Joan Maragall, 'Oda a Espanya'. L'oda encara vol mantenir el cant emotiu dels grecs, poesia escrita segles abans de Crist. A mi m'agrada llegir l''Oda a Afrodita' (o 'Himne en honor d'Afrodita'). Afrodita era una dona complicada. Si la llegeixo en castellà no l'entenc. En català:

«Suor gebrada tota m'ompla, y forta
tremor m'agita, molt més groga'm torno
que herba marcida, y defallint, com morta,
sens alè quedo.»

Prefereixo adormir-me amb Afrodita que amb les tertúlies de TV3 o de qualsevol televisió mundial. I de cap manera puc llegir l''Oda a Espanya' de Joan Maragall! De fet, això de les odes no m'agrada gaire. És millor escoltar com canten els ocells, encara que sigui un corb que gralla.

BARCELONA, CIUDAD DE FERIAS Y CONGRESOS

Josep Maria de Porcioles, alcalde franquista de la Ciutat Comtal, va veure Barcelona com una ciutat ben preparada per organitzar-hi *ferias y congresos*: *Salón Náutico Internacional, Salón de la Infancia y la Juventud, Jornadas Nacionales de Radio, Elección del joven mánager de Barcelona...* Es tractava de promocionar la ciutat a l'exterior. Santa innocència!

Han passat molts anys i Barcelona continua organitzant fires i congressos. A Madrid, amb IFEMA, han intentat fer-li la competència, però no se'n surten. No podran mai. Barcelona ofereix bones comunicacions, bons hotels, bons restaurants i prostitució; disfressada, si voleu, però prostitució, tant femenina com masculina.

El PSOE i la senyora de Comuns volen prohibir la prostitució. Ei!, prostitució al Congrés i al Senat, molta més que a les fires de Barcelona... i la paguem entre tots!

NOTÍCIES DE LA TELEVISIÓ

Com cada dia, les notícies informen dels avenços tecnològics, de la intel·ligència artificial i dels últims descobriments per curar malalties. Però el cert és que a Catalunya no plou. Diuen també que els polítics discuteixen lleis i més lleis, uns a favor i altres en contra. Però no plou, i tampoc no neva a les muntanyes.

També diuen que a Madrid volen invertir 2.400 milions d'euros en l'aeroport de Barajas per convertir-lo en el més gran d'Europa. Seria bonic de veure milers i milers d'avions farcits de personatges artificials per venir a visitar el *Madrid de los Austrias* o el *Museo del Prado*.

Les notícies afegeixen que des de l'aeroport de Madrid es podrà anar amb un vol directe a qualsevol capital del món. Això m'ha emocionat molt. Tant és així que ja preparo la maleta per visitar-les totes. Començaré per Ulaanbaatar i després, evidentment, aniré a Roma perquè el papa em doni la benedicció apostòlica.

ETERNITAT

Eternitat és el temps infinit que no s'acaba mai. Algú ha volgut fer creure que l'eternitat és un atribut exclusiu de Déu. Bé, trobaríem moltes interpretacions de l'eternitat; no val la pena perdre-hi ni un minut. L'eternitat, avui, febrer de 2024, la definiria com l'element imprescindible perquè la nostra espècie visqui idiotitzada, descerebrada, inútil, dogmàtica, tecnològicament segrestada i, monàrquica o republicana, sempre perseguida per la infinita injustícia dels jutges i els mosquits tigre, que persegueixen fins i tot els ecologistes que defensen la biodiversitat.

No hem de patir per res. Tot és etern i també infinit, fins i tot la carn d'olla i els galets de Nadal. Estic segur que, tan eterns com som, d'aquí a deu mil anys encara farem pessebres i cantarem *La pastora Caterina*. Ara bé, d'*El desembre congelat* no en quedarà res.

REYES CATÓLICOS

El rei Joan d'Aragó va insistir perquè el seu fill Ferran es casés amb una princesa de Castella. Per aconseguir-ho, van enverinar el germà d'Isabel de Castella, que era el rei. L'home, que era homosexual, feia nosa, i la seva dona, la reina, va tenir una filla amb el primer ministre, a qui van batejar com a Joana; teòricament, era filla del rei Enric IV, però mai no la van acceptar perquè deien que en realitat era filla de Beltrán de la Cueva, per això la van anomenar *la Beltraneja*.

Bé, la història és llarga. Mort el rei per verí Isabel pot ser reina, però tenia un germà, que també va morir, en aquest cas, en menjar una truita de riu. Més tard també van enverinar Felip el Bell, consort de Joana la Boja, filla d'Isabel i Ferran. La història pinta Isabel com una reina amb seny, però de fet, igual que la seva mare, estava com una cabra.

Ferran va subsistir perquè tenia una amant a Cervera: Aldonça Roig d'Ivorra, dona guapa, intel·ligent i bona consellera. Va tenir un fill amb Ferran i la relació va ser de per vida, relació que era un verdader maldecap per a la camarilla castellana de la reina Isabel. Però, com sempre ha fet la cort del verí i la bogeria, li va canviar el nom i la bona senyora, a Castella, es diu Aldonza Ruiz de Ivorra.

A la història de Castellà i Aragó, aquesta mena d'accions són una constant. En temps dels Reis Catòlics, Putin seria poc més que un aficionat i hauria fet el ridícul. Ah!, en aquella època, l'emmetzinador oficial era un bisbe anomenat Alfonso Carrillo de Acuña.

CATALUNYA VELLA

Els pagesos es queixen de la burocràcia. Tots, ens queixem de la burocràcia. L'Administració ens hauria de facilitar les coses i només ens les complica. A la Catalunya vella existeixen milers de masies, abandonades o no, que no es poden restaurar perquè l'Administració les té catalogades i no permet fàcilment que els seus propietaris les restaurin. Cal fer molts tràmits i projectes i esperar que els buròcrates et donin permís. Seguint així, només tindran cases en runes. Un desastre.

A Viladrau, la casa on va néixer Joan Sala, àlies *Serrallonga*, necessita treballs de manteniment; però, tot i que els propietaris voldrien posar-s'hi, l'Administració no els ho permet. A Querós, la casa d'en Serrallonga ja és una muntanya de runes (tinc fotos dels meus fills al balcó de la masia). De fet, això passa perquè l'excés de buròcrates és, en si mateix, una immensa ruïna.

AMOR/ODI

No tenim cap teoria científica que expliqui per què quan milers de milions de neurones disparen senyals elèctrics es crea amor o odi. Segurament, aquesta realitat és el que fa que ja no tinguem un comportament d'espècie.

Amor/odi és el que generen les batusses de dogmàtics, sectes, religions de tots colors, jutges, homes armats, capellans i aiatol·làs. Uns, d'esquerres, i uns altres, de dretes. Uns, de Vox, i uns altres, de Sumar. I tot, perquè les neurones disparen senyals elèctrics que creen amor o odi.

De fet, un llop té el valor que li dona la manada, com les cigonyes o els pardals. Nosaltres ja no tenim cap valor. No sumem res. Només fem nosa, molta nosa.

BON GOVERN

L'escriptor, periodista i novel·lista Erskine Preston Caldwell explicava que un bon govern és com una bona digestió: mentre funciona, quasi no el perceps. Vivim temps en què la política ens entra a casa de dia, de nit, caps de setmana i vacances. Tot són mentides i falsedats. Per a la classe política, es tracta d'intentar sobreviure a uns processos electorals i continuar vivint de l'erari públic. Ganivetades a les presons i no dimiteix ningú.

El cert és que, tot i que paguem impostos i ens a gradaria viure un xic tranquils, entre jutges, governs de tots colors i mentiders professionals, no tenim gaire on amagar-nos. El cert és que, avui, les administracions són el problema, mai la solució. Passa el mateix que abans amb el clero: pagaves i anaves a les processons, però al seu cel només hi viuen les formigues boges.

PASQUA ABANS DE RAMS

Les tradicions i els costums ens porten tot tipus d'activitats per fer el que en diem «Setmana Santa»: pel·lícules de romans, processons de cucurutxos, Crist a la creu, el papa a Roma, turisme de mar i muntanya... i tothom, o ningú, content.

Personalment, penso que això és horrorós. No sabem organitzar vacances de primavera i hem d'aprofitar festes religioses per fer-ne. Cal mirar endavant. Si tot el que sabem fer és anar amunt i avall amb l'excusa d'aquests dies de festa, és que anem molt malament.

Llavors, trobo coneguts que em desitgen bona Pasqua i no entenc res, perquè un servidor només recordo el consell que et donaven els pares quan et deien «Compte, que no feu Pasqua abans de Rams!». Això sí, sense ous de xocolata.

ROSES, LLIBRES I MENTIDES

Aviat serà Sant Jordi. No compreu llibres. Regaleu roses. Regaleu-vos a la gent que estimeu. De llibres, cal llegir-ne i regalar-ne tot l'any. Veurem novel·les i escriptors de tots colors, i les televisions entrevistaran els autors més venuts. I ens avorriran amb els mediàtics de tertúlies i tertulians, tots amb el cul pagat.

Als pobles la festa és diferent, i fins i tot tenen el drac domesticat i passen de la bogeria metropolitana. A Madrid, donat que és el dia de la mort de Miguel de Cervantes, faran el ridícul llegint *El Quijote* vint-i-quatre hores seguides.

És estrany: l'original d'*El Quijote* no existeix. Algú diu que *En Quixot* (o *En Cuixot*) es va escriure en català. El llibre parla molt dels Països Catalans, València, Barcelona, Catalunya, Saragossa i Nàpols, però de Castella no en diu res. Joan Miquel de Servent, fill de Xixona (busqueu-lo i el trobareu), segurament és qui va escriure *El Quixot*. Qui va fer la traducció al castellà, no ho sabrem mai.

INCOMPETÈNCIA + INCONSCIÈNCIA

Si sumem la incompetència amb la inconsciència tenim l'individu perfecte: en ésser un incompetent, no sap què diu, i en ésser un inconscient, diu el que diu i s'aplaudeix a si mateix.

El 1417, Anselm Turmeda va escriure *La disputa de l'ase*. Fill de la ciutat de Mallorca, va estudiar física i astronomia a l'Estudi General de Lleida i teologia a Bolonya. A Tunis va abjurar del cristianisme i va abraçar l'islam. El rei de Tunísia li va concedir rendes i es va casar amb la filla d'un notable. L'home, vivia ric i tranquil.

Bé, Turmeda va escriure en àrab i en català. Va fer molt soroll, però *La disputa de l'ase* és un llibre imprescindible per a tothom qui vulgui entendre que qualsevol humà és més ruc que un ase o qualsevol altre animal. Si el llegiu, aprendreu de les aranyes, mosques i mosquits, i entendreu això d'«incompetència + inconsciència». Millor quatre potes o més que dues i disfressades.

SANT JORDI (II)

Miro a primera hora què diu TV1 de la diada de Sant Jordi. Una locutora explica que se celebra a Barcelona i que, aquest any, el nombre de «casetas» serà més gran que mai. Bé, en el cas de TV3, la informació no varia gaire. L'alcalde Collboni esmorza amb els autors que més tard signaran llibres. De la festa a la resta de Catalunya, poca cosa. Els autors de terra endins, inexistents.

En fi, que entre Collboni —votat pels de les «casetas»—, els que s'aprofiten dels mitjans públics i que a Madrid llegiran *Don Quijote de la Mancha* per fer-se la festa un xic seva, acabarem el dia amb el president Aragonès criticant el president Puigdemont. Fa anys que el drac el tenim a casa més viu que mai; això sí, ara, indultat.

NOVA PLANTA

Cal llegir la mort de Sòcrates escrita per Plató. Cal llegir “Eclesiastès” de la *Bíblia*. Cal escriure curt i llegir Epicur. Sí, sempre els clàssics.

La nostra humanitat no té solució. Els déus són molt dolents i mentiders, però els nats als Països Catalans hauríem de llegir el Decret de Nova Planta, pensat i signat per saquejar-nos i que encara s’aplica amb contundència i violència: «...los vegueríos de Vique y de Camprodon otro corregimiento, su corregidor en Vique con un teniente y otro que resida en Olot ó Camprodon...». I així, Puigcerdà, Lleida, Balaguer, Tàrraga, Tortosa, Agramunt, Manresa, Berga, Cervera, etc. A tots els Països Catalans, universitats tancades, justícia castellana i territori ocupat. Això encara és així. I tenim botiflers que ho defensen, això sí, ben pagats.

SÓN DE L'ESPANYOL

Tothom té dret a sentir-se identificat amb un club de futbol, de bàsquet, d'hoquei... També hi ha qui no li agrada l'esport i es dedica a la poesia o a no fer res. Tot s'ha de respectar. Però em crida l'atenció que personatges del món de la política com Gabriel Rufián, Salvador Illa, Jordi Turull i d'altres siguin de l'Espanyol. Rufián diu que «ser republicà i d'esquerres és inherent a ser soci de l'Espanyol». Turull va manifestar que «ser de l'Espanyol és un calvari: un any que juguem a Europa i em tenen aquí tancat».

Diria que tots creuen que cal defensar el club dèbil enfront de la prepotència del Barça. És un comportament molt cristià i republicà. En el cas de Salvador Illa, també podria entendre que els que defensen la independència de Catalunya estan defensant el dèbil enfront dels abusos de l'Estat espanyol; però ell defensa que el dèbil és l'Estat perquè està en perill l'Espanya castellana.

Per acabar, diputat Illa, no ens imposi l'ampliació de l'aeroport del Prat, no demani el Quart Cinturó ni es dediqui a vendre terrenys de CaixaBank. Pensi un xic en els de Girona. No som catòlics, però volem viure tranquils.

TRENS INTERNACIONALS I DE RODALIES

L'Estat espanyol no traspasarà cap tren, cap estació ni cap via. L'Estat espanyol no té intenció de traspasar res, encara que el president Aragonès digui que sí i que sí. La primera prova clara i contundent que ja avisa d'aquestes intencions és el nomenament de Pere Macias com a comissionat del Govern per al traspàs de Rodalies.

Macias ha treballat per a Ada Colau en el famós tramvia de la Diagonal. És un dels culpables del desastre dels túnels de Bracons inacabats i que han creat un problema important a la Garrotxa. És un d'aquells homes que pensen que les lleis, les normes i els decrets són per complir-los o no segons convingui.

De moment, totes les estacions de la línia de Puigcerdà no tenen informació i les bicicletes poden accedir al tren depenent de l'andana on s'aturi. A l'estació de Ripoll, el desastre és monumental. ERC, Óscar Puente, ministre del PSOE, i Pere Macias no faran el traspàs del segle, però podríem acabar tots vestits de RENFE o ADIF. El traspàs efectiu de Rodalies, ni en somnis!

ESTABORNIT

Sant Jordi: milions de roses, milions de llibres, milions de tot i més... i que no s'acabi mai! La rosa vermella és la més venuda, però la blava, també. I tot és una festa, cada any millor. Sí, molt millor. Acabarem les roses de tot el món? Acabarem comprant llibres que no ha escrit ningú? Tot pot passar.

El president d'Aragó diu que «Cataluña solo era un condado y Aragón, un reino», i que ells sí que són molt i molt espanyols. A Madrid, el rei i el president del *Gobierno de España*, vestits de grills, donen un premi literari de molt honor a un escriptor en llengua castellana que s'enfila a un púlpit. Fa un sermó que tots els grills aplaudeixen. De fet, la cultura, avui, és poc més que parar el cul a canvi de 5 o 200.000 euros. Les guerres i els morts continuen, i d'això no en parla ningú.

GUANTÁNAMO

A la base militar de Guantánamo, a Cuba, on els EUA porten tots els detinguts que entenen que són terroristes potencials, els presos no tenen dret ni a judici ni a sentència, i poden ser torturats fins a la mort impunement. Però la cosa ve de lluny: més de 4.400 afroamericans van ser torturats, penjats i cremats entre 1877 i 1950 per verdader odi i terror racial. Mentre eren torturats, se'ls tallaven els dits i les orelles, que es regalaven com a record a la gent que presenciava l'acte. Aquestes tortures es tractaven com una festa, on es menjava i es bevia whisky, i moltes famílies hi anaven amb la quitxalla.

La violència física, les tortures i la mort formen part de la nostra vida i s'han exercit a tots els països del món. El dictador i criminal Francisco Franco va afusellar mares i criatures sense judici. A França, la guillotina també era una festa, i a Anglaterra es penjaven criatures considerades culpables en un judici. Sí, l'home és un llop per a l'home.

SERRAT

Tothom és lliure de pensar el que li vingui de gust i d'acceptar els premis, guardons i pedestals coronats que li regalin. No m'imagino Lluís Llach acceptant el «Premio Princesa de Asturias». En canvi, Joan Manuel Serrat, que té magnífiques cançons, pel que sembla passa de tot, i no em refereixo a la qüestió política, tot i que sempre dona suport al PSOE (hi té tot el dret). El que em sembla impresentable és que accepti el reconeixement d'una monarquia tan corrupta i gens democràtica com la dels Borbons, imposada pel franquisme.

No m'agrada Serrat. No m'agrada la gent que, com deia Groucho Marx, per tal d'aconseguir beneficis econòmics diuen allò de «No es preocupi: si no li agraden els meus principis, en tinc uns altres».

OCELLS

Més de 250.000 exemplars d'ocells moren anualment per impactes als gratacels de Nova York. La ciutat està situada en un punt de pas d'ocells migratoris. La llum artificial anul·la la capacitat de navegar de les aus migradores i provoca que xoquin directament contra la font de llum, o les arrossega cap a les parts més brillantment il·luminades de la ciutat i les exposa fins i tot a l'amenaça de la col·lisió durant el dia.

L'acció humana complica molt les coses i tot canvia molt de pressa. Ara bé, cal recordar que les Torres Bessones van caure un dia perquè uns ocells molt grans hi van xocar i les van enderrocar. Quines coses! D'una manera o altra, sempre fem disbarats.

VOCACIÓ DE SERVEI

Veig molts polítics que tenen tanta vocació de servei públic que viuen i viuran tota la vida de l'erari públic. Luisa Fernanda Rudi, Margallo i Revilla fa més de quatre dècades que cobren de les administracions. Cal fixar-se també en persones d'obediència canina, que cobren de manera indirecta perquè representen els partits a les tertúlies. Són teòricament professionals independents, com Joan López Alegre, Sergi Sol, Toni Bolaño, etc.

Salvador Illa, com Pedro Sánchez i molts més, sempre han cobrat, d'una manera o altra, dels contribuents. Es dona el cas que a setanta diputats que no han sortit elegits als parlaments regionals, al Congrés o al Senat se'ls continua ajudant econòmicament perquè no tenen feina, i d'altres cobren ajudes per pagar el pis.

Vocació de servei? Cal una reforma que no farà ningú. Els va la vida. Sabeu? Els que tenen aquesta vocació de servei no saben que els diners es guanyen treballant.

EXTRATERRESTRES

No és clar que no existeixin els extraterrestres. Si existeixen els esperits i els misteris i sense la tecnologia actual els sants a vegades leviten i parlen amb Déu, és molt probable que estiguem rodejats d'extraterrestres. Avui, m'ha dit una tórtora turca que un buròcrata de Madrid farà una llei perquè els propietaris de gossos hagin de fer un curs per saber com cuidar l'animal. De ben segur que aquest funcionari és ben extraterrestre, com també, molt amagat, ho és l'alcalde de Barcelona, Jaume Collboni.

L'altre dia, al capvespre ja molt fosc, vaig veure una reunió d'extraterrestres humans i animals. Es veu que per tal de controlar més, alguns alienígenes van disfressats d'animals, amb ploma i sense; fins i tot papallones i llagostes poden ser extraterrestres! En fi, cal anar amb compte i no entrar a cap església ni resar el rosari (es veu que això ho tenen molt controlat). També l'*Himno de Infantería* i *El novio de la muerte* són extraterrestres, i *El virolai*, no n'estic segur.

$$155 + 155 = 310$$

Segurament aquest país que tant estimo es mereix el que li passa, perquè si quan anem a votar guanyen els que van aprovar, aplicar i gaudir de l'article 155, com Salvador Illa, Alicia Romero, Ramon Espadaler, Alejandro Fernández, Santiago Rodríguez, Ignacio Garriga, etc., és perquè no som capaços de foragitar les nostres cabòries que ens divideixen.

Un país que vota el Sr. Illa, que va anar a manifestacions de tot tipus al costat de senyors i senyores de «Por Dios, por la patria y por el rey», és un país malalt. Ens fem l'harakiri però encara quedem vius. Si de tots els del 155 en fas un caldo en una olla gegantina, no serveix ni per fer un arròs bullit. Aquest personal tan espanyol, si sortissin de nit amb «cucurutxo», fins i tot els senglars, marxarien a l'exili!

MODELETS DE POR

Aquests dies he mirat un xic la televisió per veure votacions, traïcions i contradiccions i, oh, meravella!, algunes renúncies de lideratge. Però el que més m'ha cridat l'atenció és el problema que tenen algunes representants públiques amb la vestimenta. Reconec que els homes ho tenim prou fàcil, perquè avui, amb unes calces i una americana, en tenim prou per anar a l'oficina o al Parlament. I més, ara que la corbata ja només serveix per veure qui és més ceballut.

Les dones ho tenen més difícil; bé, no totes, perquè també en puc veure amb vestimenta pràctica i normal. Però una que m'ha atret molt és la senyora de Sumar, que ara resta molt i que cada dia canvia de modellet. Deu tenir un fons d'armari colossal! També he pogut veure que té molts problemes amb els cabells llargs, perquè se'ls toca i se'ls aparta contínuament.

Al Parlament de Catalunya hi vaig veure una consellera amb un vestit blau molt complicat que podia estabornir tot l'hemicicle i quedar ella sola com a presidenta de la Generalitat sense que la votés ningú. Per acabar, diré que la portaveu del Govern vestia amb dues peces de color blanc brillant com d'astronauta. Amb casc blanc i visera,

podria anar a veure l'ET allà on visqui actualment.
Crec que no gaire lluny, perquè té una retirada amb
el Sr. Santi Vila. Però, ves a saber a quin partit milita
ara...

PRESIDENT

Els he dit de mil maneres que no estic preparat per assumir una presidència de tanta responsabilitat. Estic molt entorpat i, per distreure'm, vaig a caminar pel serrat de les Bruixes, a Sentfores, on fa anys viu una sargantana a qui demano consell.

Al cim d'un gris terror que no és terror, busco un lloc per asseure'm. Des d'aquí, molt lluny, veig Vic i el Montseny. La sargantana no tarda i parlem de la meva oferta de la presidència. Diu que troba estrany que, veient que tothom vol ser president, m'hi insisteixin tant. Li explico que les presidències de les comunitats de veïns van per torns:

—Ah!, ja ho entenc! És obligatori! —exclama.

—Sí, sí, responc.

—El pis és de lloguer?

—Sí, sí, de lloguer.

—Tranquil, una sargantana de Manlleu m'ha dit que si t'espaviles trobaràs pisos sense presidència de la comunitat de veïns.

Diu que en aquests edificis tothom fa el que vol...

—Això sí: hi trobaràs molta quitxalla que criden i salten amunt i avall. T'agradarà. Segur. La quitxalla són el futur. Són vida.

—On vius tu sargantana?
—Sota una pedra molt grossa a tocar del serrat.
—Hi puc venir?

Ara visc amb la sargantana i estem la mar de bé.
Fins i tot menjo formigues.

DRETES I ESQUERRES

El cert és que la Revolució Francesa va deixar coses bones, també molta violència i els termes *dreta* i *esquerra*, donant a entendre que els d'esquerres volien un canvi polític i social i els de dretes s'oposaven als canvis.

Actualment han aparegut amb força els conceptes de *extrema dreta* i *extrema esquerra*. En realitat, la discussió és molt inútil, perquè si el PSOE de Felipe González, Salvador Illa, Grande-Marlaska i Miquel Iceta és d'esquerres, tal com ho són els d'ERC, i els de Junts són de centre, no es pot entendre que els d'ERC i Junts vulguin proclamar una república, i els del PSOE, Sumar, PP i Vox defensin una monarquia imposada.

El progrés seria simplificar les coses, disposar de sistemes democràtics per poder decidir moltes coses que a l'Estat espanyol no se'n pot ni parlar, com per exemple sobre la Constitució. Amb l'aparició de Vox, company de viatge del PP, i amb un poder judicial molt polititzat, els termes *dretes* i *esquerres* perden totalment el sentit, perquè avui Europa té molts problemes —la natalitat, l'arribada de migrants, el canvi climàtic, abusos de poder (sobretot per garantir-se cobrar de l'erari públic de per vida)— que no es poden solucionar des de la

confrontació, i no hi faran res. El comandament de la televisió té un botonet vermell. No costa res prémer-lo, o patirem molt.

POCAVERGONYES

El senyor Tomàs Molina, home catòlic i meteoròleg de TV3, serà eurodiputat durant mitja legislatura. Algú hauria d'explicar de què viu ara. Cobra de la televisió pública de Catalunya? Qui vulgui aigua que es mulli el cul. Molina juga amb els diners dels altres, amb els nostres diners.

El professor Joan Josep Queralt Jiménez va acceptar el càrrec que li va oferir ERC per anar al Senat. Seria bo que Queralt, que a les tertúlies de TV3 pontificava com un rector enfilat a la trona, digués alguna cosa del pacte d'Esquerra amb els socialistes per invertir l'ultradretà de l'Opus Dei Salvador Illa, que no té altre objectiu que fer desaparèixer Catalunya com a nació.

Un altre crac és el periodista Francesc-Marc Álvaro, qui, així que va veure la possibilitat d'anar-se'n de diputat a Madrid, també per Esquerra, va acceptar amb els ulls clucs. També seria bo que digués coses del vergonyós pacte per invertir ultranacionalistes espanyols. Però també callarà. Són tots uns pocavergonyes.

ABUSOS MUNICIPALS

Una caixa de cartró que anava destinada a una persona amb domicili a Manlleu apareix al costat del contenidor de cartró de la plaça dels Màrtirs de Vic. Els funcionaris municipals de la ciutat entenen que algú ha fet «turisme de deixalles» i s'ha desempallegat de la caixa. La responsable d'aquest residu rep una multa d'aproximadament 750 euros. Per això em pregunto: amb accions com aquesta, l'Ajuntament de Vic vol sancionar o vol recaptar?

És evident que s'han de complir les normes, però l'Administració no pot abusar. La tecnologia permet fer moltes trapelleries als ajuntaments amb els radars, els parquímetres i les deixalles, i de cap manera no és admissible que sancionin amb afany recaptatori.

MODERATS

No suportó les persones que van de moderades per la vida. No suportó les persones que vulguin entendre el que és impossible d'entendre. Cal ser radical. El pa amb tomàquet no es pot fer amb *baguette* de benzinera i tomàquet de pot. Cal explicar clarament que vivim en un país corrupte, amb una monarquia corrupta i una constitució feta per garantir als corruptes gaudir de l'herència del dictador Francisco Franco.

Si algú que viu en aquest país fa política per mantenir aquest estatus en nom de la moderació és una mala persona, i és per aquest fet que molts van al Vaticà a veure el papa de Roma, que és un verdader impostor, perquè els doni la benedicció i puguin continuar amb la seva malaltissa bogeria.

INEXPLICABLE

El ridícul que fa Tomàs Molina només el puc entendre perquè és catòlic (va explicar que va conèixer la seva dona a missa). Els catòlics i els de moltes sectes no tenen sentit del ridícul i això ho veiem cada dia amb Salvador Illa, Oriol Junqueras i el cardenal Omella. De fet, recordant el famós Palmar de Troya, qualsevol aventura feta en nom de Déu es pot convertir en una verdadera pallassada. Ara, l'home del temps de TV3 i futur diputat al Parlament europeu surt al programa *Cuina com pugués* de Marc Ribas fent el numeret per distreure i anestesiar el personal. Jo veig Tomàs Molina amb ales d'àngel volant pels núvols i, al cim d'un cumulonimbus, orinant tranquil·lament per fer veure que plou.

INCENDIS I INUNDACIONS

Portugal crema i el seu govern ha demanat ajuda a la Unió Europea per fer front als incendis. Al centre d'Europa els rius Elba, Vltava i Danubi provoquen grans inundacions degut a les pluges. Tant a Portugal pel foc com a Europa per l'aigua, s'estan perdent vides i també mor molt bestiar.

Les pluges han inundat les tombes del cementiri de Brzeszcze, a Polònia. Cert és que una remullada un cop mort, quan ets tranquil·lament a la tomba, ha d'emprenyar molt, però es veu que el problema no és el canvi climàtic, ni tampoc els incendis. El problema és un altre, és la «*máquina del fango*» i la detenció del president Puigdemont. Ei!, i ara també cal refer les relacions amb el rei d'Espanya, així estarem tots protegits d'incendis i pluges.

ROURE MONUMENTAL

A Sant Boi de Lluçanès, a prop de la casa pairal El Vilar, masia ja documentada al segle XIII, des de fa molts anys amb amics i família anem a visitar el Roure de la Senyora, arbre immens de centenars d'anys que a ple estiu sempre ens acollia amb una ombra molt gran. La Generalitat el va declarar arbre monumental de Catalunya, van fer-hi una rampa perquè les persones amb dificultat per caminar hi poguessin arribar amb cadira de rodes, van col·locar-hi rètols de tots colors i... visca la Generalitat.cat, que ens ajuda a viure feliços!

El roure s'ha empenyat i ha decidit morir. L'altre dia, en visitar-lo, pràcticament ja no tenia fulles, i dues noies —d'una universitat i de la Generalitat— prenien mostres per estudiar el problema i fer-ne un diagnòstic. Bé, molt aviat podrem visitar un exroure, que podrem anomenar de l'Exsenyora. El cert és que conec més arbres monumentals morts, i en conec que, tot i ser monuments de la natura, la Generalitat no sap on són; per sort nostra i dels arbres, és clar.

AMAGAR-SE

Vist tot el que passa de dia i de nit, si algú em demanés consell li diria que el que hem de fer és amagar-nos. Veure el Barça i el Girona jugant a futbol ajuda a viure, però el Reial Madrid estaborneix. Viure amagat, llegint fins i tot el que no ha escrit mai ningú, és molt útil, i anar a passejar a peu o en bicicleta és cosa bona; fins i tot fer un cafè amagat en un bar; això sí, res de llegir cap diari.

Fugir de les relacions tòxiques és imprescindible. Val més passar-se la vida parlant amb la quitxalla, els ocells o ningú abans que mirar, ni que sigui per un instant, totes les barbaritats que ja deuen tenir preparades per celebrar el mil·lenari del monestir de Montserrat.

RAMON CASANOVA

Ramon Casanova (1892-1968) va ser un inventor políticament compromès amb el seu país.

L'estatoreactor que va patentar l'any 1917 va servir anys més tard per desenvolupar els coets i el motor a reacció. En el vessant polític, va ser un dels fundadors d'Acció Catalana. Nascut a Campdevàrol, va revolucionar l'empresa familiar i, aficionat com era a l'automobilisme, va produir peces per a la fàbrica de cotxes Hispano-Suiza ubicada a Barcelona.

El 1936, quan esclata el cop d'estat franquista, marxa de Catalunya i va a la fàbrica d'avions de Tolosa, d'on ha de marxar quan França és envaïda per l'exèrcit alemany. Sembla ser que els nazis van aprofitar els seus invents per construir les V-1, armes amb motor de reacció que van caure sobre Anglaterra. Aquí, a Barcelona, té un reconeixement al Museu de la Ciència, però al Museu de la NASA dels EUA li han dedicat una sala permanent. A Espanya, en canvi, no existeix. Potser és perquè no era dels seus...

MARTINA DE MONTGRONY

No estic gaire connectat amb els escriptors actuals, ja siguin de poesia, prosa o novel·la. Podria anar equivocat, però prefereixo llegir un llibre de Pau Faner —magnífic escriptor sense vanitat—, per exemple, que el que s'escriu ara. Aquests dies llegeixo Martina de Montgrony:

Pops

Als temps dels pops,
enllà d'altres temps,
a la mar no existien
els sants ni cap déu.
Als temps dels pops
la lluna era plena
i l'univers, el somni.

Pràcticament no menjo mai carn. Si fos per mi, no existirien ni granges de porcs ni escorxadors. Ara em costarà menjar pop; veurem com me'n surto. La Martina de Montgrony m'ha atribolat.

JUBILACIONS PATRIÒTIQUES

Sembla que el món s'ensorri i tota la humanitat plori a llàgrima viva perquè el futbolista Andrés Iniesta, de Fuentealbilla, es jubila als quaranta anys, i perquè el tenista amic dels Borbons Rafa Nadal finalment també es jubilarà, perquè els ossos ja no donen més de sí.

A mi se me'n refot la jubilació d'aquests individus defensors del que en diuen la «Marca España». A mi m'interessa la jubilació i la paga d'amics meus que han servit la societat com a mecànics, electricistes, pagesos o jardiners. A mi m'interessa que puguin arribar a fi de mes i que la sanitat funcioni. A mi m'interessen els meus jubilats, que, tots, van anar a votar l'1 d'Octubre. L'Iniesta i en Nadal anaven amb la Guàrdia Civil.

29 DE MAIG DE 1953

El 1953, Edmund Hillary i el xerpa Tenzing Norgay van fer el cim de l'Everest (8.848 m). Hillary va venir un any al Festival de Cinema de Muntanya de Torelló com a convidat. El vaig saludar. Era un home molt alt i de mirada tranquil·la. Avui, al camp base de l'Everest s'hi acumulen tones de deixalles i, com una colla de descerebrats, els inhumans fan cues llarguíssimes per fer el cim.

Hem perdut el respecte per tot, també per nosaltres mateixos. De fet, la història d'aquesta muntanya és la història dels últims setanta anys arreu: tot trinxat, i ningú no hi farà res. Hillary i Tenzing, a l'Everest. Avui, el rei Borbó Felip VI i el president de la Generalitat Salvador Illa, a la Copa Amèrica de Vela. Això sí, «a bordo del portaaeronaves Juan Carlos I».

CAMALEÓ

Existeixen cent seixanta-una espècies diferents de camaleons. Recordo que, viatjant per l'Àfrica, en molts oasis i poblacions del sud del desert la quitxalla jugava amb aquest animal. Pobret! El camaleó canvia de color d'acord amb el medi on viu i té una virtut: pot moure els ulls independentment l'un de l'altre.

Amb les trifulgues polítiques actuals, molts periodistes i tertulians fan de camaleó. Cada dia al matí a primera hora rebo l'article del subdirector de Nació Digital, Ferran Casas. En canviar de propietari, aquest digital viu ara a l'òrbita socialista, i el seu subdirector, com un camaleó, s'hi ha adaptat. És tan fastigós veure el que escriu i com s'arrossega, que deixa el sofisma ridiculitzat. Això sí, el conviden a les tertúlies de televisió per millorar l'espectacle.

BARCELONA

Tinc collets, turons i caps de roc on anar a badar.
Quan marxa la imatge del paisatge i desapareix el
bram que m'estaborneix el cervell, m'adono que
Barcelona també hauria de desaparèixer. La Ciutat
Comtal no serveix per a res, només fa nosa. La
Generalitat, l'Ajuntament, la Diputació, el
Parlament, la Copa Amèrica, els comuns, els
socialistes, el Tribunal Superior de Justícia, el bisbat,
la Sagrada Família... Sí, Barcelona hauria de
desaparèixer, i l'àrea metropolitana, gairebé també.
Oh! Catalunya sense Barcelona seria fabulós!

M'aixeco del cap de roc on estic assegut. Han passat
moltes i moltes hores i quatre gotes d'aigua
m'embruten de pols sahariana. Obro els ulls i veig
un núvol marró, brut, fastigós. Sí, és el núvol de
Barcelona. Això sí, cal ampliar l'aeroport.

LA RICARDA I L'AEROPORT

Cal ampliar l'aeroport del Prat. Aquest mes d'octubre, ja ha arribat al límit de 50 milions de passatgers. Avions amunt, avions avall. El Sr. Illa vol una tercera pista, però a Barcelona diuen que no volen més turistes: cues immenses per veure la Sagrada Família i la Casa Batlló, i el personal ve d'arreu per veure l'ou com balla.

Aquí, molts catalans marxen al Japó o on sigui, no fos que se'ls escapés la vida amb la sisena extinció i no haguessin anat a menjar a un restaurant japonès autèntic. Això sí, el 99,9 % d'aquests descerebrats no han estat mai a Sant Jaume de Frontanyà o a Solsona, on s'explica la llegenda del bisbe endimoniat. No, no estic d'acord que calgui ampliar l'aeroport Josep Tarradellas, nom imposat pels espanyols.

CONFUCI

2.500 anys abans de Crist, Confuci va escriure
«L'home superior és liberal en les seves idees, però
mai no és home de partit. L'home inferior és home
de partit, però no és mai liberal en les seves idees».

Els homes de partit no són lliures perquè es deuen a
un partit que reparteix càrrecs ben pagats i
subvencions. Els partits volen el control, i
normalment limiten la democràcia al mínim. No
podem votar entre monarquia o república. Tampoc
si la nostra llengua ha de ser obligatòria al nostre
país. Sí, Confuci té raó, ens governen els homes
inferiors, i és per aquest fet que cal amagar-se, riure
amb els amics i estimar les formigues i les abelles,
que, tot i que tenen reina, el rei ja el van enllestir fa
temps.

CREUERS INTEL·LIGENTS

De fet, tampoc costa d'imaginar. Tot pot passar. Veurem la plana de Vic inundada de purins? Arribarà el mar de purins fins a Folgueroles, Sant Julià de Vilatorrada i Taradell? Anunciaran per les emissores de ràdio i televisió creuers intel·ligents navegant amb vistes a la creu de Gurb i Sant Sebastià a preus molt econòmics, on els turistes tindran un bufet lliure permanent per menjar-hi botifarra, llom, cansalada, llardons, botifarra de sang, orella i morro a la cassola, bull blanc i negre i cotnes fregides? Sí, sí, això i més coses tipus pizzes de xoriço amb peu de porc gelatinós. Els turistes, feliços, navegaran en un mar negre i els diran que l'olor que senten són els aires del Montseny. Per beure, això sí, aigua de Viladrau. I en acabar el creuer els regalaran una salamandra de plàstic de record.

NAN ORRIOLS

CINQUANTA HORES

TARZAN

Sempre he pensat que en Tarzan s'hauria d'haver casat amb la mona Xita; perquè, si les divinitats no són altra cosa que una noció metafísica que s'utilitza per tot i per res —depenent de si ets d'una fe o una altra tipus Opus Dei, on parlen de la transcendència de les coses però neguen rotundament l'existència de qualsevol déu que no sigui el seu, negant fins i tot les teories de l'evolució de l'espècie humana i defensant encara el creacionisme d'Adam i Eva, serps, pomes i costelles a la brasa—, hauríem d'entendre que tot és possible i que en Tarzan es podria casar perfectament amb la Xita, ximpanzé o bonobo amb qui comparteix el 99 % de l'ADN.

Si observem amb atenció veurem que, moltes vegades, a les famílies monàrquiques de qualsevol país del món l'ADN és un desastre per allò de la sang blava. Tinc dubtes per una qüestió d'ètica i estètica tropical si la Xita i en Tarzan haurien d'organitzar un casament pompós. Res d'emmirallar-se amb els monstres de sang blava. Un casament informal i, evidentment, civil.

La Xita, reina d'Espanya o d'Anglaterra, amb en Tarzan, príncep consort, quedaria bonic. La cerimònia es podria celebrar al romànic monestir de

Ripoll o a l'encara més romànic i romàntic monestir de Sant Joan de les Abadesses. Això sí, presidit per l'abadessa Emma i el comte Arnau.

RATA

De nit, vestit de rata, camino amagat per veure els canvis prodigiosos que anuncien les televisions d'arreu del país. Escolto la gent com parla i miro per les finestres. Ho sé tot. Diuen que estem a les portes de perills terribles i que és important saber identificar els enemics. Qui són?

Tothom hauria de saber que les rates ho sabem tot, però jo no soc una rata, només vaig vestit de rata. Les rates verdaderes m'han fet confiança i m'han assegurat que els veritables perills els tenim a la plaça del monestir de Ripoll i en les lluites caïnites per, en nom del bé comú, ocupar cadires i poltrones.

Una rata molt guapa amiga meva m'ha assegurat que el perill real, el més terrible, és la invasió de persones maleducades que pugen els caps de setmana i dies festius a ocupar el territori; no saluden i tracten els indígenes, que som nosaltres, com a éssers inferiors, rurals i incompetents.

M'ha dit la rata molt íntima meva que segurament tenen raó, perquè, si no fos així, els fariem saber que no els volem ni necessitem; que aquí parlem en català i qualsevol dialecte metropolità no ens interessa. Sí, el problema de la invasió i destrucció és metropolità. Té raó. Avui parlaré amb ella i li

confessaré que la mona Xita no va existir mai; que, de fet, era un mascle ben dotat. Però en Tarzan es va fer l'orni i va callar.

TINTORERES

El 27 d'agost de 1965, Salvador Dalí va proclamar la vella estació de trens de Perpinyà com el «centre del món», nom que ha perviscut fins al moment. Bé, tothom hi diu la seva i també han construït un monòlit per recordar-ho. I és que no podré entendre mai que un geni com Salvador Dalí es pogués confondre tant. I si fos que ho fes a consciència perquè tot canviés un dia per art d'encanteri i cinquanta anys més tard es descobrís que el verdader «centre del món» és a Ripoll, exactament a dos-cents metres de profunditat sota l'altar major de l'església de Sant Pere, a la plaça del monestir i l'Ajuntament?

Tot és nihilisme en estat pur, tot és negat i cert al mateix temps; i és així perquè tot ha deixat d'existir menys la veritat ripollesa, que és molt certa. Això ho manifesten dues tintoreres que amb el canvi climàtic han pujat Ter amunt i, en arribar a Ripoll, han dubtat entre el Ter i el Freser. Ei, tintoreres fòssils marines! Sapigueu que aquí ningú no dubta de la veritat, ningú no dubta de res. El Ter i el Freser són el mateix, com la veritat de nit i de dia. Sí, sí, als parlaments parlen poc i massa, aquesta és la realitat.

NOTES D'ESTIU

El surrealisme literari i polític és el que podem veure cada dia als parlaments i ajuntaments. El literari és el subvencionat que viu a les fundacions, cau de *bons vivants* de mínim esforç. El que té valor, tot i que com a espècie no som més inútils perquè no en sabem més, és la coherència.

El periodista Joan Burdeus, 34 anys, entrevista l'alcalde de Ripoll, Sílvia Orriols, 39 anys, al diari *El País*. El títol no enganya: 'La doble cara d'Aliança Catalana'.

A l'entrevista Orriols es mostra tal com és i, tot i que Burdeus a vegades intenti confondre parlant del cosí de l'actual president de la Generalitat com a ideòleg d'Aliança Catalana i ho barreja tot per afectar la coherència d'Orriols, no se'n surt.

L'alcalde fa por a tots els partits perquè fins avui és coherent, i això espanta molt. Pocs polítics podrien sortir-se'n, d'una entrevista com la que li fa Burdeus amb la intenció, crec, de desacreditar-la. No hi he vist cap pregunta sobre l'imam de Ripoll i el CNI.

La coherència és escassa. I si entenguéssim que és una virtut que s'ha de premiar perquè també ens ajuda a respirar? Sánchez, Junqueras... ei!, i molts de

Junts, el PP... coherents? Compte! L'entrevista l'he rebuda de molts amics meus que mengen cada dia del mateix pinso. No en diré la marca perquè ells el troben bo i, ja ho sabem, *«sarna con gusto, no pica»*.

MARCA ESPAÑA

El senyor Luís Rubiales és «Marca España». El fet que el Partit Popular i el PSOE no tinguessin actualitzada una legislació per evitar l'espectacle, també. Sí, senyor Iceta, vostè també és «Marca España». La usurpació del Palau de Marivent per part de la família reial espanyola també és «Marca España»; el Palau va ser donat a institucions de Mallorca per fer-hi un museu.

L'àngel Marcelo i els jutges que no volen complir les lleis que els obligarien a deixar les poltrones també són «Marca España». Com el GAL, «porque el Estado también se defiende en las cloacas», com deia el president Felipe González, i la comissaria exemple de tortura feixista de la via Laietana de Barcelona que la «Marca España» es nega a tancar.

«Marca España» és la persecució permanent de la llengua catalana i l'acord de dretes i esquerres espanyoles per aplicar l'article 155. De fet, la «Marca España» és a tot arreu. La «Marca España» és la que va fer impossible que el senyor Trias fos alcalde de Barcelona, quan dretes i esquerres —el PSC i el partit de la senyora Colau junt amb el PP— van votar per salvar la pàtria i el sou dels seus assessors. Finalment, la «Marca España» es retira a les portes giratòries per continuar amb els privilegis

que només tenen els servidors de la «Marca España».

TONI COROMINA

Aquests dies d'octubre de guerres i tragèdies i de poca tardor recordo personatges que encara avui són veritables paràsits de la societat, com Roca i Junyent i Narcís Serra. Però també recordo amics íntegres, ja desapareguts, com Toni Coromina. A *La Vanguardia* del 17 de desembre de 2012 (avui seria impossible que escrivís en aquest diari) Coromina entrevista Perejaume.

En la trajectòria de Perejaume hi ha una presència constant del poeta Verdaguer, de qui explica que «Te'l pots trobar a la Rambla, al Puigmal, a Vic, a Girona..., i a l'ungla del dit. Va saber collir tot el que hi havia a la pre Renaixença: una cultura allocada, acovardida, derrotada, desvertebrada, però amb molt de lluc per brotar». I afegeix que «tot té dret a ser estimat i a ser el nostre mestre».

L'entrevista és excel·lent, i Perejaume s'entrega al món d'en Toni, que vam tenir la sort que fos un dels escriptors de referència de *laresistencia.cat*. Perejaume diu que no té cap exposició d'obres plàstiques en perspectiva i que ha aparcat la poesia; que escriu però que deixa de fer moltes coses: «M'amago molt. No paro d'amagar-me».

En Toni Coromina, amagat per sempre. En

Perejaume, encara terrenal. I sinistres personatges com Roca i Junyent, a Madrid per celebrar el *Día de la Constitución*. De la Caixa de Catalunya no en va quedar res. Últim president?: Narcís Serra.

CLIMA TROPICAL

Aquest any, l'estiu de Sant Martí gairebé ens porta a viure amb temperatures tropicals al Ripollès. El Ter, el Freser i les rieres ploren llàgrimes, però a l'àrea metropolitana de Barcelona no ploren res. No saben que l'aigua ve de la pluja i viuen emparats per la promesa de l'estat del benestar.

Fa vint anys, a Catalunya érem sis milions d'habitants; ara, vuit milions, i tenim la mateixa aigua o menys, els mateixos hospitals, les mateixes carreteres... Veig a la televisió del Ripollès empresaris i alcaldes preocupats perquè volen continuar creixent, que no falti mà d'obra per a la construcció i les fàbriques. No cal patir: en poc temps, les comarques del Pirineu seran les engrunes del que queda d'un pastís que han devorat els metropolitans, i puc assegurar que vindran amb l'espasa de sant Martí a la mà disposats a devorar les molles que quedin.

Caps de setmana i festes de guardar ja anuncien el que ens caurà a sobre: canvi climàtic galopant, creixement demogràfic imparabile i les administracions augmentant la fiscalitat per intentar oferir serveis i ajudes impossibles de pagar. El ball dels pabordes i la dansa de Campdevàrol estan molt bé, però crec que alcaldes i empresaris

han d'entendre que el creixement irresponsable
només pot acabar amb un ball de bastons.

NO CAL VIATJAR

No cal sortir del Ripollès ni de les comarques veïnes per veure el món sencer. De fet, al segle XXI, res del que fem no serveix gaire per a res.

L'intervencionisme burocràtic vol gestionar rius, senglars i aulines des de Barcelona, i veurem si no tornen amb la cantarella dels Jocs Olímpics d'Hivern Pirineus-Barcelona. Poca aigua i molts purins per alimentar milions d'afamats de menjar hamburgueses. L'ovella ripollesa minva molt i les vaques són arreu.

Aquí, les guerres són ideològiques, com a l'ONU i al Parlament Europeu, on el ridícul també és ideològic o religiós. Cap diferència entre el Pirineu i els Alps. Cap diferència entre el monestir de Ripoll i una mesquita. Si penso que existeixen Moscou o Madrid, sento un esglai que em podria matar. Sort que sempre porto pastilles Juanola! Els trens, de Rodalies o no, recorden molt els de les muntanyes de l'Índia, però aquí amb més personal d'arreu del món.

Tampoc no cal viatjar per raons gastronòmiques: al Ripollès tenim restaurants excel·lents, millors que els d'Austràlia o el Canadà. I, de desgràcies, també en tenim. Com a tots els països amb història, encara no sabem qui va exterminar els golluts de Ribes,

però ara ja podem albirar qui ens exterminarà a nosaltres. Procurem viure tranquils al nostre petit racó, i que viatgin els negats d'intel·ligència que creuen que trobaran la felicitat dalt d'un avió o menjant ratpenats escabetxats.

ANY NOU

Res de nou ens porta l'any nou: la corrupció que celebra pasqües militars i la classe política que continua amb les portes giratòries i els càrrecs de nòmina pública i eterna. Constitució, corrupció i prevaricació.

Al nostre món més petit puc explicar que el dia de Cap d'Any vaig veure truites al canal de Sant Joan de les Abadesses. Hauria assegurat que ja estaven llestes, amb tanta sequera i contaminació! També vaig veure un berrat pescaire que sempre va acompanyat d'un agró blanc. S'han fet amics. Els veig sovint.

Vaig anar al cementiri per parlar una estona amb en Raimon Casellas, autor de la primera novel·la modernista, i vam recordar junts els sots feréstecs amagats sota els cingles de Bertí. Vaig agrair que vingués a morir a Sant Joan, tot i que es va amagar gairebé cent anys.

El cementiri, que és ben mort, també és ben viu. El meu mestre Cotrina i tants d'altres hi viuen, sense oblidar-me de *donya* Amàlia, que ja molt pobra recollia flors baixant de Surroca amb el seu gosset per posar-les a la tomba del seu amor prohibit.

L'any nou és nou però vell. No costa d'entendre.
Deia Guerau de Liost al poema "La muntanya dels
morts" (fragment):

Oh si dels morts la corrua serena
pogués reveure com una carena
[...]
Oh els enyorats en l'estada conjunta
del meu record! Al qui em fes la pregunta:
—Si vols que tornin—, diria que: —Sí.

SANT VALENTÍ

A Catalunya, sant Valentí és el patró del gremi dels estafadors, estraperlistes, enredaires i mal pagadors. Bé, al Ripollès sabem qui són, i a la resta de Catalunya, també: tots els que defensen que Espanya és un país democràtic i amb una justícia independent, quan en realitat és una monarquia imposada pel franquisme.

La llista seria llarga, molt llarga. Al món anglosaxó, el 14 de febrer se celebra el Dia dels Enamorats i es regalen flors i pastissos. Nosaltres, el 23 d'abril celebrem Sant Jordi i regalem llibres i flors. A València i rodalia, el 9 d'octubre celebren Sant Dionís. També, i això és més bonic, diuen que el 14 de febrer és el dia que les aus trien parella.

Segur, això sí que és segur, que sant Valentí és el patró dels catòlics Salvador Illa, Miquel Iceta, Jorge Fernández Díaz, Dolors Montserrat, Pedro Sánchez... i de molts de tots els parlaments del món i de la cúria romana. També és patró de tots els que lluiten amb urc i mentides perquè Catalunya no sigui independent. I dels bancs, de tots els que es cobren interessos d'usura i de tots els que viuen del petroli, com molts jugadors de futbol. Sant Valentí porta molta malura i odi. Sant Valentí només parla en castellà. No suporta que ningú li parli en català perquè el fa anar restret.

AITANA BONMATÍ

El Dia de les Dones, pocs dies abans de la commemoració del 'dia de l'expresident Aznar' i les terribles bombes als trens de Madrid, vaig tenir un somni fabulós: se'm va aparèixer la Làmia, el dimoni femení de la mitologia grega que devora els nins i sedueix els homes. Em va explicar que a l'hivern viu molt amagada a la coves Encantades, sota el Puigmal. Vaig dir-li que, si és mig dona i mig serp, no tinc res a témer, i que cap dimoni serp ni devoradora d'infants no em farà perdre el son. Tot i així, li vaig dir que tornés un altre dia, que de ben segur podrem fer coses junts; perquè a mi també m'agrada veure el sofriment del personal de dogma, pessebre i bones festes. Tot d'una, va marxar.

L'Aitana Bonmatí és tot el contrari de la Làmia: juga a futbol de meravella, el seu pare va ser perseguit per independentista i torturat per la Policia Espanyola i el jutge Garzón. L'altre dia, l'Aitana va confessar que per una qüestió de principis feia dos anys que no menjava carn. Si tots féssim com ella, s'acabarien els purins i la terrible tortura als porcs, i fins i tot la Làmia deixaria de menjar criatures. Veurem què hi diu mossèn Omella...

MONTSERRAT CABALLÉ

En un estat de demència impossible d'imaginar —si no fos perquè la demència ja forma part de la nostra vida, perquè, com tothom ja sap, «L'aigua no cau del cel» i passarem l'estiu en refugis climàtics habilitats gràcies a decrets, normes i reglaments pensats pels mateixos que diuen que l'aigua no cau del cel—, el PP i Vox proposen que l'estació de Sants de Barcelona s'anomeni també «Montserrat Caballé». El ministre socialista Óscar Puente hi estaria d'acord.

Caballé passava temporades en una finca de 354 ha a les Llosses, al Ripollès, actualment administrada pels seus hereus. El clan Caballé va fer la vida impossible a Victòria dels Àngels —filla d'un bidell de la Universitat de Barcelona i una de les millors *liederistes* del món— i la va vetar per a cantar al Liceu durant 25 anys. Dels Àngels manifestava la seva catalanitat i el seu amor per Barcelona, mentre que Caballé deia sentir-se espanyola i que havia nascut en una *región de España* anomenada Catalunya. La vanitat de Caballé contrasta amb la senzillesa de Victòria dels Àngels.

El *Gobierno de España* diu que invertirà 176 M€ a l'estació de Sants i, abans de fer-ho, alguns polítics ja volen imposar-hi un nom. Si jo n'hagués de triar

un, m'agradaria «Floquet de Neu», i pintaria el goril·la blanc a les parets i els trens. Però, com en dirien a Madrid? Impossible, per a ells seria «Sants – Copito de Nieve».

DIES ELECTORALS

El Ter i el Freser tornen a portar aigua. Fan goig. A Barcelona, els buròcrates estan contents i respiren tranquils. De fet, l'aigua ha caigut del cel. Dies electorals difícils d'entendre. Molts dels que viatgen en Rodalies —això de viatjar és un dir— voten els culpables que Rodalies sigui un desastre. És com un acte de masoquisme típic del vot captiu, que és captiu perquè viu en una síndrome d'Estocolm permanent.

Al guanyador de les eleccions al Parlament amb vots i escons, Salvador Illa («Lérida»), un servidor no li deixaria guardar ni el gat un sol dia, perquè segurament el faria capar. Pobre gat! Terra endins, desunió dels partits independentistes encapçalada pel bonisme d'Oriol Junqueras, que dona a entendre que, si ell és bo, tots els altres són dolents, i ara diu que farà un pas al costat. Això no serà així. Un home d'hòstia consagrada i de dogma no es rendeix mai. Puigdemont (Junts+), campanya francesa i visca la democràcia! De Sílvia Orriols només diré que no li van permetre participar en cap debat, però ara ha entrat al Parlament i la podrem escoltar. Només vull recordar-li que quan parli de delinqüència miri també la llotja del Bernabéu, les portes giratòries i tots els parlaments del món.

MOSCA TSE-TSE

Aprovada la Llei d'amnistia i escoltant declaracions de tertulians i polítics que marxen però es queden, estic *agobiat* per no poder viure tranquil, perquè, fins i tot amb la ràdio i el televisor apagats, les garses em pregunten què passa i si hauran de marxar a l'exili.

He pensat que seria bo que amb el canvi climàtic arribés la mosca tse-tse a tot Europa. Al Ripollès segur que seria molt estimada, i fins i tot li podrien dedicar el nom d'un carrer. Aquestes mosques transmeten l'agent patògen *Trypanosoma brucei*, responsable de la tripanosomiasi o malaltia de la son en els humans.

La història de la tse-tse és molt llarga: ja existia fa milions d'anys i ara es concentra al centre d'Àfrica, on té el personal dormint o remugant. Proposo demanar voluntaris per anar a buscar mosques —si no en tinguéssim prou en podríem criar— i alliberar-les als llocs on encara insisteixen a adoctrinar-nos per salvar-nos.

M'han dit les mosques que la quitxalla, res de res, que poden viure tranquils; però que als parlaments, el *Congreso*, en catedrals i el Vaticà, com a Israel i Sant Vicenç dels Horts, hi seran a milions. Bé, estar

sempre mig endormiscat permet viure en el somni i
fer dieta. Tampoc ho veig tan malament...

FONT GRAN

Vaig pujar amb bicicleta a la font Gran d'Ogassa. Mirant el naixement de la riera de Malatosca va aparèixer un matrimoni de certa edat. Ella em va mirar i anava dient «¡Qué bonito! ¡Qué bonito! ¡Es muy bonito!». Jo vaig respondre que sí, que realment era molt maco. Em van demanar, en castellà, si sempre hi sortia tanta aigua i vaig dir que sí, i van dir «¡Esto es maravilloso!». Com que jo parlava en català i ells en castellà, vaig pensar que venien de lluny, i vaig canviar d'idioma per preguntar-los «¿De dónde son ustedes?» i la senyora em va contestar: «De Terrassa. Mi marido ha trabajado cuarenta años allí, en la misma empresa, y ahora se ha jubilado». No parlaven ni una paraula de català. Em vaig acomiadar amb un «adéu!» i vaig marxar.

A la tarda vaig entrar a la farmàcia i una sud-americana anava demanant coses a la dependenta, que li contestava en castellà. Li dic a la dependenta que, si no li parla en català, acabarem tots ballant bachata amb Juan Luis Guerra i cantant allò del *Mal de amor* i «me sube la bilirrubina / cuando te miro y no me miras / y no lo quita la aspirina / no ni un suero con penicilina». Sort que els medicaments són gairebé gratuïts! I, costa d'entendre, però parlar en català és molt car.

AGOST MERAVELLÓS

Tot superat: milions de turistes i creuers de trenta pisos. Salvador Illa, de vacances amb el president Pedro Sánchez. Per primera vegada, el president de la Generalitat no ha assistit a l'acte anual per recordar les víctimes de l'atemptat gihadista del 17 d'agost de 2017 a Barcelona i Cambrils. Això sí, abans de marxar de vacances, nomena Yolanda Collboni, germana de l'alcalde de la Ciutat Comtal, «assessora en projectes transversals del Departament de la Presidència», càrrec pel qual cobrarà 72.745 €; i, en un acte de nepotisme impossible a cap país democràtic, la consellera Sílvia Paneque, responsable del Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica, contracta la seva parella sentimental, Alfons Jiménez, com a cap de gabinet. A Ripoll fan un acte per recordar les víctimes de l'atemptat, i molts pensem que l'imam del CNI continua viu i que l'Estat no diu la veritat.

Del pacte ERC-PSOE haurem d'observar quants directors generals d'Esquerra continuen al govern del Sr. Illa; del Ripollès en tenim alguns, i no crec que els canviïn. En el fons, és un problema de diners. Després de tant Alzheimer i mariachis, cal salvar econòmicament el partit. Lev Trotski va escriure *La revolució traïda*, on explicava que els administradors es convertirien en propietaris.

Evidentment, els propietaris van assassinar Trotski.

Venen dies complicats. Els propietaris són tots nacionalistes espanyols, i us recordo que els jutges sense llei són els principals propietaris.

SÀPIENS

Al llibre *Sàpiens* de Yuval Noah Harari —que si fos per mi seria de lectura obligada a les escoles, instituts i centres de tot tipus dedicats a estabornir les llibertats—, hi llegeixo això: «No podem explicar les tries que fa la història, però podem dir una cosa molt important sobre aquestes tries: no es fan en benefici dels humans. No hi ha absolutament cap prova que el benestar dels humans millori inevitablement a mesura que la història avança. No tenim cap prova que les cultures que són beneficioses per als humans hagin de prosperar i entendre's, mentre que les cultures menys beneficioses hagin de desaparèixer. No tenim cap prova que el cristianisme fos més bona tria que el maniqueisme, o que l'imperi àrab fos més beneficiós que els dels perses o sassànides».

Sí, sí, és això. Aquests moviments migratoris, ja siguin deguts a guerres o per gaudir de mà d'obra barata, van tots en contra de l'equilibri imprescindible per anar subsistent. El bonisme de molts partits d'esquerres, que diuen que Catalunya és un país d'acollida, és una barbaritat. A Ripoll alguns no hi estan d'acord, i els tracten de feixistes.

BOLETS

Una mamba negra, la serp més verinosa d'Àfrica, puja de Barcelona cap al Ripollès. És llarguíssima. La mamba ve a collir bolets. En arribar a Ripoll es divideix en dues: una serp continua per la vall del Ter i l'altra, per la vall del Freser. Les mambes es multipliquen i també pugen per rieres i rierols: pel torrent Roig, la riera de les Llosses, la ribera de Feitús, el Ritort, el barranc del Salt del Grill, etc. Finalment, a les capçaleres de les valls, els senglars, els llangardaixos i els cabirols les aturen. Les mambes amenacen amb el seu verí, però els diuen que tornin a Barcelona, al Parlament, l'Ajuntament i la Diputació, i a Madrid. Sí, també a Madrid. Els diuen que al Ripollès no volem mambes negres verinoses. Només volem viure en pau i tranquils.

Un servidor no diria mai «Visca Israel!» ni «Visca Palestina!», perquè, en realitat, allà no hi viu ningú. Per mi, en tindria prou dient «Visca el meu país!» —a vegades molt petit—, també sense mambes negres verinoses. Costa tant d'entendre que no hi ha bolets per a tothom? Costa tant d'entendre que el creixement pel creixement no porta enlloc? Costa tant d'entendre que el bonisme porta a la destrucció absoluta? En un país amb hospitals, trens, carreteres i altres serveis col·lapsats, podrà viure-hi algú?

DESPERTAR-SE AL RIPOLLÈS

Si tens somnis que et trasbalsen, segurament és degut a les notícies constants i de cada dia dient que la Generalitat del senyor Illa col·locarà més radars a les carreteres, o que ens faran un test perquè declarem si tenim els peus plans. Els somnis són això. Somies que tens els peus plans i que el conseller de Justícia, Ramon Espadaler, et prohibeix l'entrada al regne dels déus bons.

Moltes conegudes que també somien prínceps blaus (no sé per què carall els prínceps han de ser blaus) em diuen, i en això coincidim, que el primer que fan en llevar-se és mirar per la finestra per comprovar que els carrers i els arbres encara hi són. Esperen un moment i miren si veuen algun ésser viu.

Últimament, a primera hora es veuen molts elefants i dromedaris. Més tard, quitxalla amb patinet i gossos gegants acompanyats de petites persones boterudes. Els que anem amb bicicleta, sortim més tard.

Pel Ter i pel Freser, s'hi veuen molts cocodrils del Nil que tot el dia van amunt i avall. Diuen —jo no ho he vist, però és molt probable— que al llac de Núria n'hi ha a centenars. També expliquen que la mare de Déu trobada és feliç, com sempre. Ei!, un sauri femella ficant el cap a l'olla de l'església? Tot podria ser...

COLL D'ARES

Entre el 27 de gener i el 13 de febrer de 1939, a les acaballes de la Guerra Civil, van passar pel coll d'Ares entre 85.000 i 95.000 persones que baixaven a peu cap a Prats de Molló pel que ara anomenem camí de la Retirada. Són 14 km amb un desnivell de 555 m. Aquests republicans van acabar tancats en camps de concentració sense barracons ni recursos. Molts van morir de fred i gana, fins que van millorar un xic les condicions per sobreviure, tot i que en poc temps va començar la Segona Guerra Mundial i tot va empitjorar. Molts republicans van formar part de la resistència a l'ocupació nazi; van ser els republicans espanyols que van entrar a París el 24 d'agost amb la columna del general Leclerc.

En morir Franco, Espanya va simular un pas cap a la democràcia, amb una constitució que imposava la monarquia dels Borbons, franquista i corrupta. El PSOE de F. González i d'A. Guerra i, ara, Podemos, Sumar i el PSC s'aprofiten d'aquesta monarquia i constitució i obliden sense vergonya tots els catalans i espanyols que van defensar una república democràtica. Per acabar-ho d'adobar, el catòlic O. Junqueras i l'espanyolista i *bon vivant* G. Rufián, enmig del penós espectacle d'ERC, pacten amb el també catòlic S. Illa. Això serveix per entendre que totes les vides i misèries dels perdedors de la Guerra Civil no van servir per a res.

ESTHER PUJADAS

CURIOSITATS LINGÜÍSTIQUES

EXTREMA(DA)MENT

Què tenen en comú paraules com *demacrat*, *lil·liputenc*, *escuracassoles* o *mamarratxada*? Doncs, que totes expressen el concepte 'd'una manera extrema, en alt grau':

- demacrat: extremament amagrit
- lil·liputenc: extremament petit
- escuracassoles: persona extremament goluda
- mamarratxada: acció extremament poca-solta, grotesca

Fixeu-vos que amb el significat de 'molt' hem de dir **extremament** (amagrit, petit...) i no **extremadament**. Extremadament vol dir d'una manera extremada, portant les coses a l'últim extrem.

Així, hem de dir que en Pol vesteix extremadament (per exemple, amb colors cridaners), però que les cremades són extremament doloroses, o que una substància és extremament inflamable.

FOLGAR I DERIVATS

(Dedicat a l'Eulàlia Casanovas)

A vegades, una peça de vestir, un calçat... ens va balder o **folgat**. El mot *folgat* (i no *holgat*) deriva de *folgar*, que, a més de significar 'anar ample', també vol dir:

- Fer festa, reposar de treballar, estar desenfeinat.
«Els nois folguen la tarda del dijous.»
- Passar el temps divertint-se.
- Fer l'acte sexual.

Folgat també vol dir 'còmode, benestant': «En Jan gaudeix d'una posició folgada, viu folgadament.»
Sinònims: benanant, acomodat, ric.

De la mateixa manera, no hem de dir *holgura* sinó **folgança**, **folga** o amplitud: «Ajusta el collar al gos, però deixa-hi una folgança de dos dits amb el coll de l'animal».

EIXARCOLAR

(Dedicat a en Ramon Comella)

Ben sabut és que moltes paraules cauen en l'oblit perquè desapareixen les feines que representen, per exemple, moltes de les que estan associades al camp. En d'altres casos, però, cada vegada costa més sentir-les en una conversa malgrat que les tasques encara es mantenen.

És el cas del mot **eixarcolar**, arrencar les males herbes dels sembrats o d'un jardí; mot que ens transmet la idea que no n'hi ha prou amb sembrar, sinó que també cal cuidar el que s'ha sembrat.

En alguns indrets, eixarcolar també es feia servir per designar la feina de 'calçar': arrambar terra al tronc d'un arbre o a certes plantes, tal com es fa, per exemple, amb els calçots.

Sinònims de *eixarcolar*: birbar, eixartellar, eixermar, herbejar, herbassejar, escardar, escanyotar o fins i tot magencar (en aquest darrer cas, netejar els sembrats pel mes de maig).

Acabem amb tres dites populars:

«No vulguis estalviar la feina d'eixarcolar»

«Eixarcola bé els sembrats i els veuràs multiplicats»

«Per Sant Andreu, retira l'arreu de sembrar i posa't a eixarcolar»

GUILLES I GUINEUS

(Dedicat a en Robert Levy)

Tots coneixem aquest mamífer protagonista de moltes faules. Els mots equivalents **guilla** i **guineu** procedeixen de noms germànics de dona: Wisila (Guisla en català, dona del comte Guifré II de Cerdanya) i Winidhild (Guinidilda, dona de Guifré el Pilós), respectivament. No sabem com eren aquestes comtesses, però ens les podem imaginar astutes i llestes, malgrat que una persona **guillada** és curta d'enteniment o ximple. Sinònims: rabosa, guinarda.

L'abundància d'aquest mamífer a les nostres terres deu ser la causa que molts topònims continguin aquests mots o derivats: les Guilleries, la Guineueta... Ambdós mots donen nom també a altres espècies animals —guineu voladora (ratpenat gegant), serp guineu i diversos peixos— i vegetals (cirerer de guineu, moixera de guilla...).

I, encara més: alguns professionals (paletes, llauners...) anomenen **guilla** l'acumulació de fulles, arrels, terra... que tapa una claveguera a causa de la pluja. Pren aquest nom perquè té una forma allargada que recorda la cua d'aquest animal.

Seguim amb una dita popular: «La guineu, quan no

les pot haver, diu que són verdes»; és a dir, que molt sovint menyspreem les coses que no podem aconseguir.

I ara em toca **guillar** (fugir). Avui, no podia acabar de cap altra manera...

MOQUEM-NOS

En català, el verb *sonar* té diversos significats:

- Produir un so: «Ja sonen les campanes».
- Tocar un instrument musical: «No facis sonar el piano més tard de les deu».
- Ésser citat o esmentat: «El seu nom no sona en aquell article».
- Ésser vagament conegut: «Aquell noi em sona».
- Fer sonar una lletra vol dir pronunciar-la: «Va a un logopeda per fer sonar bé la erra».

Aquest verb es tradueix al castellà amb el mateix mot: *sonar* (*sonar las campanas, un apellido...*). Però, en aquesta llengua, aquesta paraula té més accepcions, una de les quals utilitzant el verb pronominal (*sonarse*): netejar el nas de mocs expel·lint amb força l'aire pel nas o prement el nas amb els dits, amb un mocador, etc.

I, com traduïm *sonarse*? En català no ens sonem el nas? No! **En català, ens moquem:** «Porta el mocador, que et mocaré», «No et moquis amb la tovallola»...

Acabem amb una expressió ben coneguda, «No mocar-se amb mitja màniga»: ésser esplèndid, després; no ésser mesquí; voler-ho tot en gran.

ESTANTÍS

(Dedicat a l'Anna Piella)

A alguns us sonarà aquest fragment de la cançó
Amants perfectes d'Antònia Font:

«Un estel brillant dins un blau marí
és molt a prop comparat amb s'infinít.
Necesser de plàstic, galletó **estantís**,
penses que hi ha un màxim de posar-se trist?»

A d'altres de certa edat, aquest altre de la cançó
Tango de La Trinca:

«Amor meu, vine aquí, / ballem l'últim tango a Manresa, /
i abans de que quedis estesa, / garrella meva, has de fruir
si el trobes **estantís**, / aquest últim tango a Manresa,
jo et cantaré la Marsellesa / i et semblarà que ets a París.»

S'anomena **estantissa** una cosa que...

- S'ha fet malbé, no és fresca: La carn té un gust estrany, és estantissa / És una notícia estantissa, no és cap novetat.
- Comença a corrompre's per estancament: Amb aquesta brutícia i tan poca aigua, el riu cada cop és més estantís.
- Fa temps que no es renova: Els polítics haurien de trencar amb el model estantís heretat dels seus

antecessors.

Sinònims: alterat, passat, ranci, podrit, pestífer...

I acabem amb l'expressió «ulls de peix estantís (o de peix bullit)»: ulls poc expressius.

PERDRE L'OREMUS

(Dedicat a l'Anna Casals)

Els *oremus* són els senyals que hi ha als missals per indicar on s'ha de començar la missa i el res. *Oremus* també és la veu que deia el capellà —quan la missa es feia en llatí— per convidar a l'oració, i significa 'preguem'.

La frase feta **perdre l'oremus**, presumiblement, té el seu origen en la situació en què algun capellà no trobava el text d'una part de la missa per haver canviat del seu lloc el punt o senyal del missal; llavors, perdia el fil normal de la lectura i es creava una situació de confusió.

Actualment, fora ja de l'àmbit religiós, **perdre l'oremus** significa desorientar-se, estar confús, oblidar-se d'allò que calia dir o fer.

Sinònims: perdre la xaveta, perdre el seny, perdre el cap.

TOCAR EL VORAVIU

El **voraviu** és la vora resistent d'una roba, teixida o cosida de manera que no es pugui desfilar. És una part important d'una peça que, un cop acabada, no s'ha de tocar i és un dels elements que en permeten valorar la qualitat.

Del món del tèxtil sorgeix la frase feta **tocar el voraviu** a algú, que vol dir ferir-lo en allò en què és més sensible, molestar-lo fent al·lusió a quelcom que l'enutja, ferir-li l'amor propi.

Exemples:

- Els van atacar allà on els toca més el voraviu: els diners.
- No m'empipis més i vés a tocar el voraviu a la teva germana!

Sinònims: tocar el viu, els nassos, els collons, la moral; buscar les pessigolles o les puces; fer la guitza, posar el dit a la llaga, trepitjar l'ull de poll...

PER QUINS SET SOUS...?

Segur que moltes vegades us trobeu en situacions en què heu de demanar, de manera emfàtica, per quina causa o raó passa una cosa rara, irregular o injustificada; i és probable que en aquests casos feu preguntes com aquestes:

- **Per quins set sous** no hi vols anar?
- No entenc per **quins set sous** us he de creure.

Aquesta locució té un origen històric; segons el *Diccionari Alcover i Moll*, prové d'una expressió que es feia servir en l'època medieval que condemnava a pagar cinc sous* aquella persona que donava un consell sense que li haguessin demanat o que ficava el nas allà on no tocava.

Però, si la multa era de cinc sous, per què es diu “set sous”? Probablement perquè, malgrat que la locució inicial amb “cinc sous” encara es fa servir, amb els anys ha evolucionat per comoditat fonètica.

**Sou: moneda encunyada a diferents èpoques, de diversos valors i metalls.*

DE GORRA

Una **gorra** és una peça de roba generalment de tela i amb visera que serveix per protegir el cap de les radiacions solars i del fred. Quina relació té aquest mot amb la locució **de gorra**, que significa ‘pagant altri’?

Sembla que l’origen d’aquesta expressió prové d’antic, quan els conductors dels carruatges duïen una gorra que els identificava. Quan el carruatge s’aturava perquè els viatgers poguessin menjar en un hostal, tothom havia de pagar excepte els que “anaven de gorra”, o sigui, els conductors dels cavalls. Els hostalers, en fer el compte, deien: “Tants senyors i tants que van de gorra”. És per això, doncs, que encara avui “anar de gorra” significa no pagar. (Font: Edicions Cavall Fort)

Amb aquest sentit, del mot gorra deriven **gorrer/ gorrera** i **gorrista** (en castellà, *gorrón*).

Sinònims: gorrejar; anar, menjar, beure... de franc, de baldraga, d’arròs (Ahir vam anar al teatre d’arròs).

BERNAT

(Dedicat a en Bernat Vidal)

És molt probable que tothom conegui algú que es digui Bernat, però avui explicarem altres significats d'aquest mot:

- Per exemple, el que pren en la frase «...sentí grinyolar els forrellats del portal, el cop sec del bernat, les passes del pare...» (M. Dolors Orriols, *El riu i els inconscients*): barra de ferro travessera que es posa damunt d'altres elements per sostenir-los o reforçar-los (cast.: *barrote*).
- En l'àmbit de la indústria química, plàstic que imita l'ambre. La denominació *bernat* prové de la marca comercial Bernat (cast.: *bernat*).
- Cistercenc de l'orde del Cister reformada per sant Benet (cast.: *bernardo*).

I també existeixen el **bernat pescaire**, ocell d'uns 90 cm d'alçària de plomatge cendrós freqüent als nostres rius (cast.: *garza real*), el **bernat ermità**, crustaci decàpode que s'allotja dins la closca buida d'un caragol (*cangrejo ermitaño*), i el famós **bernat pudent**, insecte verdós d'uns 5 cm de llarg d'olor forta i irritant (*chinche verde*).

FER PATXOCA

Patxoca és el goig que fa una persona pel seu aspecte o tarannà ufanós, el seu cos exuberant, l'elegància del seu vestir, etc. Generalment es fa servir en l'expressió **fer patxoca**: «Quina patxoca que fa, amb el vestit nou!». Aquesta locució també s'aplica a les coses: aquest espectacle, aquest camp, aquest àpat... fa molta patxoca.

Cal dir, però, que en algunes contrades de la Garrotxa fer patxoca (o els adjectius *patxoc/patxoca*) té el significat contrari; així, dir-li a algú que fa patxoca vol dir que fa pena, que li convé arreglar-se una mica.

També com a adjectiu, patxoc fa referència a una persona malalta, com a sinònim de pioc (L'Aina està patxoca) i, al *Diccionari Alcover i Moll*, a una persona feixuga, mancada d'agilitat i de gràcia en els moviments, com a sinònim de *patut* (cast. *patoso*).

Sinònims de fer patxoca: fer tropa, tenir bona planta, ésser ben plantat...

CREUAR ELS DITS

(Basat en 'El perquè de les coses', la republica checa. cat)

Segur que més d'una vegada, en voler que es compleixi alguna cosa, heu dit «creuem els dits!» i potser fins i tot heu fet el gest de creuar-los. Però, per què associem aquesta acció o expressió amb allò que desitgem veure fet realitat, amb l'oponent del mal ull?

Hi ha diverses teories sobre el seu origen, una de les principals neix amb el cristianisme pagà i està relacionada amb la creu, que era un símbol de protecció; així, es pensava que creuar els dits era equiparable amb un crucifix amb el qual foragitar dimonis, diables, tot tipus de malalties i mals pensaments.

Una altra teoria diu que és un gest que es feia quan els cristians eren perseguits: creuar els dits era un símbol per identificar-se entre ells i evitar que els agafessin.

Sigui com sigui, actualment, en què moltes esferes de la vida humana ja no estan relacionades amb la fe, es considera que els dits creuats són un imant per a la bona sort.

PERDRE LA XAVETA

A les Terres de l'Ebre, una **xaveta** és un escorpi (aràcnid que pica amb les pines que té a la cua) i, fora d'aquest àmbit geogràfic, una xaveta és una mena de clau molt petit, especialment el que subjecta les rodes d'un carro o una carreta a l'eix del carruatge.

De xaveta deriven *enxavetar* (fer forta una peça per mitjà d'una xaveta), *xaveter* (ranura tallada en un eix per ajustar-hi una xaveta) i l'expressió **perdre la xaveta**. Es diu que una persona ha perdut la xaveta quan està desequilibrada, igual que el carro quan perd la xaveta i surt la roda.

Sinònims: perdre el seny, tocar-se de l'ala o del bolet, enfollir-se, perdre l'enteniment, estar guillat...

GUANYAR-SE LES GARROFES

(Basat en *L'Estenedor*, Servei Local de Català de Mollet)

La garrofa és el fruit del garrofer, un arbre baix, de tronc gruixut i de fullatge permanent del grup de les lleguminoses. Malgrat que en èpoques de fam també en menjaven les persones —i, en temps de contraban, s'havia fet servir per adulterar el cacau—, habitualment aquest fruit en forma de llegum s'ha fet servir per alimentar el bestiar.

L'expressió **guanyar-se les garrofes** significa treballar per guanyar-se la vida i sembla tenir l'origen a pagès, quan els animals de tir eren imprescindibles. N'hi ha diverses versions:

- Després d'un esforç intens, menjar garrofes, digestives i carregades de sucre, reconstituïa els animals. Així, les bèsties «es guanyaven les garrofes».
- Altres diuen que calia treballar per guanyar el menjar per alimentar el bestiar.
- Fins i tot alguns diuen que ve del fet que abans es pagava en garrofes en comptes de fer-ho en diners.

Sinònims: guanyar-se el pa, guanyar-se les mongetes.

LLOQUES, POLLES I MÉS

(Dedicat a l'Eulàlia Casanovas)

Avui, parlem d'unes quantes aus:

Un **poll o pollet** és el petit d'un ocell, especialment del gall: «La gallina i els pollets». Un *poll volander* és un poll que viu a la rogalia del niu i fa petites volades.

Una **polla** és una gallina jove que encara no pon. Existeixen la polla d'aigua i la polla blava (ocells que habiten en ambients aquàtics), la polla d'índia (femella del gall dindi) o la polla fera (femella del gall fer), entre altres.

Una **lloca o cloca** és una gallina des que cova els ous fins que neixen els pollets i els cria. La *covera* són les ganes de covar que demostra un ocell femella quan es fa lloca, i el crit sord de la gallina lloca s'anomena *cloqueig*.

Per acabar, una **llocada o covada** és el conjunt de pollets que neixen dels ous covats alhora per una mateixa lloca. Quan la lloca reuneix els polls sota les seves ales, els **apollega**; quan els abriga posant-s'hi a sobre, els **acubilla** i, si els cria amb bon èxit, els **agamba**: «Aquesta lloca ja ha agambat tots els pollets».

ATXURA

(Dedicat a l'Anna Piella)

Si heu llegit alguns textos antics, és possible que hi hagueu trobat el mot *atxura*, castellanisme que prové de *hechura*. Per exemple, el fuster que va construir el retaule de l'església de l'Esquirol (Osona) va rebre la instrucció que fos «de la mateixa *atxura* que el de l'església de Sta. Eugènia de Berga» (document notarial de l'any 1594); o, al Memorial dels donants per a la construcció del retaule major de Núria (1638), hi consta una figura de plata «de la *atxura* de una cara».

Aquest mot no normatiu i altres de derivats (*atxurar*, *atxurats*...) s'han fet servir oralment al llarg dels segles —en alguna contrada encara es poden sentir—, amb significats diversos:

- Forma, aparença externa d'una cosa: «Aquest jersei ha perdut l'*atxura*».
- Arreglat, en el sentit de mudar-se: «La Lia anava molt ben *atxurada*, a la festa».
- Mides: «Per fer-te el vestit, t'haig de prendre les *atxures*».
- Prendre el pèl: «Noi, t'han ben pres les *atxures*; sempre et deixes enredar!».

TOCAR EL DOS

Aquesta expressió popular, a banda de significar simplement 'marxar' o 'anar-se'n' té el matís de fer-ho immediatament, aspecte que és més palès encara en la variant **toca el dos, que el tres ja és fora!** que es diu per expulsar algú o recomanar-li que se'n vagi a l'instant.

Segons J. Amades, el terme «dos» en aquest cas no es refereix pas al número, sinó que és una evolució del mot «dors», o sia, esquena o espatlla; així, la forma correcta seria «tocar el dors» i faria referència a l'acció de xurriaquejar (pegar) l'esquena dels animals quan es viatjava en diligència: abans de reprendre la marxa es feien diferents avisos i senyals i el darrer era tocar el dors dels cavalls.

Sinònims: fugir, guillar, pirar, plegar veles, tocar el pirandó, agafar els trastets, fúmer (o fotre) el camp, llevar àncores...

SOMIAR TRUITES

Moltes vegades, qui necessita o desitja una cosa, sol veure possible obtenir-la encara que no ho sigui; així, malgrat que el seu objectiu sigui irreal o molt difícil d'aconseguir, s'il·lusiona fàcilment i somia que es farà realitat. D'aquesta persona es diu que somia truites: «No ho veus, que no podrà ser? Sempre **somies truites!**».

L'origen d'aquesta expressió sembla que ve de la frase «Qui té gana, somia pa». Antigament, quan la gent passava gana, es deia que somiava pa, i dels que somiaven àpats més inabastables, es deia que somiaven truites; és a dir, tenien somnis «de color de rosa» i especialment «daurats», com una truita sortint del foc.

Expressions sinònimes: somiar ous, somiar despert, somiejar, fantasiejar, fer castells en l'aire, tenir el cap ple de pardals, fer volar coloms...

I també existeix el substantiu **somiatruites** (escrit junt): «És un somiatruites... hauria de tocar de peus a terra!».

BALADRER

Una persona **baladrera** és aquella que baladreja, és a dir, que té el costum de parlar a crits o que crida immoderadament: «En Roc és un baladrer: quan ens trobem tots, només se'l sent a ell». També hi ha gossos baladrers o venedors de carrer baladrers (que criden la seva mercaderia), tots, ben sorollosos i eixordadors.

Fins i tot podem parlar d'un **follet baladrer**: mal esperit entremaliat imaginat per la superstició popular que habita certes cases, turmenta la gent durant el son, etc. Es diferencia d'un fantasma (esperit silenciós però observable) perquè és fressós —fa molta fressa— i mou objectes.

Sinònims de baladrer: cridaner, escandalós, renouer, vociferant, bramaire, tenir bons pulmons, ésser una boca de trons...

DRAPAIRE

Sempre m'ha agradat, el mot *drapaire*; potser perquè al meu carrer n'hi havia un i, quan hi penso, em venen a la memòria molts records d'infantesa. Un (o una) drapaire és una persona que teixeix per a altres, però en un sentit més general és qui comercia amb els draps vells, amb paperassa i amb altres objectes de rebuig: «D'això, no en farem res; ja ho podem vendre al drapaire».

El seu origen està vinculat amb els draps de teixit: com que antigament eren molt cars de produir, es tornaven a teixir o es reconvertien en altres peces per poder-los fer servir més vegades. Tot i així, el concepte de drapaire pot fer referència a qualsevol feina que inclogui la recollida de residus com a mitjà de vida, ja sigui paper i cartó, vidre, ferralla i, més recentment, productes electrònics.

En la cultura popular, sovint s'ha relacionat l'ofici de drapaire amb la figura fantàstica de l'home del sac, tal com fa Joan Manuel Serrat a la seva cançó *El drapaire*.

Sinònims: pedacer, parracaire, trastaire i també robavellaire (el qui compra i ven roba vella).

XARGAI

(Dedicat a en Nan Orriols)

Xargai —i les variants *sargai*, *sargall*, *saragall*...— és la manera col·loquial de dir **xaragall**, regueró que forma l'aigua de la pluja, etc. en escórrer-se per un terreny inclinat: «Aquests dies els xaragalls van plens d'aigua: els animals poden abeurar-s'hi».

Però, en diverses contrades dels Països Catalans, xaragall també té altres significats: munt de sorra o pedretes que una torrentada ha tret a les vores (Maestrat); o corrua, filera de coses que es deixen anar (Mallorca): «Vols que et digui mentides? Un xaragall, te'n diré».

També existeixen les expressions següents:

- Fer xaragall dels doblers: llançar els diners, gastar-ne molts (Mallorca).
- Guarda't d'aigua que no corre, que, quan corre, fa *sargai*: es diu referint-se a les persones pacífiques, que quan s'arriben a irritar, són molt temibles (Menorca).

Sinònims de xaragall: aragall, corregall, xorregall, xòrrec, còrrec, escòrrec, escorranc, corranc, reguer...

COCÓ

(Dedicat a les Oncos)

Un **cocó** és un clot natural en una roca, una llosa... dins el qual s'acumula aigua quan plou o quan hi arriba la mar. En el primer cas, els cocons eren una font d'aigua molt apreciada pels habitants de les muntanyes, habitualment per abeurar el bestiar, però també devien sadollar la set de caçadors, artiguers, etc.

N'hi ha de tipologies ben diverses: alguns estan excavats i altres presenten una coberta de pedra seca amb un portalet d'accés. Aquesta coberta evita que l'aigua s'embruti i s'evapori i la manté fresca.

Aquest mot es fa servir principalment a les comarques tarragonines i a les Balears, tant en singular (cocó Recules, Baix Camp) com en plural (los Cocons, Priorat), en diminutiu (es Coconet, Mallorca), de manera genèrica (es Coconar, Mallorca) i com a determinant (cova dels Cocons, Montsià).

En el cas dels cocons marins, per exemple a Menorca, en evaporar-se l'aigua hi resta l'anomenada *sal de cocó*, molt apreciada per la seva qualitat.

Sinònims: cadolla, bassol, bassiot, toll.

EMPASSAR-SE UN GRIPAU

En sentit literal, podem veure una serp o una llúdriga atipant-se de valent mentre s'empassa un gripau, amfibi de pell berrugosa, sovint amb glàndules que contenen líquid irritant, de costums menys aquàtics i moviments més lents i feixucs que la granota.

El nom científic del gripau és *Bufo bufo*, i es diu que Linné (científic suec que va establir els fonaments del sistema modern de la nomenclatura científica) va posar aquest nom al gripau comú per burlar-se del seu adversari Leclerc, comte de Buffon.

En sentit figurat, l'expressió **empassar-se un gripau**, molt utilitzada en política, significa retractar-nos d'alguna cosa que havíem defensat, haver de suportar amb impotència una situació humiliant: «El nou regidor ja s'ha hagut d'empassar uns quants gripaus». Segons A. Pla Nualart, prové del moralista francès Nicolas Chamfort, que deia que cada matí ens hauríem d'empassar un gripau perquè res del que ens trobem la resta del dia no ens sembli fastigós.

Sinònims: pagar la festa, carregar el mort, menjar-s'ho amb patates.

NI DE PEU NI ASSENTATS

(Dedicat a l'Anna Casals)

Caram! Això vol dir, per exemple, que si l'Anna té la sort d'aconseguir entrades per a un concert del Boss, un cop hi sigui no podrà estar ni *de peu* ni *assentada*? Llavors, com podrà gaudir de la música? Potser tot fent la vertical? A la gatzoneta? Estirada a terra?

Res de tot això! Tindrà dues opcions: si té ganes de ballar, podrà **estar dreta** o **dempeus** (i no *de peu* o *en peu*) al mig de la pista. I si ha comprat una entrada amb dret a seient, podrà **asseure-s'hi** quan vulgui (i no pas *assentar-s'hi*).

Aprofitem per recordar que el verb **asseure's** vol dir 'començar a seure' («Asseu-te, que comença l'espectacle!»); **asseure** s'utilitza en el sentit de 'fer seure algú altre' («Intentaven asseure el malalt a la llitera»), i el verb **seure** significa 'estar assegut' («Va seure a terra perquè s'havia marejat»).

TENIR BONA O MALA PINTA

El mot *pinta* té diversos significats; vegem-ne uns quants:

- Estri de metall, fusta, vori... proveït de dents o pues que serveix per desembullar i pentinar els cabells.
- Part inferior del barret de molts bolets, que correspon a les làmines o als porus.
- Esparrall (peix).
- Card (planta).
- Taca o clapa petita en la pell, pèl o plomatge d'un animal, en la massa d'un mineral.
- Aspecte exterior (Aquell noi fa mala pinta).
- Senyal o ratlla que tenen les cartes de joc als seus extrems que permet saber de quin coll són (oros, copes, bastos o espases) sense girar-les.

És precisament del món de les cartes d'on prové **tenir bona o mala pinta**: un bon jugador sap immediatament per aquestes ratlles si el seu joc "té bona o mala pinta" en coincidir o no les seves cartes amb la del trumfo. I fora d'aquest àmbit, aquesta expressió s'aplica a una cosa, persona o situació que té bon o mal aspecte, o quan ens causa una impressió o sensació favorable o desfavorable, respectivament.

DEIXATAR

En general, **deixatar** vol dir fer que una substància sòlida, en contacte amb un líquid, es disgregui i s'hi mescli (Com fas la xocolata desfeta: deixates la xocolata en pols amb llet o amb aigua?); però en algunes comarques deixatar és com s'ha dit tota la vida l'acció d'agitar o remenar els ous —per exemple, a cops de forquilla— per fer una truita.

Sinònims: batre, debatre, eixatar, desmarxar, desfer...

Aquest mot encara té un altre significat, en aquest cas, en sentit figurat: una obra literària, un espectacle, un acte, etc., perdre vigor, consistència (El debat s'ha deixatat a mesura que els participants s'han començat a insultar).

I també ha generat l'expressió **ésser deixatat de cervell**: tenir poc seny. Sinònim: ésser un cap buit.

XARBOTAR

Xarbotar (o xarbotejar) vol dir agitar-se dins el receptacle la superfície d'un líquid sacsejat, la qual cosa fa que colpegi les parets o es vessi en part, deixant anar bombolles o esquitxos: «El pot és ple: quan el traginís ves amb compte, o l'aigua xarbotarà».

En diverses contrades, aquest verb indica l'acció mateixa d'agitar o sacsejar un líquid: «Xarbotà bé l'ampolla abans d'obrir-la». I també es fa servir en sentit figurat: «Vivim en un món xarbotat».

Xarbotar deriva de **xarbot**, que vol dir esquitx violent; pluja violenta i sobtada; brou mal fet, sense gust. També existeix un ou xarbot (ou covat que no conté pollet, només líquid) i un cap xarbot (persona poc assenyada).

I acabem amb el mot **singlotar**: quan un líquid fa soroll en xarbotar, es diu que singlota.

RAMPOINA

En l'àmbit general, el mot **rampoina** té diversos significats:

- Cosa d'escàs valor: «En aquella botiga només venen rampoines», «Avui em faré una hamburguesa de rampoines amb tots els sobrants de la nevera». Sinònims (segons el context): trasto, faramalla, andròmina; restes, sobralles...
- Brot d'una planta que li és perjudicial i convé treure-li. Sinònims: rebrot, rebroll, lluc...
- Gent baixa, menyspreable. Sinònims: púrria, xusma, gentalla...

En l'àmbit econòmic dels mercats financers, en contextos poc formals, una rampoina és un valor estret: valor d'elevada volatilitat, poca liquiditat i alt risc a la borsa que sol tenir un preu baix.

I en àmbits més locals, un rampoina és un infant ploraner, de mal geni, que dona molta molèstia; persona tossuda, de mal convèncer; persona que té poca gana i és de poca vida.

A QUI TRIA I S'ENGANYA, SANT PERE L'ESCANYA

(Dedicat a la Joselina Soldevila)

Segons el folklorista Joan Amades, «sant Pere és el sant que gaudeix de més simpatia entre el poble. Arreu es contenen d'ell nombroses rondalles en què s'expliquen variades facècies* que li van passar, i deu ser per això que també és el sant més anomenat en els proverbis, moltes vegades basats en aquests fets».

La Joselina ens en recorda un, **A qui tria i s'enganya, Sant Pere l'escanya**, refrany que desaprova la curtedat d'una persona que, podent triar, s'equivoca i pren la cosa menys bona, malgrat que normalment qui reparteix s'endú la millor part, tal com s'interpreta amb una altra dita popular, **Primer són les meves dents que mos parents**.

I parlant de parents, acabem amb dues locucions que ens els recorden:

- Fer el parent: fer l'orni, fingir ignorància.
- No tenir parents ni herents: no tenir ningú de família.

**Facècia: allò que hom diu o fa per divertir fent riure.*

LLEBRER, LLEBRERA

(Dedicat a l'Enric Vilalta)

El mot que avui ens ocupa té diversos significats:

- Llest, molt ràpid: «Me'n vaig ben llebrer i arribaré abans que els altres».
- En sentit figurat, astut, molt deixondit: «Va molt llebrera la noia; no l'enganyaran pas».
- En femení, antigament, màquina de guerra consistent en una gran biga carregada de pedres que es deixava anar dels murs avall quan els assetjadors els escalaven.

I un **llebrer** també és un gos apte per a caçar llebres. De cos llarg i prim, veloç (pot córrer fins a 70 km/h) i afectuós, temps enrere només en trobàvem als canòdroms, però cada vegada és més habitual veure'n passejar en parcs urbans. Efectivament, estem parlant del *galgo*, nom castellà que cal evitar! Si ho preferiu, també en podeu dir **gànguil**.

Llavors, com hem de traduir «*correr como un galgo*», «*¡échale un galgo!*» (indicant la impossibilitat d'aconseguir quelcom) o «*de casta le viene al galgo*»? Doncs, per exemple, així: «córrer com una daina», «ves-li al darrere amb un flabiol sonant!» i «de porc i de senyor se n'ha de venir de mena», respectivament.

TOCAR EL BOTET

Un **botet** és un sac de gemecs (gaita o cornamusa), una planta (colitx o petador) i també un instrument compost d'una bosseta de pell de be mig plena de pèls de cavall que, per un cap, va unida a un xiulet fet de canya o d'os i, per l'altre, acaba amb una mena de cueta. En clavar copets a la pell repetidament, emet un so que imita molt bé el cant de la guatlla mascle. Aquest reclam atrau les femelles, que són caçades amb engany.

Aquest instrument ha donat lloc a l'expressió **tocar el botet**, que té diversos significats segons la contrada on es fa servir: enganyar algú; empipear-lo dient-li coses que no li agraden; fer-lo cantar, confessar allò que volia tenir secret; i, malgrat que qui més solia anar a caçar amb un botet eren persones cèlibes (capellans i vicaris), també vol dir festejar algú.

Altres locucions amb el mot *botet*:

- Inflat com un botet: molt inflat o gras.
- Inflar lo botet: fer rareses i irritar-se sense motiu suficient, especialment els infants.
- Fer lo botet: fer el bot, inflar els llavis i fer els gestos precursors del plor.

ENTORNAR, ENTORNAR-SE I

ENTORNAR-SE'N

(Dedicat a l'Anna Piella)

El verb **entornar** té diversos significats:

- Donar la segona llaurada a la terra. Sinònims: binar, besllaurar, bestornar, magencar (especialment pel mes de maig), mantornar.
- Encavalcar la roba damunt de la costura perquè no es vegi.
- Reprendre una conversa que havia estat interrompuda accidentalment.
- Entretancar una porta, una finestra... (ajustar-la) i també els ulls (mig aclucar-los).

D'altra banda, quan un tall de carn (en coure'l) o especialment una roba (després d'una rentada) s'encongeix, diem que **s'entorna**: T'he fet el vestit una mica ample perquè aquesta roba s'entorna. És el contrari de **donar-se**, el que li passa a un jersei, unes sabates... quan, a causa d'haver hagut de suportar un treball o un esforç continuat, adquireixen més llargària o amplària: Se li han donat les sabates i ja no li fan mal.

Finalment, **entornar-se'n** vol dir tornar-se'n, anar-se'n al lloc de procedència, per exemple, cap a casa després d'haver-ne sortit.

VA DE NOMBRES

D'expressions o frases fetes relacionades amb els nombres n'hi ha un munt i, moltes, les fem servir habitualment. Vegem-ne uns quants exemples:

- Ser un **zero** a l'esquerra: ser inútil, no comptar per a res.
- Anar a l'**una**: treballar o actuar unidament, tothom d'acord.
- Cada **dos** per tres: molt sovint.
- En un **tres** i no res: en un moment, molt de pressa.
- No veure un bou a **quatre** passes: veure-hi molt malament.
- Fer-ne **cinc** cèntims: explicar breument una cosa.
- Tenir sempre un **sis** o un as: tenir sempre un mal o altre.
- **Set** n'hi entren i set n'hi han de sortir: es diu referint-se a un acte de tossuderia.
- Això són **vuits** i nous i cartes que no lliguen: coses falses, o mancades de valor o de solidesa.
- De **deu, nou**: la gran majoria, quasi tots.
- Tenir el cap a les **onze**: ser molt descuidat, no tenir el cap bé.
- Donar les **dotze**: esser esplèndid, succulent, que desperta l'apetit.
- **Tretze** són tretze: obstinadament, amb tossuderia.

Un altre dia, més.

D'ESCALLIMPADA

(Dedicat a la Mercè Pla)

Malgrat que no la recull cap diccionari, l'expressió *d'escallimpada* és ben viva en diverses contrades. Jo no la coneixia, però fa uns dies la vaig sentir a Manlleu mateix i vaig pensar que es mereixia un article en aquesta secció.

D'escallimpada vol dir veure algú o alguna cosa de reüll, casualment (He vist el teu germà *d'escallimpada*). Deriva de *escallimpar*, verb que sí que consta en alguna obra (*Diccionari Alcover i Moll*) i que, a més de “veure ràpidament quelcom que passa o fuig”, també significa “tocar superficialment i sense pressió” (Sort que el bou, amb les banyes, només l’ha escallimpat!).

Expressions sinònimes: les locucions també dialectals *de resquitllada* —encara que si busqueu el verb *resquitllar* al diccionari el defineix com a ‘relliscar’— i *d'escallimpantes* i les normatives *d'esquitllada*, *d'esquitllentes* o *de passada*.

XIBECA

Segur que, en llegir aquest mot, a moltes persones els ve al cap una famosa marca de cervesa catalana que es presenta en format de litre i data de 1931; però *xibeca* també significa:

- Beneitot, curt d'enteniment.
- Òliba, rapinyaire nocturn de plomatge groguenc, el pit completament blanc i la cara en forma de cor que habita pels murs i torres d'esglésies i pels forats de roques. Sinònims: xupa, babeca.

En cridar, les xibeques **esgaripen** o **esgaldinyen** i, després de menjar (principalment ratolins), regurgiten una **egagròpila**, una mena de bola amb totes les parts no digeribles de les seves preses (pèl, ossos, pell...).

Locucions amb aquest mot:

- **Tenir ulls de xibeca**: tenir els ulls grossos, rodons, lletjos.
- **Semblar una xibeca**: amanir les menges amb molt d'oli. Es diu perquè s'atribueix a les xibeques el fet de beure l'oli de les llànties de les esglésies.
- **Anar a caçar xibeques**: anar en cerca de coses imaginàries; ficar-se en coses il·lusòries.

UNA MICA D'ANATOMIA

Segur que algun cop heu dit o heu sentit a dir els mots castellans *espinilla*, *empeine*, *juanete*, *cadera* o *tobillo*. Si n'heu de parlar, feu-ho en català i digueu-ne, respectivament:

- **Canyella o canella:** part anterior de la cama entre el turmell i l'inici del genoll (M'he donat un cop a la canyella). Per tant, quan jugueu a futbol, no oblideu protegir-vos les canyelles amb **canyelleres** (no *espinilleres*).

- **Empenya:** part superior del peu corresponent al metatars, que forma un arc que va des del turmell fins als dits (Si et cordes molt fort la vamba et farà mal l'empenya).

- **Galindó:** deformitat a la base del dit gros del peu formada pel desplaçament lateral cap a fora de l'os (Els galindons solen afectar més les dones, sobretot per les sabates de punta i els talons alts).

- **Maluc:** part sortint a cada un dels costats del cos formada pels ossos superiors de la pelvis (Una faldilla tub és una faldilla que va cenyida als malucs i a les cames).

- **Turmell:** protuberància del peroné i de la tibia en

el lloc on la cama s'ajunta amb el peu (S'ha torçat el turmell jugant a bàsquet). Llavors, la bena elàstica que subjecta i protegeix aquesta zona s'anomena **turmellera** (no *tobillera*).

A TRES QUARTS DE QUINZE

Aquesta expressió vol dir ‘molt fora del temps oportú, que no acaba d’anar com era d’esperar’. Sembla que es va originar a causa del rellotge de l’Ajuntament de Vic de 1901, en què van encabir 24 números dins d’un cercle on normalment n’hi ha 12; els dígit eren tan petits que era difícil de distingir-los, cosa que causava força confusió.

Exemples de frases fetes que contenen aquesta expressió:

- **Tenir el cap a tres quarts de quinze:** estar absent, distret (Tenia el cap a tres quarts de quinze i, en travessar el carrer, van estar a punt d’atropellar-lo). Sinònims: estar a la lluna, estar als núvols...
- **Arribar a tres quarts de quinze:** fer tard (Es pensava ser puntual, però en realitat arribava a tres quarts de quinze). Sinònims: arribar a deshora, a misses dites...
- **Anar a tres quarts de quinze:** anar molt tard (No cal que correm: a l’hora de dinar sempre van a tres quarts de quinze).
- **Estar a tres quarts de quinze:** estar tort, mal posat, malgirbat (El barret que portes està a tres quarts de quinze; posa-te’l bé abans de marxar).

XIRUCA

(Dedicat a la Laura E. Hernández)

La majoria deveu saber que una xiruca és una bota, normalment fins al turmell i lligada amb cordons, amb sola de goma gruixuda i resistent, pensada per a caminar o fer senderisme per entorns a l'aire lliure o en terrenys desiguals. Però, quin és l'origen d'aquest mot?

Xiruca prové del gallec *Chiruca*, marca registrada escollida pel seu fabricant, Esteve Fontfreda, empresari de Tortellà (Garrotxa). El mot és el diminutiu de Mercè en gallec, títol d'una obra de teatre del gallec Adolfo Torrado (1904-1958), molt representada els anys 1941-42. El fabricant va fer servir el nom com a marca en honor de la seva dona Mercè (font: diccionari.cat).

I acabem despertant alguns records: «Vella xiruca quantes hores passades...», inici d'una de les cançons més populars de l'excursionisme català. Malgrat que aquesta composició de J. Arnella ja té els seus anys (és de 1967), encara avui es canta en diversos campaments i esplais del país.

INFERN

Etimològicament, **infern** deriva del llatí *infernus* 'estatge dels déus subterranis', 'de sota', i té diversos significats; aquests són, potser, els més coneguts:

- En la mitologia antiga, lloc subterrani on van les ànimes dels morts.
- En la religió cristiana, lloc destinat al càstig etern dels damnats.

Per extensió, és molt habitual dir, per exemple, «aquesta casa és un infern» o «passar una vida d'infern». Però un infern també és...

- Un lloc retret, subterrani, on es guarden coses que no convé que vegi tothom, on hi ha el motor de certs mecanismes, etc. (l'infern d'una biblioteca; l'infern d'una premsa d'oli...).
- Una butxaca a la part interior d'una jaqueta, d'una americana, etc.: «S'ha guardat els diners a l'infern de l'americana».

Acabem amb un parell de frases fetes que contenen aquest mot i que no necessiten gaires explicacions:

- A la plana de Vic, nou mesos d'hivern i tres d'infern
- Amb clero i govern, el món és un infern

GELÓS, SÍ. GELOS, NO

Si sou d'aquelles persones que tenen sentiments d'inseguretat, por o angoixa davant l'anticipació de la pèrdua d'una relació humana de gran valor, dedueixo que sou **gelosos o geloses** («És un marit gelós»). I si és així, no digueu que teniu *gelos*, sinó **gelosia** (en castellà, *celos*).

Però *gelosia* també significa:

- Enveja que ens causa qui gaudeix d'alguna cosa que voldríem per a nosaltres («Li fa gelosia de veure'ls tan ben avinguts»). En castellà, *celos*, *envidia*.
- Enreixat de llistons que es posa a una finestra o altra obertura similar, darrere el qual hom pot veure sense ésser vist. En castellà, *celosía*.

TIRAR CAPELLANS

(Dedicat a en Nan Orriols)

Col·loquialment, es diu que algú **tira capellans** quan, en parlar molt de pressa o amb excitació, expulsa involuntàriament esquitxos de saliva: «Parla a poc a poc i no em tiris capellans!».

D'on prové aquesta expressió d'origen religiós? Quina relació tenen els sacerdots amb aquesta manera de parlar? Segons A. Beltran (2018), 'aquesta expressió té el seu origen en l'aspersió amb aigua beneïta que acostuma a fer el capellà en diversos actes litúrgics i que pot esquitxar les persones que hi ha més a prop'.

Sinònims: tirar *petitxos* (Palafrugell), tirar civils (Vic), tirar perdigons (València).

MUNTAR UN SIDRAL

El **sidral** és un preparat en pols o granulat compost d'àcid tartàric, bicarbonat sòdic, sucre en pols i essència que generalment es dissol en aigua com a refresc efervescent. Als seus orígens aquesta beguda era considerada un producte farmacèutic, però la comercialització del sidral es va estendre ràpidament i va esdevenir una de les llatinadures preferides dels infants. I és que sucra la pega dolça en sidral de taronja o de llimona era tota una delícia!

I potser és per aquesta similitud amb l'efervescència i agitació que produeix a la boca que sorgeix l'expressió col·loquial **muntar un sidral**, que significa causar un gran desordre, confusió, renou, desgavell: A la festa es va muntar un sidral de ca l'ample! (considerable, de grans proporcions).

Sinònims d'aquesta locució: muntar un ciri, fer un merder, fer un sarau, fer tronar i ploure...

FER CATÚFOLS

En sentit literal, un **catúfol** és un pot de terrissa o d'un altre material que serveix per pescar pops de roca, i també cada un dels caixons muntats en una cadena sense fi o una roda de sínia que serveixen per treure aigua d'un pou, un rec, etc.; s'omplen a la part més baixa del recorregut i es buiden a una altura determinada, quan comença el descens.

Variants de catúfol: caduf, cadup, caduc, *gadúfol*, *gatúfol*.

En sentit figurat, catúfol vol dir embolic, idea irracional, mancada de raó, i en deriva **fer catúfols**, que vol dir repapiejar, perdre el cap, ésser xaruc. Sembla que aquesta expressió prové precisament de les safatetes de les sínies que, quan l'aigua les anava movent, repetien contínuament el so xof-xof-xof..., tal com a vegades una persona, per afebliment de les seves facultats mentals, diu coses repetides.

Per tant, si comenceu a perdre el senderi, no digueu que *txotxegeu* (del castellà *chochear*), sinó que repapiegeu o feu catúfols!

NI JARANA NI TXÀTXARA

En castellà, el mot col·loquial *jarana* té diversos significats: diversió esvalotada, amb gran renou i cridòria / agitació, revolta / trampa, engany, burla. Com hem de traduir aquesta paraula al català? Opcions en el primer cas: tabola, gatzara, gresca, barrila, xerinola... En el segon: avalot, tumult, motí, sarau, batussa... I en el darrer: jugada, broma, trampa...

No digueu tampoc «estar de *txàtxara*» (del castellà *cháchara*), sinó «fer petar la claca, fer-la petar» o «estar de xerrameca, de taral·la, de barbolla...» en el cas d'una conversa distesa i animada però amb poca substància.

I, si ho voleu més fàcil, sapigueu que ambdues paraules castellanques (*jarana* i *cháchara*) també es poden traduir al català pel mot **platxèria**: «És molt amic de la platxèria: sempre està a punt de gresca», «Fa mitja hora que estan de platxèria».

ESTIMAR

Estimar és una d'aquelles paraules que tenen diversos significats, alguns més coneguts que d'altres:

- Amar, tenir amor a una persona o a una cosa (Se l'estima molt, el seu gos).
- Determinar el preu o el valor d'una cosa (Han estimat que el perjudici per la inundació és d'uns 20.000 €).
- Considerar (El jurat ha estimat que cap obra no mereix el premi).
- Calcular la posició aproximada d'una nau mitjançant diverses observacions (Si fa molt vent, cal estimar sovint la posició de la barca respecte al rumb definit).
- Agrair (Si la vas a veure t'estimarà la visita).
- Un jutge, un tribunal, acceptar les peticions de les parts (La jutgessa ha estimat la seva demanda).
- Tenir bona opinió del que val algú o alguna cosa (Tots estimem la intel·ligència de l'Aida).

Per acabar, us convido a fer servir l'expressió **estimar-se més**, molt més nostrada que el verb *preferir* (Què t'estimes més, carn o peix?).

MÉS SOBRE GUILLES I GUINEUS

Fa temps vam parlar de l'etimologia de *guilla* i *guineu* i avui recuperem diversos refranys i expressions que contenen aquests mots:

- Fer por a la guilla: es diu d'una persona molt lletja.
- Anar fet una guilla: anar molt brut.
- Pudir més que una guilla (o una guineu): fer molta pudor.
- Ser més llest que una guilla (o una guineu): ser molt llest.
- Escorxar la guilla: vomitar.
- Portar la guineu al civader: anar amb mala intenció, amb traïdoria.
- Pel febrer busca la guilla son joquer: en algunes zones les guilles s'aparellen durant aquest mes i, com que estan enfeinades, perden l'astúcia que les caracteritza i esdevenen més fàcils d'agafar.
- Qui guineus vol enganyar, molt d'hora s'ha de llevar: cal esforçar-se molt per enganyar els astuts.
- Guineu que dorm, no menja gallina: sense esforç no hi ha recompensa.
- Amor de filla, amor de guilla: vol suposar que les filles només estimen quan necessiten alguna cosa.

I acabem amb el 'camí de guineu': camí gairebé intransitable. Sinònim: camí de cabres.

ACOPI?

«Es faran *acopis* de terres contra incendis.» «La font ha quedat sepultada per un *acopi* de runes.» «He fet un *acopi* de llenya per passar l'hivern.» Segur que més d'un cop —i de dos— heu sentit o llegit algunes frases similars a aquestes. Però *acopi* és una traducció literal i totalment incorrecta del substantiu castellà *acopio*, derivat del verb *acopiar*, que vol dir reunir, ajuntar, aplegar. Per tant, com hem de traduir aquest mot al català?

- Si ens referim a l'acció d'aplegar: aplegada, arreplegada, arreplegadissa, apilament, amuntegament, provisió... (Es faran amuntegaments de terres contra incendis).
- En el cas d'un conjunt de coses: munt, pila, amàs... (La font ha quedat sepultada per un munt de runes).
- I si volem dir que en un lloc hi ha un material en abundància: arreplec, conjunt... (Amb aquest arreplec de llenya no passaràs gens de fred).

NO APRETEM!

El verb *apretar* no és correcte en català. Llavors, com l'hem de traduir? Doncs depèn del context.

Vegem-ne uns quants exemples:

- Estrènyer: sempre estreny la mà amb molta fermesa.
- Collar fort: aquest cargol s'ha de collar més fort.
- Prémer: vigila que no premis el gallet.
- Pitjar, polsar, tocar...: toca el timbre, a veure si hi són; engega la màquina polsant el botó groc; pitja l'accelerador.
- Serrar: diuen que qui serra els llavis no diu del tot la veritat.
- Apressar, cuitar: apressa el pas, que fem tard!
- Encalçar, empaitar, acuitar: el temps m'acuita.
- Pressionar, collar, forçar: el collen perquè dimiteixi.
- Refermar (la pluja, el vent): en comptes d'amainar, sembla que el vent referma.
- Recruar, intensificar-se, ser viu (la calor, el fred): el fred és ben viu.
- Picar (el sol): com pica el sol avui!

I no digueu tampoc «qui molt abraça poc *apreta*» ni «*apretar* a córrer», sinó **qui molt abraça poc estreny i arrencar a córrer**, respectivament. I si estudiéu intensament, en comptes d'«*apretar* els colzes» el que feu és **cremar-vos les celles o fer colzes**.

FLINGANTADA

(Dedicat a l'Imma Molist)

Abans que l'Imma em parlés d'aquest mot no l'havia sentit mai, i el primer que vaig fer va ser agafar el diccionari. Si hi busqueu **flingantada** veureu que diu 'cop de flingant', però si aquesta definició encara no us n'aclareix el significat, haureu d'anar a l'entrada **flingant**, on descobrireu que és una vara flexible per pegar als animals.

Aquestes paraules es fan servir tant en sentit literal (Van fer creure l'animal a cops de flingant; En porto un grapat jo, de flingantades, de quan anava a estudi; Batre a flingantades...) com en sentit figurat (M. Vayreda, *La punyalada*: «...enviar-me ses cíniques befes que, com flingantades, m'alçaven butllofes a l'ànima»).

Etimològicament, sembla que deriven de **flingar** (vibrar, vinclar-se un objecte flexible), probable alteració de vinclar per influx de quasisinònims com *fimbrar*, *fiblar* i anàlegs (GDLC).

Sinònims de flingantada: fuetada, xurriacada, assot, cop, vergassada... I en castellà: *azote*, *verdugazo*.

FER UN DIA DE GOSSOS

(Dedicat a l'Alícia Marco)

L'origen d'aquesta expressió està relacionat amb l'astronomia. Fa referència al període d'unes quatre a sis setmanes de juliol i agost durant el qual sol fer molta calor i en què la Terra apunta directament a Sírius —l'estrella més brillant del firmament—, que es troba a la constel·lació del Ca Major.

Moltes cultures culpaven Sírius (l'estrella del gos) de les altes temperatures, la sequera i les malalties que hi havia durant aquest període estiuenc, conegut amb el nom de *canícula*, en referència als cans. Amb el pas dels anys, però, aquest nom es va arribar a conèixer en el llenguatge popular com a “dies de gossos”.

No obstant això, malgrat que **fer un dia de gossos** inicialment volia dir fer molta calor, curiosament avui dia aquesta expressió s'associa més aviat a dies tempestuosos i freds, o també als dies dolents en general, independentment de les condicions climatològiques.

ESTAQUIROT

(Dedicat a en Nan Orriols)

«Què hi fas, aquí, palplantat? Sembles un estaquirot!» Segur que més d'un cop heu sentit alguna frase com aquesta, en què **estaquirot** vol dir 'persona aturada que fa nosa o que no fa el que hauria de fer'. Sinònims: estaferm, badoc, badabadoc, badaire, encantat...

Però aquest mot també té altres significats, segons les contrades:

- . Estaca, bastó curt (En Jan furgava amb un estaquirot).
- . Barra llarga acabada en punta que es posa vertical en un carro per a augmentar-ne la capacitat quan s'han de tragar coses de gran embalum (Per transportar totes les garbes haurem de posar estaquirots al carro).
- . Tros de fusta enrotllat amb un drap que es posa al desguàs d'una bassa, un safareig... per tapar-ne la sortida d'aigua.
- . Instrument per aguantar el mànec de la paella a les llars pageses.
- . Persona curta d'enteniment, beneitota.
- . Al ball de gitanes, un dels de la colla que no té altra missió que aguantar el pal mentre els altres parlen i ballen.
- . Espantaocells.

REPÚBLICA BANANERA

[Basat en articles de R. Solsona (*El matí de Catalunya Ràdio*) i X. Bosch (ara.cat)]

Potser alguns de vosaltres heu participat en el 'joc tipus festa d'humor gamberro' anomenat *República bananera*. Però, sabeu d'on prové aquest terme tan conegut? De l'anglès *banana republic*, expressió pejorativa molt usada als anys 30 per designar els països del centre i sud d'Amèrica sorgits del colonialisme, molt endeutats, que han de cedir l'explotació de les seves bananes a les oligarquies internacionals. Amb una planta —el bananer— molt productiva, una mà d'obra pràcticament esclavitzada i uns governs corruptes i fàcils de subornar, el negoci era rodó.

No obstant això, l'expressió **república bananera** s'ha anat estenent per tot el planeta —des d'Àsia fins als EUA— i actualment s'aplica a qualsevol país del món amb gran desorganització política i institucional, corrupció generalitzada i tolerància a la il·legalitat.

Acabem amb un fragment d'un article del periodista i escriptor Xavier Bosch: «Al capdavant, [una república bananera] es deu assemblejar molt a una monarquia bananera, on un rei nomenat per un dictador es pot enriquir il·legalment, escapar-se del

país, passar-li la corona al seu fill mentre, tant l'un com l'altre, flirtegen amb els militars colpistes».

ESTIREGANYAR I ESBOCAR

(Dedicat a l'Anna Piella)

Quan portem moltes vegades una samarreta, un jersei..., o fins i tot si aquestes peces de roba se les posa algú a qui li van una mica petites, amb el temps potser veiem que s'han donat o s'han **estireganyat**; és a dir, que s'han deformat després d'estirar-les repetidament: Si no vigiles, aquest jersei s'estireganyarà.

Aquest verb també es fa servir en sentit figurat: «Sempre he pensat que a l'estiu el temps s'allargassa. Que les hores, si són plàcides, poden estireganyar-se com un xiclet» (Sílvia Soler, 'Rel·lotges de sol', ara.cat).

Variants col·loquials: *estiraganyar*, *estirganyar*, *estiguerenyar*.

Sinònims: estiregassar, estirallar, allargassar, esllenegar.

I si el que es dona és concretament la part del coll d'aquestes peces de vestir, si se n'eixampla la boca, diem que **s'esboca**: Aquest jersei té el coll ben **esbocat**; amb el fred que fa m'hauré de posar una bufanda!

ENFARISTOLAR-SE

Probablement, el significat més conegut del verb *enfaristolar-se* és fer posat d'altivesa i superioritat, esdevenir arrogant: No l'afalaguis tant, que s'enfaristolarà. Sinònims: agafar fums, engallar-se, engallir-se, encrestar-se, estarrufar-se, envanir-se, fatxendar, fatxendejar, fer-se veure...

Però, a la plana de Vic, quan la gent s'enfaristola majoritàriament és que s'enutja: Quan ha vist la factura s'ha enfaristolat de mala manera. Sinònims: enfadar-se, disgustar-se, empenyar-se, irritar-se, enfurismar-se, exasperar-se...

De fet, tal com afirma L. Orriols i Monset a *La contribució d'Osona a la llengua catalana* (vol. I, 1994), «Segons el *Diccionari Aguiló*, el sentit exacte de *enfaristolar-se* és 'enutjar-se amb altivesa, ensuperbir-se, enlairar-se'. Seria, per tant, una combinació dels dos significats».

I segueix: «*Prové de faristol*, aparell que manté el llibre en posició còmoda per a la lectura. A les esglésies se situava en un lloc alt, per damunt de tot. És evident el regust clerical ben vigatà de l'època i la incorporació de termes eclesiàstics a la parla vulgar».

AMANEIOS I CANCANETES

Avui parlarem de dues expressions recollides a l'obra *El parlar d'una família vigatana*, de Jaume Medina (2014):

· **Fer amaneios:** gesticular exageradament. Malgrat que no la reculli cap diccionari, aquesta expressió encara es fa servir, per exemple, a Osona i la Garrotxa: “Sempre discuteixen entre escarafalls i *amaneios*”. I si la busqueu a les xarxes socials, veureu que algú fins i tot recomana «obtenir electricitat a partir dels *amaneios* dels rapers / *trapers*, veritable futur de les energies renovables» (@YetiFoll).

Sobre la seva etimologia, podria derivar de l'expressió castellana ‘hacer meneos’.

· **Fer la cancaneta:** fer esglaó amb les mans, el genoll o la cuixa per ajudar algú a pujar a cavall, a enfil·lar-se, etc. “Si em fas la cancaneta podré enfil·lar-me a l'arbre”. Sinònims: fer canca.

Segons el *Diccionari Alcover-Moll*, etimològicament el mot *cancaneta* podria ser una deformació de *esqueneta*, ja que també existeix la locució *fer esqueneta* amb un significat similar (ajupir-se parant l'esquena perquè un altre hi pugui per abastar un lloc més alt).

ÉS TEMPS DE FAVES

(Dedicat a en Ramon Solà)

La **fava** és la llavor i el fruit de la favera, una planta que forma part de l'agricultura mediterrània des de fa segles (pelar faves; menjar un plat de faves estofades...). Com que ara és temps de faves, és un bon moment per recuperar algunes dites que contenen aquest mot:

- **Ésser un fava**: persona fleuma, aturada, que sembla com encantada (potser es diu pel gust farinós i insípid de les faves grosses i envellides).
- **Clavar una fava**: pegar un mastegot.
- **No poder dir fava**: quedar-se sense alè, no poder ni parlar de tan baldat que hom està.
- **Treure faves d'olla**: experimentar una gran millora (especialment econòmica), refer-se d'una mala situació, d'un estat precari, etc.
- **Això són faves comptades**: es diu d'una cosa segura, que no es pot posar en dubte.

Diuen que les faves van bé per rebaixar el colesterol i que tenen propietats depuratives, antireumàtiques i afrodisíaqes. Ja sabeu que podeu menjar-ne en amanida, a la catalana, ensabatades (amb tavella)... N'hi ha per a tots els gustos!

CÀNTIR NOU FA L'AIGUA FRESCA

Un **càntir** és un atuell portàtil fet habitualment de terrissa per posar-hi aigua o altres líquids, amb una nansa a la part superior central i dos brocs: un per omplir-lo (anomenat *tot*) i l'altre, més petit (el *galet*), per beure. «Omple el càntir a la font.»

Si el càntir és petit, podem dir-ne *canterell*, *cantiret* o *pitxell*; i si és gran, de terrissa envernissada, forma ovalada i amb tres nanses, *doll*.

L'expressió **càntir nou fa l'aigua fresca** se sol dir per restar importància a una cosa nova (ja sigui un objecte o una situació), perquè, encara que al principi vagi molt bé, amb el temps va perdent l'efectivitat i l'encant. L'origen d'aquesta dita és degut al costum de posar l'aigua en càntirs per conservar-la fresca. Per què? Quan el fang és acabat de coure, s'hi formen unes petites cambres d'aire que fan la funció d'aïllants; però, a mesura que el fang es va amarant d'aigua, va perdent aquesta condició, tal com passa amb allò que és nou.

AIGUA DEL CARME

(Dedicat a la Laura Pujadas)

Avui parlem d'una beguda alcohòlica antigament present a moltes llars, l'**aigua del Carme**. Es tracta d'un extret alcohòlic de plantes medicinals (melissa, tarongina...) barrejat amb essències (de cítrics, flor de taronger...), sacarosa, aigua purificada i alcohol de 55° que constituïa un remei casolà molt habitual en casos de desmais, espants i «per curar tots els mals»: Què dius que tens? Pren-te aigua del Carme i et passarà!

Sembla que l'origen d'aquesta beguda —i, per tant, del seu nom— es remunta al segle XVII, quan l'orde del Carmel comença a difondre-la; però no és fins al s. XX que un comerciant de Tarragona en registra la marca i produeix industrialment aquest espirituós. El 1931 la marca passa a mans de la comunitat de carmelites descalços de sant Josep (Barcelona) i es ven per tot l'Estat espanyol. Un acudit de l'època diu així: «Si en compres dues unitats et regalem la partitura d'*Asturias patria querida* perquè, quan cantis, no desafinis».

Sinònim: aigua carmelitana.

QUÈ BORINES?

(Dedicat a en Nan Orriols)

Borinar és un d'aquells mots que tenen diversos significats. Vegem-ne uns quants:

- Pensar intensament: Fa estona que borines, et sortirà fum del cap!
- Foradar una cosa, obrir-hi conductes interiors: Els talps borinen els marges.
- Moure una cosa: Estigues quiet, que borines la taula i no puc escriure.
- Moure's: No borinis tant, que em poses nerviós!

De borinar en deriva **borinot**, nom d'un insecte semblant a l'abella però molt més voluminós que es caracteritza per la forta remor que fa amb les ales i la boca quan vola. Un parell de dites que contenen aquest mot:

- **Fer el borinot**: rondinar en veu baixa; dit d'algú que mai no calla.
- **Fer el paper de borinot**: fer veure que no entenem allò que ens diuen; fer el desentès.

RATAFIA

(Dedicat a la Maria Escura)

La **ratafia** és un licor fet per maceració de nous verdes en alcohol amb diverses herbes, flors i altres fruites. Antigament se n'elaborava en moltes cases catalanes junt amb altres begudes com el licor de codony, la granadina (xarop fet amb suc de magrana) o l'aiguanaf (aigua de flor de taronger i altres cítrics).

Sembla que el nom d'aquest digestiu prové del francès *ratafia*, mot crioll de les Antilles franceses d'origen incert, probablement alteració de la fórmula llatina *rata fiat*, que significa 'pacte tancat'. La ratafia hauria pres aquest nom pel fet que s'acostumava a ratificar els tractes oferint un copa d'aquest licor casolà. L'expressió «rata fiat» es troba en molts documents antics sobre el comerç català amb el sud-americà.

Podeu prendre'n una copeta després de dinar (si us agraden les begudes de certa graduació) o fer-la servir com a ingredient d'altres plats: ànec amb ratafia, maduixes amb taronja i ratafia, gelat de nous amb ratafia...

PESAR FIGUES

En sentit literal, les figues es pesen, per exemple, quan es compren a granel. Antigament, aquesta tasca es feia amb unes balances de braços i platets, de manera que, cada vegada que s'afegia una figa a la quantitat a pesar, el platet que les sostenia feia un moviment brusc cap avall fins que no s'equilibrava amb els pesos corresponents ubicats a l'altre platet.

En sentit figurat, l'expressió **pesar figues** vol dir endormiscar-se assegut, pels cops de cap bruscos similars al moviment dels platets: «Aquesta nit l'avi no ha dormit gaire i ara pesa figues al banc del jardí».

Sinònims: cloure l'ull, fer becaines, fer capcinades, capcinejar...

AGAFALLÓS

Diem que una cosa és agafallosa quan s'agafa o s'adhereix fàcilment: «No toquis la pega amb els dits: és extremament agafallosa!». Però aquest adjectiu també es fa servir en sentit figurat:

- Per indicar que algú és molt molest pels seus afalacs, converses o peticions massa insistents («Els nous veïns són més agafallosos que el vesc: cada cop que ens trobem m'expliquen el mateix»).
- Per indicar una persona de qui és difícil de desempallegar-se («Les jugadores locals no han pogut contra un equip visitant intensíssim i molt agafallós»).

Sinònims: pesat, agafatós, enganxós.

PASQUA GRANADA

Al centre i nord d'Europa, la Pasqua Granada sol manifestar-se amb grans enramades de flors, mentre que a Catalunya tendeix a situar-se més en el context agrícola de la sega, com ho indica el refrany "Per Pasqua Granada, l'espiga daurada".

En el cicle natural de l'agricultura, la Pasqua Granada s'emmarca en el conjunt de festes primaverals que representen els tres processos de la flora: la festa de Rams commemora la verdor de la natura després de la tardor; amb la Pasqua Florida es pretén participar en la floració natural i, finalment, la festa de la Pasqua Granada tanca aquest cicle per celebrar que els cereals (ordi, civada, blat...) ja han granat.

Sinònims:

- **Segona Pasqua**, perquè se celebra després de la «primera» Pasqua o Pasqua Florida.
- **Pentecosta** o **cinquagesma** (mots que signifiquen literalment 'cinquantena'), perquè se celebra cinquanta dies després de la Pasqua Florida.
- **Pasqua dels Fruits** (antigament), perquè commemorava l'arribada de les fruites naturals.
- **Pasqua de l'Esperit Sant**, perquè en el cristianisme es commemora la vinguda de l'Esperit Sant sobre els apòstols.

(Font: laxarxa.cat)

ANAR COM UNES DEBANADORES

(Dedicat a tothom qui ha treballat a la filatura)

Avui parlem d'una altra expressió que té el seu origen en el sector tèxtil. Una **debanadora** (en alguns llocs, *devanera*) és un aparell giratori per aguantar la troca que es va enrotllant en un cabdell. Les més antigues eren fetes de canyes, troncs prims o filferros articulats entre si, i en fer-les girar feien tot de moviments estranys i desmanegats, poc harmònics. D'aquí sorgeix l'expressió **anar (o caminar) com unes debanadores**, que té diversos significats. Es diu d'algú...

...que té les cames llargues i el caminar desgavellat: El seu fill camina pengim-penjam, com unes debanadores;

...que va d'un lloc a l'altre amb gran atabalament, de manera agitada i inquieta: Tot ell anava com unes debanadores de nerviós que estava;

...que està perdut, que té dubtes o no sap què triar: Després de perdre la feina, el seu cap va com unes debanadores i no sap per on tirar;

...que fa molta via en un afer: Ho has enllestit molt ràpid! Has anat com unes debanadores!

SEMPRE PLOU QUAN NO HI HA ESTUDI

(Dedicat a en Jordi Remolins)

Hi ha qui diu que **sempre plou quan no hi ha estudi (o escola)**, però la veritat és que, a Catalunya, durant un parell d'anys no ha plogut ni quan n'hi havia ni quan no n'hi havia. Per sort, després de patir una gran sequera hem pogut desempolsinar aquest refrany: «Ha fet un cap de setmana ben plujós i arriba el dilluns i fa un bon sol. Sempre plou quan no hi ha estudi!». En aquest cas, fa referència als ruixats, gotellades, xàfecs, mullinets... (segons el grau d'intensitat i la durada de la pluja) que no són ben rebuts perquè cauen en dies d'esbargiment.

Però aquesta expressió no va només d'aigua. En general, significa que sovint les coses bones o les oportunitats ocorren a destemps, no quan voldríem, de manera que no podem aprofitar-les: «Sempre he comprat loteria del casal i no ha tocat mai. Un any que no en compro... i toca! Sempre plou quan no hi ha estudi!».

Acabem amb una proposta de variació del refrany, malauradament molt idònia al nostre país: Sempre plou quan no hi ha escola? No, a vegades passa al revés: que no hi ha escola (ni altres serveis com Rodalies) precisament perquè plou!

POMES I PRÉSSECS

Avui parlem de dues fruites que, a més d'alimentar-nos, també enriqueixen la nostra llengua; parlem d'expressions amb els mots *pomes* i *préssecs*:

· **Fer cara de pomes agres** vol dir estar descontent, enfadat, decebut, molt contrariat (Fas cara de pomes agres: no t'ha anat bé l'examen?). Suposo que la cara que es posa després de tastar una poma agra és d'enuig i fàstic, i d'aquí deu venir l'analogia. Sinònims: fer cara llarga (o cara de jutge, de pocs amics, de prunes verdes, de vinagre), pagar amb la cara...

· **Fer el préssec** significa deixar-se enredar, fer el ridícul (Li van dir que venia un huracà i s'ho va creure; sempre fa el préssec!). Aquesta expressió es podria haver originat perquè alguns préssecs tenen taques vermelles a la pell, com la cara d'algú avergonyit quan s'enrogeix després d'haver quedat en evidència. Sinònims: fer el paperina, fer el pagès, fer el ninot...

N'HI HA PER A LLOGAR-HI CADIRES

Quan explica acudits, és un espectacle: n'hi ha per a llogar-hi cadires! / Resulta que no s'ha presentat perquè no s'havia mirat l'agenda: és per a llogar-hi cadires! / Quan us expliqui tot el que m'ha passat en aquest viatge no us ho creureu: n'hi ha per a llogar-hi cadires!

Ja veieu que podem fer servir aquesta frase per expressar sorpresa per un fet curiós, divertit, increïble, excepcional, inesperat o fins i tot no desitjat. Però, sabeu d'on prové? Joan Amades explica que, a Barcelona, al final dels pregons que es feien per anunciar festes i espectacles solemnes, el pregoner deia que s'hi llogarien cadires com a reclam de comoditat; per tant, volia dir que l'acte valdria la pena.

Sinònims (segons el context): n'hi ha per a sucar-hi pa, n'hi ha per a tirar el barret al foc, ser el sùmmum...

I en castellà, no lloguen cadires, sinó un espai molt valorat a les cases: «Eso es cosa de alquilar balcones».

ENLLEFERNAR

Segur que molts de vosaltres, en més d'una ocasió, us heu embrutat les mans amb alguna matèria que unta o enganxa (greix, sagí, oli, pintura...). Com en dieu, d'aquesta acció? A banda del verb genèric *embrutar* (o *embrutir*), també podeu fer servir **enllefernar**: Ha greixat el tallagespa i s'ha ben enllefernada les mans.

Els objectes també es poden enllefernar: Aquest got és enllefernada, sembla que hi hagi hagut mel; Canvia't la camisa, que la portes ben enllefernada d'oli; Què és aquesta enllefernada a la porta?

I també es fa servir en sentit figurat: «...aquell estirabot de menyspreu cap a la ciència ha caricaturitzat la seva figura i ha enllefernada el seu llegat» (M. Rovira, *El Punt Avui*).

Sinònims: empastifar, engreixinar, enllardar, enllardissar, enllefiscar, enlepissar... Per tant, amb totes aquestes opcions, si us plau, no us *pringueu* les mans!

ULLS (I)

L'ull és l'òrgan de la visió. Parlem d'ulls blaus, de la nineta dels ulls, d'entelar-se els ulls... i també fem servir moltes expressions que contenen aquest mot. Vegem-ne unes quantes:

Podem parlar d'**ulls**...

...**de puça**: molt petits

...**d'àguila**: vius, d'esguard penetrant

...**esgarriats**: amb la mirada sense fixesa, que reflecteix espant

...**de vellut**: voltats d'un morat a conseqüència d'una contusió

Podem **fer**...

...**uns ulls com unes taronges**: obrir-los molt de sorpresa o admiració

...**els ulls grossos**: deixar passar quelcom aparentant no veure-ho (Tothom sap que ha estat ell, però la policia fa els ulls grossos)

Es pot **tenir**...

...**pa a l'ull / els ulls al clatell**: no veure una cosa evident (No t'adones que t'enreda? Tens els ulls al clatell!)

...**ull clínic**: aptitud per apreciar exactament les malalties

...**bon o mal ull**: tenir o no aptitud per apreciar una cosa (Té molt mal ull per als negocis)

ULLS (II)

Seguim amb més expressions que contenen aquest mot:

Podem **mirar**...

...**a ull nu**: sense l'ajuda de cap aparell òptic (Miro els estels a ull nu)

...**de cua d'ull**: mirar de costat, movent la pupil·la cap a un costat de l'ull

Podem **actuar**...

...**a ulls clucs**: amb gran confiança, sense valorar l'autenticitat del que ens diuen (Creure una cosa a ulls clucs)

...**a ull / a bell ull**: sense comptar, pesar, mesurar; només calculant amb la vista en conjunt

...**sense perdre d'ull algú**: vigilant-lo estretament

I també **existeixen**...

...**ull de bou**: finestra o claraboia rodona

...**ull de l'escala**: espai buit que queda limitat pels trams d'una escala

...**ull de poll**: durícia rodona que es fa als dits dels peus

...**ull de llebre**: varietat de cep

...**ull de perdiu**: espècie de bolet

ESCARRUTXES

(Dedicat a la Carme Comaposada)

No us estranyi si al programa d'actes de la festa major d'algun municipi de la plana de Vic llegiu un text similar a aquest: «Gran baixada d'artefactes rodadors sense motor pels carrers del poble, amb andròmines, cotxets, monopatins o *escarrutxes*».

Malgrat que a la majoria de diccionaris només trobareu la forma més general *carrutxes* per definir l'estri que va sobre rodes dins el qual es posen les criatures que aprenen a caminar perquè no caiguin, a la Plana podreu sentir frases com aquesta: «Hem posat l'Ot a les *escarrutxes* i volta per tota la casa com un Fittipaldi!».

Tot i que al llarg de la història són molts els infants que han gaudit d'aquest giny (ja apareix representat en algunes obres d'art dels segles XIV i XV), sembla que actualment se'n desaconsella l'ús perquè pot alterar el desenvolupament motriu natural de l'infant.

També podem dir-ne **caminadors**. I, sobretot, evitem els castellanismes *tacatá* o *tacataca*!

DE GOM A GOM

Alguns mots només tenen sentit com a part de locucions o frases fetes; per tant, no es poden fer servir solts, sinó només com a part de l'expressió. És el cas de la paraula *gom*, d'origen desconegut, utilitzada en la locució **de gom a gom**, que vol dir 'completament ple' (Un teatre de gom a gom aclamava els actors) o, en el cas d'un curs fluvial, 'en crescuda' (El riu baixa de gom a gom).

Altres expressions per transmetre la idea de 'ple del tot':

- curull (Feia goig aquella taula curulla de pastissos!)
- a caramull (Un plat d'arròs a caramull)
- a la raseta (Té un calaix a la raseta de papers: no es pot ni obrir)
- a seny (El bus es va omplir a seny de gent)
- acaramullat (Ha acaramullat la tassa de llet)
- ple a vessar (El metro va ple a vessar)
- ple com un ou (A la Patum, la plaça era plena com un ou)
- no cabre-hi ni una agulla (La gent està tan estreta que no hi cap ni una agulla)

TREURE DE POLLEGUERA

Si busqueu el mot *polleguera* en diversos diccionaris veureu que té significats molt variats. Vegem-ne uns quants:

- Forca amb tres, quatre o cinc puntes per apilar la pellofa que cobreix el gra de blat (On has desat la polleguera?)
- A Mallorca, cavitat d'un os dins la qual s'articula un altre os (Ha caigut i s'ha tret un braç de polleguera)
- Conjunt de polls del cap (Amb aquesta polleguera que portes t'hauràs de tallar els cabells!)
- Peça de pedra, de ferro o altra matèria dura, amb un clot dins el qual entra i gira el piu o eix de rotació d'una porta, barrera, etc. (La porta ha sortit de la polleguera)

Potser no sabíeu què era una polleguera, però segur que heu sentit moltes vegades l'expressió **treure de polleguera**, que vol dir fer sortir una cosa del seu curs natural, del seu estat normal (per similitud amb l'eix de rotació de la porta quan s'escapa del forat on gira); fastiguejar, molestar, exasperar, fer perdre la calma (Amb el seu riure sarcàstic, sempre treu tothom de polleguera).

PASTA I MÉS

El mot *pasta* significa principalment mescla d'aigua i algun altre material en pols o mòlt (pasta per fer el pa, els macarrons, les botifarres, pasta dentífrica...). Però *pasta* també és la matèria que compon o que motiva una cosa; per exemple, diem que una persona...

...és de molt bona pasta quan volem destacar les seves qualitats humanes (Si li demaneu al seu germà segur que us ajuda; és de molt bona pasta). Expressió sinònima: ser de pasta d'agnus

...és pastada a una altra quan s'hi assembla molt (L'Ot és pastat al seu pare)

I també podem fer servir un altre derivat de pasta quan volem engegar algú de manera enèrgica, ja que el podem enviar a **pastar** o a **pastar fang** (No m'atabalis més i ves-te'n a pastar fang!). Seria el mateix que enviar-lo a passeig, a fer punyetes, a la porra, al diable...

XORIÇAR XORIÇOS

(Basat en un article de magradacatalunya.cat)

Us agrada el xoriço? Aquest embotit de carn principalment de porc adobada amb sal i pebre vermell dolç i picant es pot menjar cru (en un entrepà), fregit (amb ous ferrats, en una broqueta...), estofat (amb llenties)...

Però, en el llenguatge col·loquial, *xoriço* és sinònim de lladre, pispà: Tanca bé la bossa, que al carrer hi ha molts *xoriços* / La política sempre ha estat plena de *xoriços*. Per què anomenem així una persona que roba?

El terme procedeix del caló, conjunt de parlars gitanos de la península Ibèrica. En caló, robar es diu *chorar* i lladre, *chori*, paraules que amb el temps s'han anat popularitzant i s'han adaptat al nostre llenguatge com a *xoriçar* i *xoriço*, respectivament.

Així, és cert que es poden «*xoriçar* xoriços», però encara és més freqüent veure, en moltes manifestacions, pancartes amb l'expressió «No hi ha pa per a tant *xoriço*», i no precisament per fer publicitat de l'embotit...

MOTS AMB EL DÍGRAF NY

Avui repesquem algunes paraules que comencen amb el dígraf *ny* que, malauradament, cada vegada se senten menys:

- **Nyap**. Cosa no gens reeixida, mal feta: Qui ha fet aquest nyap?
- **Nyiclis** (popular). Expressió usada com a negació: Et penses que t'ho donaré? Nyiclis!
- **Nyicris**. Persona escarransida, escanyolida, malaltissa: Era tan nyicris que amb una bufada el tombaven.
- **Nyanyo**. Bony que surt a algú a conseqüència d'un cop: Ha picat contra la porta i s'ha fet un nyanyo al front.
- **Nyonya**. Son que s'agafa després de dinars contundents; mandra somnolenta: Quina nyonya fa venir, aquesta calor!

I, per acabar, també reivindicuem la **nyoca**, unes postres a base de fruita seca (ametlles, avellanes, pinyons, nous...) que moltes vegades se serveixen acompanyades d'un porronet de moscatell.
Sinònims: postres de música, grana, grana de capellà...

FER UN SANT HILARI

(Basat en l'article 'Fer un sant Hilari' de Jaume Salvanyà, publicat a llenguanacional.cat)

Segur que molts de vosaltres, a l'inici d'un brindis, heu exclamat «Salut!» per desitjar a tothom que hi participa que es trobi bé o se li posi bé la beguda, generalment alcohòlica (vi, cava...). I també és probable que al cap d'una estona, ja més exultants, canvieu aquesta expressió per una altra de més popular per animar els comensals a buidar tot el contingut del got o la copa d'un sol cop: «Sant Hilari, sant Hilari, fill de puta qui no se l'acabi!» (disculpeu el vulgarisme). Però, en sabeu l'origen?

Sembla que aquesta «invocació» a sant Hilari, que es produeix a partir dels anys setanta, podria ser deguda al fet que el nom de *Hilari* evoca la *hilaritat* (riure sorollós, alegria, diversió), una conseqüència directa d'ingerir alcohol. I, dues dècades més tard, el grup Brams va escriure *Goigs a sant Hilari*, que relaciona estretament l'alcohol amb la festa. De ben segur que aquesta cançó va contribuir a difondre la frase —amb molt d'èxit— a bona part dels territoris de parla catalana, on no es pot negar que realment ha triomfat!

ENSENALLAR-SE

«...miraven amb mala cara l'home d'espardenyes negres que tenia feina a *ensenallar-se* els pantalons fins sota les aixelles i es treia un mocador de butxaca que en teoria era blanc.» (Fragment de *Riu negre*, d'Anna Lleopart i Tió, publicat a www.latosca.cat, 2009)

Llegint aquest verb, he recordat que, de petits, les mares, per protegir-nos del fred, s'asseguraven que la samarreta i la camisa quedessin ben col·locades dins dels pantalons, que a vegades estiraven massa amunt, per sobre de la cintura. D'això a casa en dèiem «anar *ensenaiat*» (en comptes de *ensenallat*, per efectes del ieisme). Alguns amics fins i tot portaven tirants o elàstics i llavors els curtejaven els camals dels pantalons, i la imatge encara era més còmica.

No he trobat aquest verb en cap diccionari i encara menys la seva etimologia. L'expressió potser prové de *senalla*, per la similitud dels pantalons excessivament estirats amb aquest cabàs d'espart quan conté una càrrega pesada i, en subjectar-lo per les nanses, es deforma lleugerament (s'allarga verticalment).

I vosaltres, heu anat mai *ensenaiats* / *ensenallats*?

AFLUIXAR LA MOSCA

«Només l'Ona és capaç de fer-li **afluixar la mosca**.» Segur que tothom té clar el significat d'aquesta expressió, però, per què s'anomena així l'acció de pagar, especialment quan es fa a desgrat? Sembla que l'origen d'aquesta locució no és del tot clar; vegem-ne algunes teories:

- Als segles XVI-XVII, els lladregots anomenaven *mosca* els diners, ja que els aconseguien com qui atrapa aquest insecte al vol, de manera que les monedes que robaven quedaven ben subjectades al seu puny. A l'hora de repartir-se el botí havien 'd'afluixar la mosca', és a dir, obrir el puny perquè els altres agafessin la seva part (<https://www.20minutos.es>).
- Hi hagué uns diners barcelonins (els *creuets*), menuts i amb uns adorns que semblaven un vol de mosques; per això se'ls coneixia amb el nom d'aquest insecte, i la construcció amb el verb *afluixar* era sinònim de pagar (J. Amades, 1938).
- Es tracta d'una frase molt clara, perquè si algú agafa una mosca al vol i afluixa la mà, fugirà, tal com passa amb els diners un cop obrim la mà, ja que se'n van 'volant' per poc que ens despistem (*Un bocí de llengua*, CNL de Badalona i Sant Adrià).

Sinònims: desembutxacar, gratar-se la butxaca,
arrencar-se un queixal...

TROMPINAR

(Dedicat a la Iolanda, la Laura i la Irene Pujadas)

Avui recupero un mot que fa molt temps que no sento: *trompinar*. Em pensava que el trobaria al diccionari de l'IEC, però només consta a l'Alcover-Moll, tot i que amb significats diferents del que m'esperava. Sobre aquest verb, diu així:

- Sonar trompeta. «Sents com trompinen? Ja comença el concert.»
- Beure molt (cast. *empinar el codo*). «Si trompines tant, aviat no t'aguantaràs dret!» I, seguint amb aquest sentit, qui beu molt és un *trompinaire*.

En canvi, jo havia sentit el mot *trompinar* en frases similars a aquesta: «Si no creus, et *trompinaré!*», en què el verb és sinònim de *pegar* (per exemple, una catxeta o bufetada). No he trobat cap ressenya que faci referència a aquest significat, per això se m'acut... podria ser una mena de variant o de deformació de *propinar* (un cop de puny, una cleca, etc.)?

NO BUSQUEU TRES PEUS AL GAT

Quantes vegades heu dit «no busquis tres peus al gat» a algú per indicar que complica innecessàriament les coses? I, us heu parat mai a pensar que, amb aquest significat, no té cap sentit dir aquesta frase? Perquè, si un gat té quatre peus, trobar-n'hi tres no és gens complicat, oi? Una altra cosa seria buscar-n'hi cinc...

Hi ha qui assegura que l'expressió original era **buscar tres pèls al gat**, entenent per 'tres pèls' tres colors de pèl, acció, aquesta sí, impossible si tenim en compte que mai trobarem un gat tricolor (parlem d'un gat mascle, perquè la genètica demostra que això només pot passar amb les gates).

Sembla que aquesta evolució històrica de *pèls a peus* es deu al fet que el so de la *ela* darrere de vocal ha donat lloc al so de la *u*, tal com passa, per exemple, quan diem *bauma* per *balma*.

CANTAR LES QUARANTA

Si sou aficionats als jocs de cartes, és probable que hagueu “cantat les quaranta” en una partida del tuti. Això vol dir que heu aconseguit reunir quaranta punts amb les cartes de més valor i que ho heu hagut de dir en veu alta per informar-ne els companys de partida.

Per similitud amb aquesta acció de dir a la cara coses poc agradables d’oir (per a la resta de jugadors és una amenaça que algú els canti les quaranta, ja que vol dir que han perdut), també **cantem les quaranta** quan diem una cosa amb sinceritat encara que incomodem algú, per retreure-li les malifetes o renyar-lo: «No ha fet el que li pertocava: li hauré de cantar les quaranta!».

Sinònims: cantar les veritats a algú, parlar-li sense embuts, llegir-li la cartilla...

TENIR MÉS MORAL QUE L'ALCOIÀ

Per indicar que algú fa el cor fort, manté l'energia o no cau en el desànim, es diu que «té més moral que l'Alcoià». Quin és l'origen d'aquesta expressió tan famosa, tant en català com en castellà?

Aquesta comparació es remunta a l'època en què l'equip masculí de futbol del Club Esportiu Alcoià (oficialment, CD Alcoyano) militava en la Divisió d'Honor, concretament a la temporada 1947-48, en què es va classificar per davant del Reial Madrid. Els jugadors d'aquest humil equip eren una pinya i, per contrarestar la qualitat tècnica dels clubs milionaris, corrien més que els adversaris i demostraven una gran capacitat d'esforç i lluita. Encara que estigués perdent per golejada, l'Alcoià no donava mai cap pilota per perduda per aconseguir el gol de l'honor.

Aquesta manera d'actuar, amb una gran dosi de valentia, tenacitat, constància i amor propi, va ser batejada per la premsa nacional de l'època —molt encertadament, per cert— com a «la moral de l'Alcoià».

(Font: Tormo Colomina, *Origen dels modismes antroponímics alcoians*)

DONAR PEIXET

(Dedicat a la Cristina Riera)

Aquesta expressió significa:

- En els jocs, els esports i altres competicions, donar un cert avantatge al contrincant perquè es confiï i així poder-lo guanyar més fàcilment («L'equip adversari és molt fluix: a l'inici del partit li donaran peixet»).
- En situacions no competitives, rebaixar l'exigència («Dona peixet al nou secretari perquè agafi confiança»).
- En una conversa, seguir el corrent, no portar la contra («Amb totes les bestieses que diu, no cal que li donis peixet»).

Malgrat que ho pugui semblar, aquesta dita no té res a veure amb el peix. *Peixet* ve del verb *péixer*, que significa 'donar menjar al bestiar' i, especialment, 'fornir d'aliment un infant, un malalt o una persona gran ficant-l'hi a la boca'. Per això, **donar peixet** implica posar les coses fàcils.

Sinònims: fer el joc, seguir la veta... a algú.

Acabem amb una recomanació relacionada amb la seguretat a les xarxes socials: «Davant l'insult, bloqueja; al seguidor hostil (*hater*), ignora'l; al trol,

no li donis peixet. I, si creus que hi ha delictes,
t'esperem a comissaria» (@mossos).

VA DE CUCS

La locució **matar el cuc** vol dir 'menjar una mica fora dels àpats per fer-se passar la gana'. Per exemple: «Emporta't alguna cosa per picar a la feina per si has de matar el cuc». Aquesta dita té el seu origen en els antics costums camperols: abans d'esmorzar, els pagesos solien prendre una copa d'anís perquè creien que així mataven els cucs i altres paràsits intestinals. Sinònim: trencar el cuc.

També es pot **matar el cuc de l'orella**, és a dir, molestar algú explicant-li insistentment coses que no li interessen, marejar-lo amb un excés de paraules; o, també, parlar-li molt alt, eixordar-lo. Per exemple: «Si em mates tant el cuc de l'orella m'esclatarà el cap». Sinònim: podrir el cuc de l'orella.

Acabem amb l'expressió **picar el cuquet** (o el **cuc**): tenir el desig o la inquietud de fer alguna cosa. Per exemple: «Si li pica el cuquet dels ocells, no parará fins que els conegui tots». Sinònims: sentir el cuc, picar la curiositat.

L'ANY DE LA PICOR

Quan volem dir que una cosa és molt antiga o que un fet va succeir en un temps remot indeterminat, és molt habitual fer servir aquesta expressió.

Exemples: «Aquesta cadira és de l'any de la picor: no sé pas com s'aguanta dreta!», «Recordes quan al cinema projectaven dues pel·lícules seguides? Ostres, m'estàs parlant de l'any de la picor!».

Però, estem parlant d'un any concret? De quin? Segons explica Joan Amades, el 1471 Catalunya va patir una plaga de puces esgarrifosa, fet que va coincidir amb una collita desastrosa i amb molta fam. En aquestes condicions de misèria, les picades dels insectes provocaven encara més picor; per això, aquell any, l'any de la picor, es va recordar popularment mitjançant aquesta frase feta.

Variant: l'any de la picor, que tothom gratava.
Sinònim: l'any de la Mariacastanya.

ESTAR PIOC

El mot *pioc* significa ‘gall dindi’, ‘avitarda’ (ocell d’1 m de llargada aprox.) i també ‘estri de pesca’; i també es fa servir en les expressions **estar pioc** o **empiocar-se**, que volen dir que algú està malalt o no es troba bé: «Eixavuires (esternudes) molt: deus estar pioc».

Sobre empiocar-se, el folklorista J. Amades diu que és un terme propi d’ocellaires.

Explica que quan els ocells estan malalts estarrufen les plomes, separant-les una mica del cos i tendint a prendre una forma arrodonida, semblant a la dels galls dindi o els piocs quan estan contents.

Empiocar-se vol dir literalment ‘fer com els piocs’, que estarrufen les plomes com fan els ocells malalts. I, de manera anàloga, els humans “piocs” ens estarrufem amb calfreds i pèls de punta.

Sinònims: pioquejar, malaltejar, estar o anar clocpiu...

FER PEÇA

L'expressió **fer peça** vol dir 'agradar': «Si aquest gerro no et fa peça, no te'l quedis». Però, a quina peça ens referim? Perquè el mot *peça* té molts significats. Generalment, vol dir 'tros, fragment, porció', i en aquest cas és un tros de drap, de tela... que es fabrica d'un cop: «D'aquesta peça en sortiran sis vestits».

La peça ha estat sempre una unitat de producció en el món tèxtil, de manera que abans es cobrava a tant la peça, sobretot la gent que teixien a casa. Si el fils que els portaven per teixir no eren adequats (mal filats, mal units, poc rentats... o en quantitat insuficient), els teixidors refusaven la feina 'perquè no feia peça' i no en podrien vendre el resultat.

Sinònims: interessar, ser útil, fer servei, cridar l'atenció, complaure, convenir.

(Font: R. Solsona 2008)

CARREGAR ELS NEULERS A ALGÚ

Ara que és època de menjar neules, aquesta expressió ve molt a tomb.

Un *neuler* (o *neulera*) és una persona que fa o ven neules; anomenem *neulers* l'aparell per elaborar-les, i fem servir l'expressió **carregar els neulers a algú** quan volem fer-li assumir la càrrega més enutjosa en un afer o la responsabilitat d'un fracàs: «Han carregat els neulers a l'Anna, però la culpa és del seu germà».

D'on ve aquesta expressió? Antigament, els neulers eren un estri de ferro molt pesat i voluminós; i en aquest àmbit, quan volien riure's d'algú, li deien «Ves a tal casa a portar els neulers», tasca realment feixuga. Com que era un encàrrec desmesurat, fer portar (o carregar) els neulers va esdevenir una frase que es podia aplicar quan es volia encarregar una feina enganyosa a algú, a manera de presa de pèl.

Sinònims: fer pagar els neulers a algú, carregar el mort a algú.

(Font: Servei Local de Català de Mollet del Vallès)

GABRIEL SALVANS

POEMES

SALT DEL MIR

Cau aigua amb comptagotes sobre les pedres.

Quan ens entrebanquem a la mateixa
pedra, no és perquè hagi canviat
de color, que s'hagi mogut del lloc
de sempre. Tot i que cauen sovint
pedres del cel i qui vol fer-nos creure
que no ha llençat la primera pedra.
Ara que ja som a un tret de pedra
de posar el peu a un altre any, potser
fora entenimentat oir de nou
la disputa de l'ase, que llegir i no
entendre no és llegir, frare Anselm.

I es mor del mateix mal que hom té por.

La Cambra, 2022

AIRE

El gat, com el vent,
esgarrapa temps i temps,
núvols i colors,
silencis, escodrinysats
a un pal ben xic.

La Cambra, 2022

LA MOTXILLA

El teu camí és el meu camí, i m'agradaria,
fora bo, fresar camins al nostre paisatge,
i viure el temps entre el meu i el teu temps
que és tan bell com tan bella és la vida,
i deixar que passi, tot fent camí per aquest país,
que com més se'l veu més et meravella,
i que bategui el cor cada vegada
que ens mirem el color dedins, a la motxilla.
Que els cims esperen a la cantonada
i cada cim té roc, i la llum és daurada.

La Cambrà, 2022

FOCUS

He encès un focus temps ha apagat,
un focus que havia il·luminat
l'estudi d'un fotògraf de plaques de vidre,
en un temps lent d'exposició a la llum,
quan les preses es feien d'una en una
i la imatge era latent a la cambra fosca
i el valor de la pressa no era important.
Un focus que guarda el record d'un temps
en blanc i negre. La fotografia,
però, ens torna tot el color dels records.
I ara em daura la llum d'altres dies.

La Cambra, 2022

IV

Amb el pa pa-pat-pat papat
de les ales d'un helicòpter
s'ha enlairat un bri d'esperança.
Com una pel·lícula breu
he vist projectats quaranta anys
de convivència al cel
de la Gleva, el mateix cel
que hem mirat junts tantes vegades
segueix unint-nos el somriure,
la mirada, el pensament.
Res esborra el que hem viscut
ni el pa pa-pat-pat papat
d'un helicòpter ensordidor
pot emmudir el que ens hem dit.

Carallot, 2011

IX

Se m'enaiguaren els ulls i un tremolor
va robar-me el cos de cap a peus, mentre
mirava d'empassar-me cap endins
les llàgrimes. Les emocions surten
soles. S'ensorra en un tres i no res
el vestit de ferro amb què sortim
al carrer per defensar-nos i, queda
el carallot de sempre, despullat
de vanes glòries, desfet el gínjol,
transparent com una bola de vidre.
Llavors s'agraeix més una mà amiga
que et gosi tocar, el so d'una veu
de consol que ennobleixi el rodolar
d'una llàgrima galta avall, Berta.

Carallot, 2011

XV

El sol, com triga a anar-se'n dels retrats.
Així acaba el poema, en Margarit,
a: *No era lluny ni difícil*, i
l'he fet meu aquest vers, tant temps fent clics
per captar l'instant que el clixé atura
i retorna fresc com el primer dia,
vull que quedi fixat sobre el paper.
Hi ha altres maneres de revelar
les emocions, els records, però una
fotografia engroguida pel temps
és com una carícia per als ulls,
per al tacte, l'olor dels retrats ens torna
els sorolls, les veus, l'amor, tot allò
viscut reviu sobre el sol que s'hi posa.

Carallot, 2011

XVIII

Sempre ho havia sabut, cert.
Al cap i a la fi tampoc puc dir
que m'hagi enganyat. El qui
hi ha posat els diners, sempre
he sigut jo, la passió,
la feina i la confiança,
el temps, l'amor, les joies, tot
el valor material i,
fins i tot, l'ànima era meva.
Quaranta anys hem conviscut junts
sabent conscientment que mai no
canviaria l'interès.
Avui m'ha dit que no m'estimava
l'encarregat del banc; i dol.

Carallot, 2011

FEBRER

Escolto com rebufa el plany del vent
enllà de la teulada i el foc que revifa
endins de les flames que ballen i
juguen amb el fred de febrer que ara
comença. Em somriu amb aire burleta
el mes més curt com aquell que t'ha vist
i se'n va. Però encara tindrè temps
d'atrapar-li els dies tot avivant
el foc i el fred, aquest fred de dedins
la pell que et desabriga, del tot, sí.
No sé dir com noto els dits del vent
mentre atio la llenya que es va morint
amb un somriure balder, de mica en mica,
com si enllà del fum l'eternitat fos viva.
Benvolgut febrer, tot just cremes el tió
d'avui, i m'aturen amb tu i el poema
els mots que no vull dir, entre el vent i tu
i el temps que s'escola entre les cendres.
Si tot just emmirallo al caliu, llocs i cares.

La Cambra, 2023

L'ESQUELET

Em despullo al vespre i l'endemà
al matí quan vull vestir-me, no sembla que
sigui el mateix, no sé on, ni com tinc
l'ànima, ni l'ànim, i l'esquelet
no respon. Miro el gat que encara
dorm com una marmota sobre el llit,
i l'altra que m'ha vingut a despertar
torna a jeure a la lleixa dels llibres.
Faig un esforç per fer estiraments,
un altre perquè em toqui un xic l'aigua,
i més encara per tornar-me a vestir.
I en posar un peu a l'escala no...
no puc més que renegar amb l'esquelet
que trontolla, mentre passen els gats
cuallevats pel meu costat com si res.

Marramau!

i penso si em caldria baixar amb tobogan.
Fixament miro els gats cara a cara, i
crec que riuen amb el meu vell esquelet.
Hi havia al cel de mitja tarda, clara la lluna,
és bella i vella. Quin misteri hi té amb els gats?
Ni m'atreveixo amb el seu esquelet!

La Cambra, 2023

PALLASSA

No t'ho pensis ni un moment
apunta't a fer el pallasso,
veuràs de cara a la gent
rient, amb ganes de passar-s'ho
bé, divertint-se amb tu
Erola, que en saps com ningú
d'engrescar la xerinola.
Només que et posis el nas
te'ls posaràs al cabàs!
Tots a dins de la tabola.
Tothom ho diu: és un cas.

La Cambra, 2023

APARADOR DE CAL JORBA

Ara que dia a dia em veig més gran,
tornen les imatges en blanc i negre
d'un temps on el color de la vida no hi era
a les fotografies. Recordo no obstant l'encant,
i el tenen encara, de temps perdut, fixat
als fulls dels dies. Ara que he trobat el gust
de perdre el temps, miro com cauen llargs, els dies,
i no tinc ni temps de mirar les obres, ni
de com avança el món de tan de pressa com
ho fa. Ara m'entretinc a estones perdudes
furgant bells records en velles fotografies, on
veig què passa, com si fos en un tren de viatgers,
o en un aparador de nit que convida a veure
el joc del desig de jugar amb la nina de Reis.
Demano, encara, un poc de res d'allò que tinc
i fer-me vell amb mi i amb tu i la nina.
Ara que encara tinc delit al caire de la lluna.

La Cambra, 2023

PELL D'ÀNIMA

Tinc el gat encuriósit per saber
què faig i què hi escric en aquest full.
Ni ho sé jo, i vol saber, i pregunta,
que no té resposta ni al pensament.
Què en sortirà? Ja es veurà quan acabi,
de moment sé que ho faig per tu, nooo...
per tu no, li dic al gat, és per ella,
la que viu a la vora del riu dels meus íntims
racons de l'ànima, allà on vibra
la pell, emocions i desassossecs.
Ara veig que amb el gat estirat, i
la llum de la tauleta de nit, i
sobre un llibre de l'Eliot, el poema
tindrà mots, sons, ulls i pell de paper.
Al cap i a la fi, petges de camí,
dies de pluja i calma serena.
De papers n'és ple als bassals de lluna.

La Cambra, 2023

SOLITARI

Hi ha un roser vora la font
ple de roses de bardissa
que enamoren a tothom
amb la flor tan trencadissa.

Dona un aire enamorat
i flaira solcs del camí
que porta a Sant Martí
per sobre el penya-segat.

Com d'un príncep despertat
perseguint una ganyota
van les donzelles pel prat

a robar un bes de granota
que salta bellugadissa
vora roses de bardissa.

Octubre, 2014

POEMA

No és blau el cel perquè el cel
sigui blau és blau perquè el miren
els teus ulls no és blau el mar
perquè el mar sigui blau és blau
perquè el cel és blau no plou a
sobre d'un llibre de poemes
quan s'hi hagin compost poemes
plou sobre els poemes quan
el cel blau es beu l'aigua blava
del mar i plora les paraules
no són poemes els poemes
d'aquest llibre de sonets són
sonets perquè tu els llegeixes
sota el cel blau mullats amb llàgrimes
d'aigua blava robada al mar
despresa al sonet dels teus ulls.

Octubre, 2014

CUCAINA

Què faré de la nit si em desperta la son,
què faré de la son si no sé de l'amor,
què faré de l'amor si estic sol en un llit,
què faré del teu llit sense somnis de mel,
què faré de la mel si no tinc cap desig,
què faré del desig si no abraço la pell,
no m'abriga la pell en un pou estantís.

Que em desvetlli de nit el petó de l'amant
que la vull i la tinc sota el cel expectant.

Octubre, 2014

GROC

Entre tu i jo hi ha el subtil
sospir de l'alè de dues
fulles tardorenques que
mou l'aire a la quieta aigua
estancada en un bassal.

Octubre, 2014

INFINITS

Tancant els ulls em miro cap endins
on tinc el món que conec i que estimo,
però no puc deixar de veure allò
que veig, que escolto, que ensumo i toco,
i, m'agradi o no, és el meu món,
tan meu com el de dins, tan proper o
tan llunyà a vegades com un vuit tombat
que enfoca a l'infinit en la fotografia.
Aquest infinit que ens observa, i mira,
i ens fa rondar per camins ignots, on jo
i tu ens creuem sovint tancant els ulls.
On el buit ens esgarropa i interpel·la.
On el significat dels mots importa.

La Cambra, 2023

4 D'ABRIL

als vint anys de la Laura

He sortit de casa aquest matí i el sol
lluïa eixerit dins la volta del blau cel.
He passat, quan al rellotge del campanar
tocaven dos quarts de nou, per dessota la teva
finestra pensant que avui és el dia
del teu aniversari. A la plaça
la persiana que tantes vegades havia alçat
era oberta, he mirat i el temps no hi era.
El temps se'n va cap a la capsa dels retrats.
I ara els teus vint anys m'il·lusionen els dies.
M'han tret sang, he comprat pa a l'Establiment,
he esmorzat, he pujat a la bicicleta i,
per la vora del Ter, he anat a Ràdio Roda
a llegir poesia de quan a Mesopotàmia
van començar a posar la paraula per escrit.
Només parlem de quatre mil llargs anys.
Res, quatre dies.

La Cambra, 2023

**Celebrem els quatre-cents anys del rector de
Vallfogona. D'aquí a quatre-cents més, qui sap qui
escriurà mots al món, si ens perdona**

Potser no ens ho sembla, anem, però,
fent tombes, a la roca del temps excavades,
que un dia ens acolliran terres femades
de cagar o cagar-nos en tot allò

que put a merda. I no sempre és una flor,
ni una tifa de la muntanya el que fa pudor.
Ja ho deia temps ha el que fora rector
de Vallfogona. Pel cul del senyor

hi surt el pregó amb la mateixa fortuna.
Cagui al femer, al prat, a l'àgora o a la comuna...
fumeja igual que el fems en el coster.

I clama el cel, sense haver-hi enigma,
que esclati el verb de la paraula digna.
Que no cal folgar al fossar per colgar diner.

No hi caldrà, potser, aigua, ni paper, ni tul,
amb el dit gros ens podrem fregar el cul.

La Cambra, 2023

CARRER ESTRET

En posar la targeta a la màquina del banc
se m'han remogut remordiments
oblidats, mals pensaments, retorçades
idees i, de sobte, tot ha aparegut
amb una claredat extrema, com
si fos ahir mateix que a l'avinguda
Espanya de Palafrugell, a les divuit
hores i cinquanta-un minuts, ho recordaré sempre,
la mà del company de l'agent mil cent vuitanta-cinc
em va fer el gest d'aturar-me a la vorera.
Feia cara de pa de ral quan al treure el cap
per la finestra, el company del de la mà diu:
-Vostè ha envaït el meu carril. El vaig mirar,
amb cara de desconcert i de pocs amics,
als ulls, per dir-li que sí, que el carril també
era el meu i que em semblava que hi tenia lloc.
Sembla que mirés com escriu en Josep Pla
al Carrer Estret... *que des del centre del carrer
no es vegi ni l'entrada ni la sortida.*
Em va treure la llana del clatell per una altra fotesa.
Té dret a reclamar, em va dir l'agent mil...
Però he pensat en el bon dia que vam passar
menjant garoines amb uns bons amics,
i les punxes punxen quan les espremen.
Que a l'ajuntament tenen prou feina i
m'ho he passat prou bé escrivint la història.

I pagant sant Pere canta al Carrer Estret.
Els punts... si no en tinc n'anirà coix el poema.

La Cambra, 2023

FAGEDA

Com cada tardor han caigut
les fulles dels faigs. Són un jaç
tou barrejades amb les altres
d'altres anys i, a poc a poc,
el gruix amaga les arrels
que caminen per sobre el terra.
Estirat a sobre les fulles
es veu el cel de l'hivern
pàl·lid entre el brancatge nu
ara que són totes caigudes
i els arbres es veuen més alts
mirats des de la perspectiva
de les fulles a terra. Si
et miro a tu, el trobo encara
més dolç aquest llit de mil fulles
i els teus ulls, més blaus que el blau cel.

Octubre, 2014

AMB MÚSICA DE BEETHOVEN

Són fulles seques entre els fulls d'un llibre.
M'han fet escoltar notes a un piano
que interpreta una peça de Beethoven.
Veu incessant, que s'endú per camins
de fulles, les paraules encallades
en un bassal que reflecteix el temps
aturat entre dues mirades soles
navegant al so d'una melodia.
Quietud perduda en petites coses.

Octubre, 2014

PORT BO

A un poema escrit en un full, vaig
fer-hi un vaixell de paper, i ara cerca
en ports de mar, espills per reflectir
veles de versos a l'abric del moll.
Si vols solcar per camins de l'amor
has de brunzir les paraules al vent
i obrir bé els ulls a la riba del port.
Ara que saps el que jo ja t'he dit
si tu vols pujar a dalt del vaixell
pots bufar perquè arribi a port bo.

Octubre, 2014

TERRA ENDINS

He posat les paraules en un full
de paper, per mantenir el record
de la brisa del mar, de la mirada
del mar que ens acotxa amb els seus esculls,
blau, immens, clar com el blau dels teus ulls.
De la pinassa, que arrapada a la sorra
que voreja l'aigua sobre el rocam,
dorm tranquil·la aquest matí d'hivern.
Dels camins que saltironegen vora
el llit d'aquest mar que sospira besos
amb aromes de vins de Banyuls o
de Quios.

Amb el sol que ens ha colpit
els camins trepitjats i la fontana
on hem begut amor sota la lluna
de febrer a la plaça dels sospirs.

Tot sura ara en un vaixell de paper,
riu avall, en aquest full on ho he escrit,
perquè tornin al mar que ens ha vist,
junts.

Octubre, 2014

QUERALT

*a la Carmeta i en Carles,
els iaïos del carrer Sant Antoni*

Encara recordo els nens quan venien
d'Olot, de París amb una cigonya
o de sota una col de l'hort de casa,
que era més de proximitat. Com en
Patufet: On ets? –Dintre la panxa del bou...
Ah! La infància, quins temps! Els temps d'ara
són uns altres, i ara sabem a més a més si és
mascle o femella molt abans de saber si vindrà
a Oslo, a Pequín o a Nova York.
El que no canvia és l'emoció
de saber-te a prop d'una nova vida
amb qui podràs plorar mirant-la als ulls
i dir el seu nom com si fos únic,
que creixerà al teu costat i tindrà
un no sé què, un tic, un deix, qui sap,
si alguna cosa que recordi a algú.
De totes maneres el seu nom serà el seu,
la vida serà la seva, i no cal gairebé
res més que saber que hi som, quan cal
tenir al costat algú en aquest camí
tan curt, meravellós i agredolç de la vida.
La lluna l'hem de pescar cada dia, iaia.
Ni que sigui colgada entre núvols de fum,
en un bassiol o sospesa sobre un Quer alt.

La Cambra, 2023

ESTIMA'M

Els pots fer dir a les paraules
tot allò que et cou, i saps, i
t'esborrona la pell més prima.
Però gairebé mai sabràs
a quina porta trucaran
quan surtin cridant de ca teva.
Si de cas dir-li a l'estim que entri
per la finestra, que fa goig
veure el teu gat dormir al costat
de tot allò que tant desitges,
i fer al desig un cau de somnis,
i als somnis parlar-hi d'amor
i a l'amor dreces on viure
i viure com un trobador.

La Cambra, 2023

AHIR

Quan tomben les clarors enllà de l'hora malva,
on toquen les campanes a plaer dels somnis,
despertent milions de punts brillant a l'infinit.
Ens posarem a comptar estels, estupefactes,
davant l'esotèrica grandesa d'aquest
univers que ens aclapara en les curtes nits
d'estiu, quan tot convida a contemplar,
a badar, a meditar en la humana petitesa,
ignorants de la relativitat del cau sota la lluna.
Tot i que podem ensenyar amb el dit
la distància entre el jo petit i
el tot que volem agafar amb la mà,
quan al cor despunta l'aurora d'un nou dia
i el temps impassible ens roba el demà.
El que desitges en secret, guarda-ho per a tu,
que no cal braolar l'atenció del sol
per mirar i besar l'estrella del nord.
Aquell dia d'ahir mai més no tornarà.

La Cambra, 2023

L'ARRÒS

en el comiat d'en Nicet

He mirat com darrere seu tancaven la porta
i un ram de flors vermelles s'esmunyia en la foscor.
He quedat amb la mirada perduda com si
algú volgués obrir-la. Al so de la música
tothom ha començat a aixecar-se. No.
Tots hem sortit per la porta oberta,
tots parlàvem de tu. El cel era fosc, gris,
potser plogui i retorni el record enyorat
dels dies, enllà de mil estones perdudes,
enllà del lloc on tornen les paraules dites
mirant la llum al final del túnel. Silencis.
Tot queda en el gust enganxat al fons de la paella.

La Cambra, 2023

EL MEU OS

M'he comprat un os per anar
a dormir amb ell. Quan llegeixis
aquest conte pensa que dorm
amb mi un os que pensa en tu.
Cada vespre li faig petons
tot jugant amb els gats i abans
de dormir busquem el teu nom,
Laia, dins un núvol de somnis.
Que tu i jo pengem d'un mateix fil.

La Cambra, 2023

MITJANIT

Hi havia ratlles de llum sobre els llençols,
que la lluna filtrava entre les costelles
de la persiana mig tancada, a l'hora
que he entrat a la cambra per anar a joc.
La lluna d'esturió feia molta estona
que rondava. Per no desvetllar els raigs de lluna,
vaig estar en un tres i no res de marxar
i no esborrar-ne la màgia tot d'una. Però
em vaig estirar al llit sota la lluna
i la son va venir amb la fresca de la nit
quan els misteris d'estiu brillen i els estels,
com els mots, confegeixen versos a la lluna.
M'ha valgut l'assaig per estar de bona lluna,
defugir malsons i submergir-me entre somnis,
que vull ser nen si la vida vol jugar amb mi,
amb tu a les fulles de tardor buscant fortuna.

La Cambra, 2023

NOU POEMES PER A UNA ORACIÓ _3

*No hi ha gran enginy sense
un pessic de follia.
Aristòtil*

Ara que els tons de verd verdegem i
xarrupen aigua a una banda i l'altra
de la riba, fa goig d'escoltar el Ter
com sadolla als còdols el vassallatge
de moure's riu avall. Quantes mirades
s'han emmirallat, quantes clarors
enfonsades a tantes gorgues quietes,
impassibles al curs dels segles i
a mil i un neguits que els homes remuguen,
han vingut a cercar-te companyia.
Quantes vegades ens hem allunyat
de tu, sense pensar ni adonar-nos
que tu hi eres i hi seràs, pel segles dels segles,
quan només serem pols a la vora el camí.

D'un mas Xiquet on els esqueis hi canten
i tinc a l'ombra d'un pollanc l'amor.

Tanta Set, 2021

ENLLOC

*a en Jordi Salvans Casas,
1976-2023*

No podrem resistir la curiositat de constatar-ho.
Has sigut tan fugaç com un estel
en la nit de Sant Llorenç, i encara
seguim buscant, entre les dues grans llunes
d'agost, el fil de l'estela caiguda.
Ens fa il·lusió pensar que la veurem
en el moment més inesperat
suspesa del llum d'una bicicleta
que pedala cels enllà per camins que... qui sap
on menen. No ens queda més remei
que desitjar-te bon camí, en aquest
que has pres; i que t'allunya... i no torna...
Ha quedat pendent de fer tanta cosa
que haurem de fer amb tu, sense tu.
En el record sempre seràs el que vas ser,
el que vas construir entre mirada i mirada,
entre full i full, entre paraula i paraula,
la imatge latent al visor dels teus silencis.
Que és allà on el temps es troba amb l'estel perdut.

El groc d'estiu de la Bianchi es queda
com el marro al fons d'una tassa de cafè.
La veu de dedins que fa mal i que consola
el cor, ni que sigui fora d'hora, fora d'enlloc.

La Cambra, 2023

XIUXIUEIG

Tornaran les campanades i els dies
de setembre amb les clarors de lluna
plena, la segona d'aquest agost.
Tornaran colors dels dies de festa,
Festes Majors amb taules a vessar
d'alegries al so de les converses.
Tornaran els darrers dies d'estiu,
aquest estiu viu, que viu en cada cosa
dita, al plor i al riure de la vida.
Tornaran amb el xiuxiueig dels fulls
que cauen desfent dies que se'n van
i anuncien els nous de dia en dia.
Tornaran també els dies de tristesa
quan el sol tombi un altre horitzó
i les fulles de tardor omplin la cambra.
Tornaran amb tu, setembre, campanes
que no puc defugir, silencis que
parlen, i que només criden per mi.
Tornaran amb la solitud, camins
per fer i desfer amb la bicicleta,
quan tot parla i no respon ningú.

Tres tasses, 2023

BAF

No escric el poema perquè l'entenguis
tu, l'escric per a mi, que soc jo qui vull
saber si en el fons del fons ho faig per
cercar una espurna que revifi l'ànima
quan perdo el saber i ni el gat m'entén.
Llavors soc solidari amb la paraula
i m'enfonyo per desentelar els vidres.

Tres tasses, 2023

VORA EL GES

als onze anys d'en Blai

Hi ha moments de riure i dies de plorar,
a vegades plorem de riure i d'altres
riem per no plorar. La vida és un joc
que ens fa jugar a aprendre a viure, i mai
sabrem quan n'aprendrem prou, si rient-nos de tot
o plorant de res. Ningú pot fer-te'n el mapa,
ni construir-te el pont sobre el qual tu, i només tu,
has de creuar el riu de la vida. Les veus dignes
de trencar el silenci són la poesia, la música i l'amor.
Entremig d'un pilot de miralls trencats
l'ocell canta de cor encara que ningú l'escolti.

Tres tasses, 2023

LLAMBREGADA

Què hi fa si em torno una persona solitària,
la bicicleta se m'endú i m'abasega.
Flaira el silenci d'una tarda que se'n va,
sembla que se'n vagi tot i tot queda.
La llum s'estarrufa a la carena, fosqueja
aviat quan la tardor obre la porta,
has d'estar disposat i caminar sol, llavors.
No vull témer la mort del cos, vull l'esperit
viu, ni que sigui rere una cortina de boira.
Sembla com si en la quietud, algú
digués, calla, si vols escoltar l'eternitat. Tot
el misteri de les coses és en la poesia.
Tantes coses per dir-te i tan poques que dic.

Tres tasses, 2023

DESPRÉS DEL SIS

a la Gina

Per a una princesa que ha fet set anys
i li han quedat els cabells com l'amor,
que posa de color de rosa cada cosa
que veu, que viu, que es mou, que riu i vola.
L'amor no té preu, ni es toca, però obre panys,
si en tens, com més en dones més en trobes.
Els somnis cavalquen entre el plor i la rialla,
i creixen d'un no-res com una guardiola.

Tres tasses, 2023

PORTA ENDINS

*encuriosit com l'Esther,
a qui el dedico*

Anava enfilat a la meva bicicleta quan,
en mirar la porta, arrambada a la paret,
vaig sospitar, en no veure-hi ningú agafar
el pom, ni anar amunt i avall pel davant o pel
{darrere,
quina conjectura hauria pogut tenir
la porta del tot anada del bastiment
on era subjecta. Vaig pensar que... que quina
curiositat divina deuria haver-hi rere la porta
esbotzada. Em vaig palplantar al bell mig del carrer
com un Quixot davant d'una creuada,
no fos cas que algun intrús se'n volgués endur
l'esperit de les paraules que per allà
rondaven el cap de l'Esther Pujadas.
Vaig estar atent una bona estona per si
es mogués algun punt, o alguna coma
[desafortunada,
i no, ni en Fabra va posar-hi accent, a res de mal.
{Llavors,
porta endins, vaig copsar subtils moviments de fulls
{als llibres
d'Homer, Horaci, Petrarca, Shakespeare,
{Ausiàs March,
parlant grec, llatí, italià, anglès... català com
Verdaguer i Martí i Pol... Fins i tot en Cotrina dient:
{Nan

no s'ha de posar traves ni portes al camp, ni al cor,
 {ni a la ment,
 per més que es vulgui emmudir, vergonya a perdre,
 la llengua que ensenya la mare que ens va parir.

Amic Sancho, no és per demés fer alguna
 {llambregada;
 talment hi ha lladres de mots, hi ha mots que no
 {hem de perdre.

Tres tasses, 2023

VAIG I VINC

No passeu pena si mai us dic
que els meus llibres són els meus llibres
i em serveixen només a mi,
com els meu amics, els meus dies
i els amors que són amors meus,
o l'estimada bicicleta,
els meus paisatges o les meves
fotografies, tots són part
del meu record, encara que
no en parli. I si no en parlo és
per preservar el que jo m'estim.
Quan vulgui despullar-me amb tu
ho faré mentre escric per a mi.
Que estic bé sabent què no sé
mentre vaig i vinc de la lleixa.
Una manera d'estar sol
on tinc tot el temps a perdre.

Tres tasses, 2023

ARCÀNGEL

als setanta i vuit d'en Nan

No em canso d'esperar, per si de cas
un dia les rodones em surten rodones
i el borriçol del coixí fos de ploma
d'arcàngel i els dies fossin un pèl
més llargs; passen tan de pressa que sembla
fossin d'ahir encara. El temps no gasta
pietat. I l'arcàngel, el meu, no es cansa
d'anunciar benaurances al món,
aquest món que fa volar coloms que...
es perden enllà a la volta blava infinita,
quan encara mormolen les bombolles
i els ulls fiten els ulls damunt la copa de xampany.

Tres tasses, 2023

XARANIMARU

Vaig pujar a Cabrera per les marrades
per no fer patir les cames del tot,
que prou duia a la motxilla bistecs
de l'Antonina i mentides d'en Nan
per posar conversa sense haver de pujar
escales. Vaig retrobar la memòria
d'una nit de Nadal colgada de neu i
la d'aquell home que feia claror,
en Parés, gravada en una placa, i
el temps vagarós va sorgir del paisatge.
Vam caminar fins a la font de l'Osca
amb l'Eduard, amb qui comparteixo
riure i plorar entre brots de natura.
La vida atura els records per a quan surtin
qualsevol dia, com les postres, a taula.
Això que dic va ser abans-d'ahir
del nostre fer i desfer de cada dia,
dels mots antics, de les coses viscudes.

Tres tasses, 2023

XXI_ EL MÓN

Prou feina he tingut des del gener estant,
que vaig mirar la lluna al cel de Folgueroles,
per arribar fins aquest estiuet de Sant Martí.

A l'any passat hi tinc els setanta anys i mitja
vida compartida al costat de la Carme. Mai més
tornarà aquell somriure, però quedarà sempre
reflectit per l'eternitat. Venim amb poc,
marxem amb res, a la darrera butxaca només hi

{queda
allò que hem sigut. Sé que faig via cap a la vida
{eterna.

Ara que estic sotmès als versos del "*Retour d'âge*"
com diu en Pla. Buscaré en el poema el camí
de la plenitud cap al sender de les paraules.

Que el joc amb el món i el foc del mots encenguin la
{flama,

a cada cim que vull trepitjar, a tantes taules
que vull compartir, en tots els ulls clars
on pugui aturar la vida i pensar en la mort,
amb un somriure a flor de llavi.

En cada ratlla de vers que escric, hi surt,
hi penja, el reflex furtiu d'un raig de llum
que s'ha filtrat per l'objectiu de la càmera.
Soc, doncs, encabit al món d'una fotografia
mirant al cel el vol d'una mosca que encalça el gat.

El tarot de Folgueroles, 2022

SAL DE MAR

A la gola on s'enfonsa el Fluvià
he descavalcat de la bicicleta
per escriure al mar dels grecs, dels romans,
dels fenicis, un poema imprevist.
L'aigua en manté el sabor encara.
M'he enfonsat endins del Mediterrani
quan el fresc bat a bat de les onades
m'esquinçava l'entremaliadura,
l'afany de fer la guitza a una sirena
nua, aquelles que es pesquen els primers
dies de primavera quan els déus
permeten a l'home el goig diví
de tornar als inicis per un instant
i encalçar el somni furtiu a mans plenes.
Al mar on sobreviuen les mentides
lligades a l'ham de la veritat.

A cau d'orella, 2024

MANLLEU

De sobte la imatge que veus
et crida, atura't, allà
mateix hi ha el que hakis vist,
el clic captarà l'instant,
mira, i fes cas de l'instint
que et desperta la son dels ulls,
quan mous els peus l'ara ha fugit.

A cau d'orella, 2024

SONET A LA VIDA

*als 98 anys i al bon humor
d'en Joan Sala*

Al llarg dels anys la vida et porta a ports
on pots conviure i tastar diferents
plaers, costums on trobar el gust d'aprendre
a trobar-te amb tu mateix i altres tus

que comparteixen aquest món que batega,
tan a prop roda, i prou sovint amaga
la realitat davant mateix dels ulls,
a l'alegria de ser aquí amb l'ara.

A cada port que arribes hi vas sol
a dur i a rebre, no pots fer intercanvi
sense donar de cor alguna cosa.

La vida val el que l'amor hi posa
a un cantó de la balança. A l'altre
hi ha tot un món per escampar la boira.

A cau d'orella, 2024

FAVES I PÈSOLS

A voltes faig passar el drap pels vidres
de les ulleres, de manera que pugui
veure't millor els pits quan m'arromangues
la temptació i els veig, fixats en l'aire

de matinada que entra pel porticó,
amb la claror subtil de les primeres
blavors de l'alba, suggerint-me valor,
quan la mirada sigui al front de batalla

on perdo el nord. Entre mugró i mugró
trobo el desig que m'ha torbat la son
en obrir un ull a l'altre cantó del llit.

Que les cabòries volen endormiscades
de soledat. Mentre refrego el cos
amb el teu cos, tot d'una, torna el dia.

A cau d'orella, 2024

VERMELL x4

a en Jordi Sarrate Aregall

Han posat a l'esquela que t'has mort
als vuitanta-quatre anys i hem vingut
a rememorar arpegis dels teus blaus,
a desvetllar la son de les paraules
i vetllar el son de tants somnis
embolcallats de somriures, d'argila
de caganers arraulits fitant l'hora
malva. Sota unes branques de pi malden
perquè s'escolti la veu que fuma
els ulls de brot en brot, de pinzellada
a pinzellada on ha quedat tota
la incertesa de viure, esculpida
com una raó a dins de les sandàlies.

A cau d'orella, 2024

FULLES A L'HERBA

Has de mirar endavant i llençar-les
al vent, les penes, va deixar dit en Whitman.
Al cap i a la fi, quan l'hi donem posada,
la tristesa viu presonera dins el cor.
No depèn mai de l'exterior el ritme
perdut, ni el nord no només de la brúixola.
El destí és incert; la vida penja
de tants atzars, tantes circumstàncies,
que se'ns escapa sempre el darrer sentit.
És més fugaç que nosaltres mateixos.
Ens cal trobar la màgica catifa
perduda enllà de l'infinit, per no
ser només d'altres somnis. Que entre l'amunt
i l'avall hi ha un camí, i ens espera.

A cau d'orella, 2024

DEDICAT

No badis, el paisatge és per als teus ulls
i la llum s'ha llevat perquè la miris.
Massa gent hi ha que no veu més enllà
de les mans enganxades al volant,
la vista fixada al comptaquilòmetres
no fos cas que algú et prengui un pam
de terra promesa. Es pot confiar sempre
en les males persones, mai canvien.
Trobaràs prímules a la vora el camí
quan t'arromanguis les parpelles
i contemplis a l'horitzó silencis,
encara que t'eixordin les orelles.
Sota un cel de setí tot és possible,
que els silencis parlen a cau d'orella.
Quan la veu del món s'escolta en silenci
el viatge camina endins de tu mateix.

A cau d'orella, 2024

TEMPS DE FLORS

Demà afegirem un altre dia
al dens itinerari d'aquest món
i serem actors, per un instant breu,
en la immensitat de l'univers,
sense ser prou conscients de què hi fem
en aquest pas efímer de la vida,
més enllà de la vanitat i l'urc
dels dies que fugen del calendari.
Qui sap si la flaire d'una rosa ens porti
a llocs on bategui el foc de l'amor,
i trobem un recer per refugiar-ne
l'exquisida aroma a flor de llavis.
Que només tu i jo sabrem allà
on floreix el jardí dels nostres somnis,
els que construïm amb els ulls oberts
de bogeria sota un cel expectant.

A cau d'orella, 2024

CAMINO

Vagant per senders en volguts silencis,
desvagat de pressa i núvols d'angúnia,
puc escoltar a la sabata la fressa
de la terra quan hi passo i trepitjo.
Puc aturar-me si vull, allà on vull,
i toco llocs que m'estimo i divago
amb qui escolto, que no soc d'escoltar
ni parar orella, sense fruir del plany
de la paraula al vent o de la calma
encisadora d'una llambregada,
i quan s'ho val, pel camí perdre'm d'esma.
Que no cal ser més que l'instant, poeta,
per veure els mil tons del verd i el perfum
de les roses esclatant-me entre mans.

A cau d'orella, 2024

BASSAL

El mirall recull el que veu, o irradia
la invisible bellesa per tornar-la un altre
cop a recollir? Vet aquí com el misteri
es repeteix dins el paisatge obert als ulls.
Plou sobre el paraigües i somriu la noia
en el bassal mentre es desfà la imatge efímera
que trepitja, sense pensar que s'evapori
res, més enllà del somriure que l'ha vista.
Potser entre el visible i l'invisible es troba
l'espai còsmic que t'auguri el sabor de ser,
i recuperis l'energia perduda.
Mirant enrere pots adonar-te'n, o no,
del reflex on trobar l'art de viure, qui sap,
si en un indefinit i subtil equilibri.

A cau d'orella, 2024

MARINERA

Passaran les barques vora la sorra
de la platja plena de cossos nus,
mirant els núvols, no fos cas que els prenguin
un raig de sol. Estirats a la sorra
tancaran els ulls al pas de la festa,
sense veure les flors, ni escoltar
les cançons marineres, ni l'olor
de la ginesta quan caigui la tarda.
Des de muntanya pensaré en el mar,
en el cant de les ones rialleres
acaronant-me el pas dels peus descalços.
La Rosa del Port quan surti a la mar
sabrà de les vegades que hem cantat
com suren a la cala petons de dos en dos.

A cau d'orella, 2024

LO PAROT

Enfilat a la bicicleta, buscant pau
enmig de rostos de vinyes i oliveres
després d'una nit d'esgarrapar gats,
he vist la claror al final del túnel.
A l'ombra de lo Parot m'he sentit
menut, he posat les mans a la soca
i he vist, al vol, moure's el pinzell blau
de Picasso, pintar la branca d'olivera
al bec d'un colom que sobrevolava els Ports.
Pujant i baixant a les costes d'Orta
m'imagino empeltat de bellesa,
colgat, com un pelacanyes, en un toll d'aigua
o en un bot de vi. És succulent perdre's
per corriols sorrencs per somiar el somni.
Que per fer caure les olives cal
força als braços i suor a les mans.

A cau d'orella, 2024

DE DEBÒ

La vida és com anar amb bicicleta:
caus quan deixes de pedalar. Llavors,
encara que et faci mal una cama,
ho dic perquè ara me'n fa i procuro
no caure, i si ho faig, em torno a alçar
amb problemes nous, que un dia per l'altre
has de resoldre el que no saps, i tots
tenim por d'enfonsar-nos en l'abís
del desassossec. Sembla que allà on
et porta el destí siguis incapaç
de suportar-ho; has de seguir, però,
encara que sembli que no tens forces
per fer-ho. Que ballin sota el cel blau
els teus ossos sense saber raó.
Que tot allò que et plau és bo, i ho és
en qualsevol moment de desconsol.

A cau d'orella, 2024

EL CONTRABAIX

Assegut en un banc, més que un banc
és una biga rautada pel temps
i la intempèrie que fa de banc,
penso, si n'ha escoltat de pensaments!
Pensar, diu un meu amic, home de teatre
amb més de quaranta anys dalt l'escenari,
pensar és una cosa massa seriosa
perquè qualsevol ximple ho faci sense
pensar. Ningú es posaria a tocar
el contrabaix sense saber-ne, en canvi
tothom pensa que sap pensar i pensa
sense cap mena de raonament,
i penso que té raó. Mentrestant
fugen del Montseny les darreres llums,
tanco els ulls i m'enfonso en l'harmonia
de pensaments que m'envolten i penso.

A cau d'orella, 2024

DAVANT DEL CASINO

És subtil la màgia de l'instant
i fràgil i no apareix quan vols
sinó quan menys ho esperes; un banc
potser n'ha sigut l'element espontani,
la conversa amb en Biel, el *Quadern
de la Fàbrica* de Martí i Pol i Sarrate,
l'ambient de Festa Major, gent i gent
amunt i avall i, de sobte, en Lafon
i la Montsita han fet més explícit
el xoc d'idees latent en el lloc
capturat en una fotografia
que deixarà constància del clic
fet al banc de davant del Casino, i
en Ton, que ens ha dut aquí de rebot.
Tot és present i absent mentre ets banc
on buscar la vida oculta dels mots.

A cau d'orella, 2024

BROIX

Sembla que no hagi passat res i
passa, el temps, mentre tu em mires a l'altra
banda del mirall. Jo veig el mateix
de sempre i en canvi tu veus el canvi
en cada moment, en cada imatge
nova, en cada clic d'interruptor,
quan s'encén la llum veus i jutges sense
dir res, escoltes l'eco de les meves
queixes sense parlar, i saps de mi
molt més que jo mateix, que m'entretinc
a comptar el temps pel nombre de ferides
que han deixat cicatriu dels fets dolguts,
per sobre i per dessota la pell prima
que ens fa infal·libles al pas del temps,
mentrestant em dolc i em ronda pel cap
la branca de boix que em va clavar a terra,
els anys que passen com aquell que res,
com si fos un rodar de bicicleta.

A cau d'orella, 2024

NIN NON

Tot el que es perd es perd i res no torna
a ser igual, ni la vida, ni la gent,
ni l'amor. Amb el temps tot passa i
pots veure oblidat l'inoblidable,
i l'imprescindible, qui sap si et sobri.
La vida ens pot deixar a l'estacada
i fer-nos babarotes mentre es perd
el bo i et mastufeja el més dolent.
Hi ha glamur i misèria al voltant
i un ventall de possibilitats per
trobar o perdre el camí escollit.
Entre llums i ombres la narració
gira al voltant del poema i no pots
llegir sense haver-ho escrit abans.
Si quedessis perdut buscant la culpa
no perdis el temps en mals pensaments,
bufa't la punta dels dits i fugiran
els simiots que arrosseguen la tempesta.

A cau d'orella, 2024

CAPSIGRANY

Vivim entremig d'un guirigall de
molts que parlen, criden i fan soroll
per fer un pont en una sola nit,
es venen l'ànima al millor postor
per aconseguir el cor de la donzella
que els deixarà quan vingui un trobador
que encanti amb noves cançons d'amor.
Quan canta el gall i s'amaga la nit
la llum del dia deixa al descobert
l'engany, el parany que ens vol estacar
per sempre a les cadenes del diable.
Capcots escoltem 155
rèquiems al vol d'una illa deserta.
No ens salvarà ningú més que nosaltres
mateixos. I el diable serà sempre
fidel a l'esca del pecat, no en dubtis.

A cau d'orella, 2024

PARMENTIER

Amb les obres completes de Josep Carner
m'assec a l'ombra de la buguenví·lia
del Casino de Borgonyà i m'entretinc
a girar els fulls. Pregunta, em diuen, i et respondré
en els versos. En tombar la pàgina vuit
comença el vers dos dient-me:

*Vora la font, amb figues de coll de dama
em besa l'aire, sense cap pressa ni cap flama,
i ara prenc una figa, ara prenc un glopet.*

A l'horitzó marí entre ceps i oliveres
s'escolten encara cants a la llibertat
rere un pom de clavells vermells... *Grândola Vila...*

I a la pregunta de la Marta, contesten:
*Dels avis i besavis du dol, no mai ingrata
la llar, altar per segles d'un foc sempre novell.*

Davant de les teulades agudes, les teulades
són l'aixopluc per sadollar la set,
la son, l'amor, la companyia i les paraules
compartides amb un got de vi, per estirar
fils i olors d'un cabdell, al banc de la vida,
que descabdella els versos, com els anys, d'un en un.
Com si fos reescriure't en un quadern
que el vent esvalota, el tremp que encara rondina.

A cau d'orella, 2024

OCTUBRE

Quan els dies fan olor de castanyes
arriba l'estiuet de Sant Martí,
l'olor d'anys fumats per la castanyera,
la bufanda penjada a collibè
de la fresca suspesa a les carenes.
És gust l'escalfor de la paperina
arraulit sota el fanal solitari
de qualsevol banc. Mentre la pell negra
de les castanyes festeja la punta
dels dits, per un moment, s'atura el temps
a mirar altres peus que caminen més
enllà dels teus, mentrestant, pas a pas,
un plec de veus omple el buit dels silencis
de la tarda per compartir el desig.
Són clars els pensaments dins la foscor
dels dies que se'n van amb la maleta feta.
I queda el full on escric el poema
com pintat de carbonet a les puntes.

A cau d'orella, 2024

GÀBIA

A la butaca, còmodament assegut,
se'm van engrandint les pupil·les en mirar
com la càmera empaita una regatera
corrent a cor què vols per atrapar
la medalla cobejada, sense el disgust
de perdre-la. És més important saber on
vols tornar que saber on vols anar. I tants
com n'hi ha que corren per no atrapar mai res
i volen donar explicacions massa explícites.
Que la dignitat es perd molt més aviat
que la vergonya, i els trofeus a la vitrina
no serveixen per comunir, ni apaivagar
a les palpentos cap tempesta encoberta.
Aprecies molt més el cim des de la vall
on canten els ocells a fora de la gàbia,
i fa de bon escoltar els amics pel camí.

A cau d'orella, 2024

FULLS EN BLANC

Escric mentre descriu el paisatge que tant
m'agrada, i ressegueixo des de la Pastera
del Pou fins al Montseny tants camins caminats,
tants records ancorats a la pell, que han fruit
sota un cel que ara mateix em mira, m'escolta
i parla d'un altre estiu que se'n va. Les boires
ja s'estiregassen vora fondals i torrenteres,
les darreres pluges humitegen els prats,
tot i que roman la sequera que ha deixat
molts arbres sedegosos i altres capcots.
Sobre la taula de pedra on hi ha la llibreta
se'm projecten les imatges de moltes diades
compartides i veus remugant prou sovint
a l'oïda, que retornen amb l'aire mil cançons
que hem anat confegint i que el temps mai desaprèn.

Noves històries relligaran els fulls
en blanc i aquestes parets antigues, com nius
d'ocell al vol d'una florida de ginesta,
nuant quietuds al cor de Sant Martí Xic.
Entre tu i jo romandrà la paraula dita
com en un com on ens podem assadollar.

A cau d'orella, 2024

VOLDRE VOLER

El món és vell i bell i res l'atura,
tot belluga d'una o altra manera.
Davant dels ulls hi ha un moviment continu
de coses, plantes, animals, persones
que van i venen, tornen i se'n van.
Fins i tot les coses que semblen estàtiques.
A vegades pareix que tot va lent
i altres canvia d'un dia per l'altre,
sense ni adonar-nos-en gairebé.
La vida viu al voltant de nosaltres
i en nosaltres. Tot viu mentre ho volem.
Dins nostre hi viu i brilla una estrella,
la llum que busques és la teva llum.
Cuida-la i amoixa-la com si fos un bonsai.

A cau d'orella, 2024

CANÇÓ PER A TU

Algú dirà, com de llunyans se'ns fan
els records mentre es perd la vista en res
o en tot, de com la pluja no sap ploure,
de com n'és de difícil mirar al cel
sense deixar de tocar de peus a terra
ni perdre el nord enllà de l'horitzó.
Qui sap, potser tot és molt a la vora
i no sabem veure de tant mirar
els somnis sospesos a l'estimball.
Què has de triar? Anar endavant
o anar endarrere? Tot és atzar
en el camí de viure, tria només la vida.
No hi ha obagues ni aixoplucs guiats
que ens emparin la decisió presa.
Sota els estels, al bressol d'un infant,
mentre el gat miola al clar de la lluna,
una cançó per a tu et prengui la tristesa,
el so d'una veu qui sap d'on soni
tan a prop que et colpeixi a fons l'ànima.

A cau d'orella, 2024

DESGUÀS

M'he llevat d'hora, molt d'hora, per ser
d'hora a la carretera, pensant
que tot fosc, encara de matinada,
no em passaria el que ha passat, que
he anat tot el camí col·lapsat, sí,
confús, ofuscat; sense saber com,
he anat marxant enmig de molts que anàvem
qui sap on, enfurismats, agafats
al volant, l'un darrere l'altre, tristos,
encaboriats per arribar a l'hora
del temps convingut, amenaçadora.
Tenia el cap ple de cotxes, molts, tots
amuntegats per llocs insospitats
de València, dolor i desori,
carrers plens i cases buides, tristesa,
fang, destrossa, solidaritat, versos,
Estellés: *En no ser res si no s'és*
poble, en la dignitat de ser poble.
En la raó que té el bon raonar.

A cau d'orella, 2024

PALETA DE COLORS

En el respir de l'aire tornen
els dies de novembre, grocs
com les fulles caigudes, tendres
com la calidesa d'un gest
que sospira carena enllà
on perdo el tremp de les paraules
buscant què dir per no dir res.
A la gola se'm fa un nus
quan giro fulls entre les fulles
i remoc un temps que no torna
i navega com un sospir
de vent i fulles de novembre.
Com una pàtina fugaç
al marc d'una fotografia.

A cau d'orella, 2024

FANÀTICS

Crec que podríem dir sense equivocar-nos que, amb un menyspreu absolut a tots els que han volgut viure en pau des de fa milers d'anys, el passat ha depès del fanatisme, tal com en depèn el present. Els déus terrenals i celestials neixen gràcies al fanatisme i a la necessitat de terroritzar la població, ja sigui per cobrar impostos o per eliminar els que no accepten les imposicions.

Tan fanàtic és qualsevol president dels EUA com els de Cuba o Veneçuela. Els Borbons d'Espanya els defensen fanàtics com els governs del PSOE, el PP o VOX, que són exactament el mateix. El president de la Generalitat de Catalunya practica el seu fanatisme confont a tothom explicant que fer de comptable al servei d'Espanya és el mateix que la democràcia, i entre catòlics, xiïtes, Opus Dei i sectes de monges que segresten noies a les catedrals de Vic o Girona, anem passant el temps.

En fi, aquest quart recull de curiositats lingüístiques, poemes i Serpents només vol recordar, a qui li pugui interessar, que tenim un altre món per viure, encara que cada dia que passa se'ns fa més petit.

